ASILACAK ADAM



AZİZ NESİN

DEMİRTAŞ CEYHUN

ASILACAK ADAM AZİZ NESİN

Demirtaş Ceyhun

Asılacak Adam Aziz Nesin / Demirtaş CEYHUN

Yöneten: Yalvaç URAL
Sorumlu Yayın Müdürü: Hikmet ALTINKAYNAK
Kapak Düzeni: Bahadır ZAİMOĞLU
Tasarım Uygulama: Elma Reklamcılık & İletişim AŞ.

© AD Yayıncılık AŞ. / Eylül 1994

ISBN 975-325-002-9
Bu kitabın yayın hakları AD Yayıncılık AŞ.' ye aittir.
Yayıncının yazılı izni olmaksızın çoğaltılamaz.

AD Yayıncılık AŞ.
Doğan Medya Center, Bağcılar 34554 İSTANBUL
Tel: (211) 505 61 11

Demirtaş Ceyhun

ASILACAK ADAM AZİZ NESİN

Allah Kimseyi Mizahçısız Bırakmasın...

İnsanlık, tarihi boyunca bu gerçeği kaç kez yaşamıştır kimbilir!..

İşler ne zaman sarpa sarmışsa bir ülkede, yöneticiler mizaha düşman olmuşlardır hemen. Mizaha yasaklar getirerek de sarpa sardırdıkları işleri düzeltememişlerdir kesinlikle...

Örneğin Nasrettin Hoca ile başedebilecek bir güç, gerçekten var mıdır acaba yeryüzünde? Aziz Nesin de, bizce, demokrasimizin emniyet subabı bir yeni Nasrettin Hoca' dır. CHP' nin tek parti iktidarı dönemindeki paşalar diktatörlüğü sırasında Marko Paşa' nın tanıştırdığı bir yeni Nasrettin Hoca...

Oysa şimdi bir savcı onu astırmak istiyor...

Tam da, şeriatçıların onu diri diri yakmak istedikleri şu günlerde... Kendisini diri diri yakmak isteyenlerin tahrikçisi suçlamasıyla...



Tanrı, Aziz Nesin' leri bizden eksik etmesin inşallah... Demokrasimizin güvencesi çünkü onlar. Bırakalım eleştirsinler, bırakalım sürekli uyarsınlar bizleri...

Bu nedenle, yüzbinlerce basılacak bir kitap yayımlama olanağını yakalayınca, Aziz Nesin' le ilgili anılarımı anımsadım.

Daha nice yüzbinlerce kitaba inşallah...

Demirtaş Ceyhun

ASILACAK ADAM
AZİZ NESİN

Çok partili yaşama geçtiğimiz 1940'tan bu yana, nerdeyse yarım yüzyıldır kendisiyle sürekli olarak hala uğraştığımız insan kimdir deseler, galiba verilecek tek isim vardır: **Aziz Nesin.**

Bilindiği gibi, 1946 yılında Sabahattin Ali ile birlikte çıkardıkları, yayın dünyamızın olay gazetesi **Marko Paşa'**nın gördüğü büyük ilgiden ürken CHP iktidarı, hemen Aziz Nesin'i, yazdığı bir yazıdan dolayı tutuklatmıştır. Tabii gazeteyi de kapatmıştır. Ama gazete, bu kez **Malum Paşa** adıyla çıkarılmıştır. O da kapatılınca, gazetenin adı **Merhum Paşa** olmuştur. Daha sonra da, kapatıldıkça gazetenin adı ardı ardına **Bizim Paşa, Hür Markopaşa, Bizim Markopaşa, Ali Paşa, Ali Baba** vb. olmuştur hemen. Ama ne var ki, 1950'lere gelindiğinde Aziz Nesin'e yazılarından dolayı verilen hapis cezalarının toplamı da 5.5 yılı bulmuştur.

DP döneminde de, 6 - 7 Eylül olaylarının tahrikçisi olmakla suçlanarak tutuklanmış ve hapse atılmıştır.

Öyle ki, tarihimizin en özgürlükçü ve demokrat dönemi diye bildiğimiz 27 Mayıs 1960'ta, Cemal Gürsel Paşa'nın ilk zılgıtını yiyen kişi de Aziz Nesin'dir.

Oysa, öte yandan da, dünyanın ünlü ansiklopedilerinde Türkiye denilince, Mustafa Kemal ve Nazım Hikmet ile birlikte adı anılan birkaç kişiden biridir.

Kitaplarının sayısı yaşını çoktan geçmiş ve çoğu, sözcüğün tam anlamıyla yetmiş iki dile çevrilmiştir gerçekten de.

Adı, ülkede daha yaşarken **Nasrettin Hoca** ile özdeşleşti-

rilmiştir nerdeyse. Yani, tıpkı Nasrettin Hoca örneğindeki gibi, adına öyküler yakıştırılmaya başlanılmıştır daha şimdiden.

En fanatik düşmanları bile, gördükleri bir toplumsal aksaklık karşısında biraz öfkelenince, hemen Aziz Nesin'in adını anmaktadırlar bilindiği gibi. Ya, **"Tam Aziz Nesinlik olay"** demektedirler. Ya, **"Aman, bunu Aziz Nesin duymasın"** demektedirler. Ya da, **"Bunu Aziz Nesin bile akıl edemezdi"** demektedirler.

Büyük Millet Meclisi'nde de, ANAP'lı, DYP'li milletvekillerinin dahi adına en çok gönderme yaptıkları insan, hiç kuşku yok, Aziz Nesin'dir.

Gerçekten de, Aziz Nesin'in kendine dert edinmediği hiçbir toplumsal sorunumuz yoktur doğrusu. Örneğin, 1970'li yılların başlarında, gazetelerde, Edirne'deki bir genelevin, içindeki sekiz sermaye kadınla birlikte kiraya verilmek üzere bir mahkeme tarafından açık artırmaya çıkarıldığı ilanını görünce, dehşet içinde kalmış ve iki gazeteci arkadaşıyla birlikte, adliyedeki açıkartırmada bulunmak üzere o gün Edirne'ye gitmiştir. **"Yirminci yüzyılın ikinci yarısında, uygar sanılan bir ülkede, sekiz kadının mahkeme kararıyla ve mahkeme aracılığıyla sermaye olarak kiraya verilmek üzere açıkartırmaya çıkarılması"** gerçekten kolay kolay inanılacak gibi değildir.

Ne var ki, İstanbul'dan gazetecilerin de geldiği duyulunca yargıç ve öteki görevliler açıkartırmayı erteletmişlerdir. Sonra da, bu olayı yazdığı için Aziz Nesin hakkında, **"Adliyeyi küçük düşürdüğü"** suçlamasıyla dava açılmıştır hemen.

Üstelik, yargıç da:

"Siz genelevdeki kadınların avukatı mısınız?" diye terslemiştir, daha ilk duruşmada.

İlginçtir, Aziz Nesin hakkında salt, Türk büyüklerini veya

Türk adliyesini küçük düşürdüğü için de dava açılmamıştır. İngiltere Kraliçesi Elizabeth, Mısır Kralı Faruk ve İran Şahı Rıza Pehlevi de, bir yazısında kendilerini küçük düşürdüğü suçlamasıyla Aziz Nesin'i dava etmişlerdir birlikte. Dava dilekçesinden öğrendiğine göre, Ankara'daki İngiltere büyükelçisi önce Mısır büyükelçisiyle görüşmüş, sonra da birlikte İran büyükelçisine gitmişler ve Aziz Nesin'in **"Mısır Kralı Faruk'un kızkardeşiyle evli İran Şahı'nın hovardalıkları"** ile **"o zamanki İngiltere Prensesi Elizabeth'in hoppalıklarını"** gırgıra alan yazısının, ülkelerinin Türkiye ile ilişkilerini bozacağı suçlamasıyla dava açılmasına karar vermişlerdir hep birlikte. Ve Aziz Nesin, bu yazısından dolayı da 6 ay hapis cezasına çarptırılmış, üç ay Kral Faruk için, üç ay da İran Şahı için hapis yatmıştır.

Bugün sağcısıyla solcusuyla bütün parlamenterlerin şiddetle eleştirdiği, ülkenin bir an önce demokrasiye geçebilmesi için başta "kefil olduğu" Anayasa, getirdiği bütün yasaların mutlaka değiştirilmesi gerektiğini savunduğu 12 Eylül'ün alikıran başkeseni Kenan Evren'e karşı, üstelik bin yaşındaki şeyhülmuharrirlerin bile iki büklüm sarılıp elini öptükleri o dağdağalı günlerde bir toplumsal muhalefet başlatabilmek için kelle koltukta kapı kapı dolaşan kişi de, unutmayalım ki gene Aziz Nesin'dir.

1984 yılı mayısında, ha tutuklanıldı ha tutuklanılacak tedirginliğiyle Çankaya'ya çıkılarak, Kenan Evren'e verilmek istenilirken, gene onun gazabı yüzünden ancak Köşk'ün 2 numaralı kapısındaki görevliye bırakılabilen, mahkeme kayıtlarına **"Aydınlar Dilekçesi"** diye geçmiş bu tarihi dilekçenin hazırlanması sırasında, kelle koltukta olmak da bir yana, kimlerin ne kaprislerine boyun kırmamıştır... Görgü tanığıyımdır doğrusu... Aziz Beye, başka bir iş için böylesi bir boyun kırmaya razı edilebilsin, olanaksız...

"TEKNE BATMAK ÜZEREYKEN, RESİTALİN SIRASI MI ŞİMDİ?"

Tozdan dumandan fermanın okunmadığı 12 Eylül cuntasının o heyheyli günlerinde, Aziz Bey, demokrasiyi kurtarma uğruna edebiyatla, mizahla uğraşmayı filan da bir yana bırakmıştı gerçekten. Artık ne bir öykü yazdığı vardı, ne bir roman, ne de bir oyun filan... Bir yandan YÖK'ün dağıttığı üniversiteyi **"Halk Üniversiteleri"** adı altında kahvehanelerde yeniden toplamaya çalışıyordu. Bu amaçla para topluyordu **Ekin A.Ş.** adlı bir şirket kurabilmek için. (Hükümet, Ekin A.Ş.'nin kurulmasına izin vermedi ama, bildiğim kadarıyla birçok **Ekin Ayşe** doğdu o günlerde.) Bir yandan, ikinci bir dilekçe daha hazırlıyordu. Bir yandan onbinlerin ortak olacağı bir gazete çıkarma düşü kuruyordu. Bir yandan da, aydınlarımızla bir demokrasi kurultayı toplayabilmek için uğraşıyordu. İşte bu amaçlarla dolaşıp duruyordu. Bir gün Avrupadaysa, ertesi gün Anadolu'daydı, daha ertesi gün ise ta Avustralya'da.

Anımsadığım kadarıyla, gazete çıkarmak için kurmayı düşündüğü **Onbinler A.Ş.**'ye yeni ortaklar bulabilmek amacıyla gittiği Almanya'da, Darmstadt Üniversitesi'nde yaptığı bir konuşma sonrasında da, öğrencilerden biri bunu sormuş, niçin nicedir hiç öykü, roman, oyun filan yazmıyorsunuz, demişti. Demek, 12 Eylül yönetiminin pasaportunu ancak yenilediği 1987'lerde olsa gerek.

Aziz Nesin de:

"Bir transatlantik düşünün ki..." demişti hemen. **"Avrupa'dan Amerika'ya giderken birden büyük patlamalar oluyor gemide. Gövdenin dört bir yanında delikler açılı-**

yor. Yani, gemi nerdeyse battı batacak... Kurtulabilmek için, deliklerin bir an önce tıkanması gerek mutlaka. Zaten bunun bilincinde olan yolcular da can havliyle delikleri tıkamağa çalışıyorlar. Diyelim, yolcular arasında bir de dünyanın en büyük keman virtüözü var. Şimdi, delik tıkamakla uğraşan o virtüöze yahu delik tıkamayı bırak da, bize bir keman resitali ver diyebilir miyiz hiç? Gemi batmak üzereyken, resitalin sırası mı? İşte, biz Türk yazarlarının durumu da bu... Yani, sırası mı şimdi öykünün, romanın, oyunun filan? Önce delikleri tıkamağa çalışıyoruz biz de" demişti o delikanlıya.

Bilindiği gibi, Aziz Nesin, ancak 50 yaşındayken pasaport alabilmiş ve ilk kez 1965 yılında yurtdışına çıkabilmiştir. Ve, Yusuf Ziya Ortaç'ın **"Bizim Yokuş"** adlı kitabından öğrendiğimize göre, daha o ilk yurtdışına çıkışta Akbaba dergisine gönderdiği ve 11 Ağustos 1965 günlü Akbaba'da çıkan yazısında da, nitekim, **"Sevgili okurlarım. Bu mektubu size Helsinki'den yazıyorum. Finlanda'nın başkenti Helsinki'de Dünya Barış Kongresi toplandı. Yüziki ulustan binaltıyüzden çok delege var. Her ulustan en az sekiz, on delege... Türkiye'den ben yalnızım. Ama Türk bayrağı, yüziki ulusun bayrağı arasında dalgalanıyor. Bayraklara bakıyorum: En güzel dalgalanan bizimki... Ama hiç kuşku yok, rengiyle, biçimiyle, boyutuyla, bizim bayrak, bütün bayrakların en güzeli!"** diye yazmıştır zaten.

SİVAS'TA YAKAMADIK... "BARİ ASALIM..." MI?

Edirne'deki bir genelevle birlikte tıpkı bir eşya gibi kiralanmak üzere adliyece açıkartırmaya çıkarılan kadınların **"insanlık haklarını"** savunduğu için yargılandığı mahkeme-

de yargıcın; **"Sen genelevdeki bu kadınların avukatı mısın?"** diye terslenmesine;

"Elbette avukatıyım. Salt onların değil, bütün insanlığın avukatıyım ve salt ben değil, bütün aydınlar, bütün yazarlar halkımızın avukatıyız!" diyen Aziz Nesin'i, şimdi de asmaya niyetlenmiştik.

Gece gündüz demeden, üstelik herhangi bir ücret de istemeden, tam yarım yüzyıldır bizleri sürekli hem uyaran, hem de savunan bu **"fahri"** avukatı, şimdi de, bizleri uyarırken aramızdan bazılarını **tahrik ettiği** suçlamasıyla yargılayıp asmak istiyorduk.

Gerçekten kolay kolay inanılır gibi değildir. Kitaplarını imzalamak ve bir konuşma yapmak üzere çağrılı gittiği Sivas'ta, önceden düzenleyip binlerce insanı sokağa dökerek **"Sivas Aziz Nesin'e mezar olacak!.."** diye bar bar bağırtıp kaldığı oteli ateşe verdirterek, ta 37 aydını cayır cayır yakmamızdan tam bir yıl sonra, o cehennemden sözcüğün tam anlamıyla bir rastlantı sonucu kurtulmuş Aziz Nesin'i, üstelik otele benzini döküp kibriti çakanları tahrik ettiği suçlamasıyla asmaya niyetli olduğumuzu bütün dünyaya ilan etmiştik.

O yangından, o cehennemden sağ salim kurtulduğu için sanki, yargılamak... Kendisini yakmaya kalkışanları tahrik etmekle suçlanmak... Gerçekten kolay kolay inanılır gibi değildi.

Kısacası, Sayın Nusret Demiral, **"Bu kadarını Aziz Nesin bile akıl edemezdi vallahi!"** dedirtmişti hepimize bir kez daha. Doğrusu, bu olağanüstü mizahıyla Aziz Nesin'in pabucunu da dama atmıştı hiç kuşku yok ki...

Acaba kendisi ne düşünüyordu bu konuda?

Ali Ulvi'nin o güzel karikatüründe vurguladığı gibi, ölen köpeğinin ardından manzumeler döktürmesine bakılacak o-

lursa içinde hâlâ gizli yazarlık heveslerinin harlı olduğu kuşkusuz bu savcıyı da, Aziz Nesin, sayısı yaşını aşan kitaplarıyla mı tahrik etmişti acaba?

AZİZ NESİN'İ ASMALI, SONRA DA ALTINDA OTURUP AĞLAMALI...

Gazetelerden öğrendiğime göre, tam o günlerde bir de prostat ameliyatı geçirmişti, kimseye haber vermeden. Güvenlik nedeniyle diyordu oğlu Ahmet Nesin. Son yıllarda üst üste geçirdiği ağır ameliyatlar yüzünden gözleri zaten iyi görmüyordu. Denilenlere göre, şimdi daha da azalmıştı görmesi, galiba gene narkozun etkisiyle.

Bu nedenle, kendisini oldukça sıkıntılı bulacağımı düşünüyordum doğrusu. Gerçekten de, bunca derdin üstüne tüy dikmişti şu son olay.

Güya, idamı istenilen bir sanığın evine gitmiştim. Ama, ne gezer.

Evde, dostları Ara Güler, Dilek Türker, oğlu Ali Nesin, daha birkaç kişi... Hiç kuşkum yok, yeni bir konu yakalamanın avcı keyfi içinde, kırıp geçiriyordu ortalığı vallahi. Yani, pek yakında bu Sayın Savcı ile ilgili bir roman filan yazarsa, hiç şaşırmamalı kesinlikle.

Kaç yılın sanığı tabii, Aziz Bey... Az görse, puslu görse de, idamla yargılanmaktan filan korkacak, yılacak göz var mı, allah aşkına onda... Tövbe...

Birçok duruşmasını izledim Aziz Nesin'in çeşitli mahkemelerde, birkaç kez de savcılığa ifade vermeye birlikte gittim, ama yemin billah size şunu söyleyeyim ki, ister ifade verirken olsun, ister kendini savunurken, bir kez bile sanıklıktan ürktüğüne, heyecanlandığına tanık olmadım.

Fakat, öte yandan da, galiba 90'lı yılların başlarındaydı, bir arkadaşımız evleniyordu. Kimdi, şimdi çıkaramıyorum doğrusu. İşte, o arkadaş Aziz Bey'den de kendisinin nikâh tanığı olmasını rica etmiş. Aziz Bey de kıramamış onu. Salona girerken rastlaştık. Nasıl heyecanlıydı, anlatamam. Eli ayağı birbirine dolanıyordu sanki. **"Ağbi"** dedim, **nedir bu halin? Sanki sen nikâhlanacakmışsın gibi".**

"Hiç sorma Demirtaş" dedi. **"Biliyorsun, bugüne dek hep sanık oldum. Hayatımda hiç tanık olmadım ki... elimde değil, heyecanlanıyorum".**

Yani, iyi bilirim, Aziz Nesin'i korkutan, heyecanlandıran kesinlikle sanıklık değil, tanıklıktır.

Bu nedenle, işi şakaya vurup:

"Sizi gerçekten asabilirler mi yani şimdi?" dedim laf olsun diye. **"sizi asabileceklerine kendileri de inanıyorlar mıdır acaba?"**

"Asarlar!.. Asarlar!.." dedi yüksek sesle, alaylı alaylı. **"Bilmez misin... Hani, Türkiye'de çok sık tekrarlanan, çok yaygın, alçakça bir laf vardır; "Ben onu önce asarım, sonra da oturur ağlarım sehpanın altında" derler sık sık. Yahu be adam, astıktan sonra madem ağlayacaksın altında, niçin asıyorsun öyleyse? Bu lafı, güya aklı başında sandığımız adamlar da söylerler sık sık. Yani, hani yüzde altmış mı, yüzde seksen mi dediğimiz, o aptallarımız da değil, güya aklı başında olanlar söyler en çok da... "Onu asacaksın, sonra da sehpasının altına oturup ağlayacaksın" derler. Bu kadar alçakça bir laf olur mu hiç. Ancak hayvanlar söyleyebilir böyle bir lafı. Canice bir laf. Tabii, temelde hayvan oldukları için söylüyorlar zaten onlar da... Akılları sıra, güya değer de veriyorlar o insana bu lafla. Hani, değerinin de farkındalar. Çok değerli olduğuna inandıkları bir adamı asıyorlar yani. Galiba ancak biz**

yaparız böyle bir şeyi. Hem değerli deriz, hem de asarız. Bu nedenle, onlar da şimdi, "Bu Aziz'i asacaksın, sonra da sehpanın altına oturup ağlayacaksın" derler, asarlar, hiç kuşkun olmasın."

"ÇÜNKÜ, BİZDE KELLENİN PEK DE ÖNEMİ YOKTUR..."

"Önce asıp, sonra da ayaklarının dibine oturup ağlamalı" diyen bir başka halk daha var mıdır acaba gerçekten? Veya böyle bir deyim bir başka dilde de var mıdır?

Aziz Nesin de, **"galiba ancak biz yaparız böyle bir şeyi"** diyor **"Çünkü, bizde gerçekten kellenin pek de önemi yoktur".**

"Örneğin, Fatih... En büyük, en hoşgörülü padişahımızdır Fatih. Hatta, Hıristiyanlığı kabul etmeyi düşündüğü bile söylenir. Yani, çok kültürlü, birkaç dil bilen, çok zeki bir adam olduğu, büyük bir zekâ olduğu kesin. Biliyorsun, portresini yaptırmak için Bellini'yi getirtmiştir İtalya'dan."

Oysa, bilindiği gibi, Hazreti Muhammed, Kâbe'deki putları kırdırdıktan sonra bazı Mekkelilerin bu kez de kendi yaptıkları putlara taptıklarını görünce, **"Suret yapmak Allah'a şirk (ortak) koşmaktır."** diyerek, kimine göre resim yapmayı, kimine göre de yüz resmini yasaklamıştır. Bu nedenle, Müslüman toplumlarda resmi, özellikle de yüz resmi, genellikle yasaklanmıştır. Türklerde de, ta Fatih dönemine kadar, resim sanatı olarak sadece minyatür vardır. Ancak, minyatürlerin en çok bir kitap sayfası büyüklüğünde ve iki boyutlu oluşu, üstelik kâğıdın her noktasının da aynı değerde sayılışı gibi nedenler yüzünden bu resimlerdeki yüzlerin de zaten bir

portre sayılabilmesi gerçekte olanaksızdır.

Fatih de, önce bir **nakkaşhane** (minyatür atölyesi) kurdurtmuştur saraya. Ama, minyatürle bir portre yapılabilmesinin olanaksızlığını görünce, İtalya'dan ressam getirtmiştir. Yani, tarihimizde bir ressama portresini yaptıran ilk padişahımız da Fatih'tir. Daha sonra da, sarayın nakkaşbaşı Sinan Bey'i, İtalya'ya göndermiştir resim eğitimi görmesi için. Nitekim, Sinan Bey, İtalya'dan döndükten sonra, o ünlü **"Gül koklayan Fatih"** portresini yapmıştır.

"Daha önce de yazmıştım bunu" diyordu Aziz Nesin. **"Gördüğüm o belgenin Viyana'da hangi müzede bulunduğunu, numarasını, tarihini, adını, sanını, sayfasını filan bütün ayrıntılarıyla yazmıştım. İşte, o belgede belirtildiğine göre, Bellini, İstanbul'daki çalışmaları sırasında gördüğü bir olaydan etkilenmiş olsa gerek, bir kesik baş resmi yapmış. Fatih, ziyarete gittiği bir gün Bellini'nin odasında o resmi görünce, "Kesik baş böyle olmaz" demiş, eleştirmiş. Bellini, "Ama ben böyle görmüştüm" filan diyecek olmuş ya, ısrar etmiş Fatih. Sonra da hışımla buyurmuş yanındakilere; "Tez bir adam getirin bana!" demiş. Koşup getirmişler birini Bellini'nin atölyesine. "Uçurun şunun kellesini!" demiş Fatih. Şak diye uçurmuşlar adamın kellesini. Bellini'nin ayaklarının dibine düşen kelleyi göstermiş Fatih; "Gördünüz mü?" demiş. Bellini, hemen ülkesine dönmüş, sessizce. Yani, bizde insan kellesinin filan da pek önemi yoktu. Zaten biliyorsun, kardeşini öldüren insandır Fatih. Taht için öz kardeşini öldürmüştür."**

AZİZ NESİN'İN DAHA ÖNCE DE BİR KEZ İDAMINA KARAR VERMİŞLER...

- Aziz ağbi, dedim, daha önce de idam istemiyle yargılanmış mıydınız hiç? Yani, idam edilmenizi ilk isteyen kişi olma onuru da Sayın Nusret Demiral'a mı aittir acaba? Sayın Savcı, idamla yargılanmanızı isteyen ilk kişi olarak mı tarihe geçecek?

"Hayır efendim, nerdeeee... Bu savcıdan önce de idamımı isteyenler vardı. Hatta, bu savcıdan da daha baskın çıkanlar oldu, yargılamadan idamıma karar verdiler. Yani, idam istemiyle belki yargılanmadım ama, yargılanmadan idam cezası da yedim bir kez. 6 - 7 Eylül'de. Yalnız ben de değil üstelik, 50 - 60 kişi birden idam cezasına çarptırılmıştı yargılanmadan. Bizleri 6 - 7 Eylül olaylarının hemen ertesi günü gelip evlerimizden alıp tutuklamışlardı. Kimler yok, kimler. Kemal Tahir filan. Hepimizi topluca tıktılar hapse. İşte o tutukluluğumuz sırasında bir gün ya Vâlâ Nureddin, ya da karısı, bizi ziyarete gelmiş ve arkadaşlardan birine demiş ki; Haber aldık, sizin hepinizi asacaklarmış... Hepimiz, bir hassittir çekip kahkahalarla gülmüştük o gün. Nasıl asacaklarmış bizi yahu, olacak şey mi? Hani, beni bugün Demiral'm isteği üzerine assalar... Sivas'a gerçekten gitmişim, orada konuşmalar yapmışım... Yani, sanki bir şeyler var. Bunlara bakarak, adam da Sivas'a gidip konuşmuş deyip, beni asanlara hak verenler çıkabilir yani. Ama 6 - 7 Eylül olaylarından hiçbirimizin haberi bile yok. Bizler de, tıpkı mahkemenin yargıçları gibi, olayları olup bittikten sonra duymuşuz. Bu yüzden, olur mu öyle şey yahu deyip, kahkahalarla gülmüştük o gün. Gerçekten hiçbir ilgimiz yok

çünkü. Yıllar sonraydı. 27 Mayıs sanıklarının Yassıada duruşmalarını düzenli izliyordum dinleyici olarak. Bir gün, duruşmada bir yargıç albayın yaptığı açıklamaları işitince, inan dondum kaldım. Kulaklarıma inanamadım bir an. Öyle korkunç şeyler söylüyordu ki... Meğer, bizleri tutuklatan o günlerin İstanbul Sıkıyönetim komutanı Nurettin Aknoz paşa, yargıçlara; "Bunları Eminönü alanında salkım salkım sallandıracaksınız. Hepsini asacaksınız!" diye emir de vermiş. Düşünebiliyor musun, olayın üzerinden bilmem kaç yıl geçmiş, gene de bir korku aldı beni. 1955 - 1962, tam 7 yıl sonra. Meğer, yağlı ilmik boğazımıza gerçekten geçmişmiş... Meğer, bizleri gerçekten asmayı düşünüyorlarmış. Vâlâ ile Müzehher'in işittikleri meğer doğruymuş. Biz farkında değilmişiz başımızın üstünde sallanan darağaçlarının. Bu yüzden de, işi gırgıra alırmışız."

"Yani, bu savcı Demiral, benim idam istemiyle yargılanmamı sağlayan, idam edilmeme çalışan ilk kişi olarak tarihe geçeceğini sanıyorsa, nah geçer. Aknoz Paşa, değil idamla yargılatmak, bu savcıdan tam 40 yıl önce yargılatmadan idamımıza karar vermiş bizim yahu..."

"SİVAS'TA BENİ YAKAMADILAR, AMA, 37 KİŞİYLE BİRLİKTE DEVLETİ DE YAKTILAR..."

Aziz Nesin, sözünü bitirdikten sonra kahkahayı patlatmıştı gene **"Benim idamımı isteyerek tarihe geçeceğini sanıyorsaaa... Nah geçer!"** diyordu habire ve gülüyordu. Nitekim, evde Aziz Bey'le yaptığımız bu konuşmayı banttan çözerken, eşim de "Anlayamadım, galiba siz hiç konuşmamışsınız, hep gülüşmüşsünüz. Gevrek gevrek gülüp duruyorsu-

nuz" demişti şaşkınlıkla. Gerçekten de, o da kahkahadan kırılıyordu.

- Aziz Bey, dedim, Sivas olayları da, galiba salt sizi yakmak için düzenlenmiş bir senaryoydu. Ne dersiniz?

"Tabiiii" dedi. **"O çocukları yakmak değildi amaçları kesinlikle".**

- Yani, 37 kişiyi cayır cayır yakmalarına karşın, sizi gene ellerinden kaçırdılar. Yakamadılar. O cehennemden de sağ salim kurtulduğunuzu görünce, artık yakabileceklerini akılları kesmediği için mi acaba, şimdi de yargılayarak asmaya çalışıyorlar sizi?

"Olabilir... Demek beni barbarca, vandalca öldüremediklerini görünce, bu kez de yasal olarak öldürmenin yollarını aramaya başladılar. Yani, beni de barbarca, vandalca öldürmek istemiyorlar demek artık. Güzel..."

- Zaten sizi Aziz Nesin olarak değil, bir itfaiye çavuşu filan sandıkları için kurtarmışlar galiba?

"Hayuır... Beni komser sanmışlar. Dumanların arasında beni pencereden bağırırken görünce, aralarından bazıları komser sanmışlar. İçerde mahsur kalmış komserlerden biri pencereden yardım istiyor sanmışlar. "Komseri kurtaralım!".. diye bağırıyorlardı beni göstererek. Şunu söyleyeyim ki, Lütfi Kaleli yanımda olmasaydı, olanaksız, kesinlikle kurtulamazdım o cehennemden. Dumandan boğulur ölür, cayır cayır yanardım. Çünkü, dumandan artık öyle bitkin düşmüştüm ki, pencereye çıkıp itfaiye merdivenine atlayacak gücüm yoktu. Lütfi Kaleli beni kucaklayarak pencereye çıkardı, itfaiye merdivenine oturttu. Arkamdan da o geliyormuş meğer, farkında bile değilim. Ağır ağır inmeye çalışıyorum. Daha merdivenin ortasına gelmemiştim, benim komser olmadığımı, Aziz Nesin olduğumu farkettiler. Ve bağırmaya başladılar bir-

den; "Aman kurtarmayın onu!.." diye. "Asıl gebertilecek adam o!" diye bağırıyorlardı hep bir ağızdan. "Komser değil o, şeytan! Gebertin onu! Öldürün!.." diyorlardı. En çok bağıran da, o encümen üyesiymiş mi neymiş, o sakallı, belediyeci adamdı. Sonradan yok olan adamdı. İşte o adam, hem bir yandan bağırıyor, hem de itfaiyecilerin birinin elinden ucu demir çengelli uzun bir yangın sopası kapmış, ittirerek, dürterek beni merdivenden düşürmeğe çalışıyordu. Kimileri de merdivenden tırmanmış, parçalarımdan çekiştiriyordu galiba. Zaten, düştüm de. Tam o sıra birileri sahip çıkmış bana, o sayede kurtulmuşum. Yoksa öldüreceklerdi. Ona rağmen, birkaç darbe yemiştim başıma filan. Hatta yaralanmışım, başımdan kan akıyormuş. Yuvarlanmışım. Allak bullak olmuştum. Beni sürükleyerek filan bir arabaya zar zor atmışlar. Arabada bir polis hâlâ vuruyordu bana. Tabii, hangi polisti, bilmiyorum. O ara bir başka polis de engel olmuştu o vurana. Tabii onun da kim olduğunu bilmiyorum. Yığılmış kalmışım. Arkamda oturan biri, ceketini, ya da kazağını çıkarmış, başımın altına koymuştu. Ben, iyi yürekli bir polis sanmıştım başımın altına kazağım koyanı. Meğer o adam, Lütfi Kaleli imiş."

- Aziz Bey, siz Sivas'taki konuşmalarınız sırasında, veya kitap imzalarken herhangi bir olağanüstülük sezmediniz mi? Çünkü, televizyonlarda daha sonra defalarca gösterilen o olaylarla ilgili videoları izleyince, sanki sizin için böyle bir tuzak kurulmuş olduğunu sezmemeniz olanaksızmış gibi geliyor doğrusu insana. Düşünsenize, özel bir televizyon kamerası sürekli sizi izliyor... Normal şenliklerde böyle bir şey pek de olmaz. Birtakım sakallılar, bu kameraların önünde inadına burnunuzun dibine sokulup damarınıza basacak sorular soruyorlar habire. Bütün bunlara karşın, sizin için bir tu-

zak kurulmuş olabileceğinden gerçekten hiç kuşkulanmadınız mı?

"Hayır... Ben daha önce de birkaç kez Sivas'a gitmiştim. Ayrıca, Sivaslı da sayılırım. Biliyorsun, Şebinkarahisarlıyım ve Şebinkarahisar daha önce Sivas'a bağlıydı."

Aziz Nesin, galiba gerçekten Sivaslıydı gördüğüm kadarıyla. Çünkü, bütün Sivaslılar gibi, Sivas demiyor Sıvas diyordu sürekli.

"Yani, Sivas ve sivaslılar hakkındaki notlarım hep çok iyi olmuştu. Bu nedenle, böyle bir şeyle karşılaşacağım aklımın köşesinden bile geçmediği için, çevremdeki olaylara da demek o gözle bakmamışım. Üstelik, Sivas'a bir anlamda devletin çağrılısı olarak gitmiştim. Vali de bizim yammızdaydı hep. Toplantılarda o da konuşmuştu. Pir Sultan Abdal üzerine çok güzel bir konuşma yapmıştı örneğin. O nedenle benim için bir tuzak kurulmuş olacağından kuşkulanmak şöyle dursun, olaylar patladıktan sonra bile bu boyutlara ulaşabileceğine olasılık vermiyordum kesinlikle. Çünkü, dedim ya, devlet bizimle beraberdi. Başbakan Yardımcısı İnönü, otele telefon etmiş benimle konuşmuştu bir iki kez. Cevat Geray, Ankara'ya telefon etmiş, İçişleri Bakanlığı'nm yetkililerine durumu bildirmişti. Bu yüzden, hepimiz devlet bizi mutlaka kurtaracaktır diyorduk. İyi kötü bir devlet vardı henüz, yürekten inanıyorduk ve bizi bu çapulculara bırakmaz, yem etmez diyorduk. Ama ne yazık ki, Sivas'ta 37 canla birlikte devlet de yandı o gün...

"AZİZ NESİN ÜÇ YERDEN YAKINLIK GÖRMÜŞTÜR... OKURLARINDAN... EMNİYETTEN VE SIKIYÖNETİMDEN..."

- Aziz ağbi, **Yusuf Ziya Ortaç, "Bizim Yokuş"** adlı kitabında sizin portrenizi çizerken, **"O, Türkiye'de yalnız üç yerden yakınlık görmüştür: Biri okurlarından... Ama bu yakınlık, sağdan soldan gelmiş mektuplar ve gönüllerde gizlenmiş sevgilerden öteye gitmez. Öbür iki yakınlık, ya Emniyet Müdürlüğü'nün yakınlığıdır, ya Sıkıyönetimin!"** diyor. Galiba sizinle sürekli uğraşan devlet değil de, askerler ve polisle adliye mi olmuştur ne, gerçekten? Çünkü, sanırım hâlâ güveniyorsunuz devlete... Devletin polisleri kapınızda nöbet bekliyor.

"Biliyorsun, beni daha önce de 3 kez kurşunladılar. İlki, 12 Eylül'ün başlarındaydı. Bir gün, çalışmaktan yorulmuş, Vakfın girişindeki ön bahçede hava almak için dolaşıyordum. Yoldan ansızın bir araba geçti, içindekiler ateş ettiler üstüme. Ne de olsa eski askerim, hemen yere attım kendimi. Kurşunlar üstümden geçti. Demek biraz ötede pusu kurmuş beklerlermiş ön bahçeye dolaşmak için çıkmamı. İkinci olay da gene Evren zamanında olmuştu. İstanbul'dan Çatalca'ya döneceğim. Topkapı'dan bir otobüse bindim. Tam Büyükçekmece'ye yaklaştığımız sıralarda çok sıkıştım. Çatalca'ya kadar dayanmam olanaksız, nerdeyse altıma edeceğim. Çaresiz, Büyükçekmece'de indim otobüsten. Akşam karanlığında, çevreye de şöyle bir göz atıp, ıssız bir elektrik direğinin dibine gittim. Görünürlerde kimse yoktu. Direğin dibinde çişimi ediyorum, birden ilerdeki taşların üzerinden kıvılcımlar

çıktı, sanki bir şerare patladı. Elektrik direğinde bir şey oldu sandım. Kontak montak yaptı, tel filan koptu sandım. Dedim ya, eski asker olduğum ben de çok kurşun sıkmışım, ama kurşuna öyle sık sık hedef olmamışım ki... Sesini filan bilmiyorum demek. Meğer, karşıdaki taşlara çarpıp kıvılcımlar çıkaran şey, kulağımın dibinden geçen bir kurşunmuş. Çişimi bitirdim. Baktım ilerde üç dört kişi duruyor. Yanlarına gittim. "N'oldu, elektrik direğinde bir tel filan mı koptu?" dedim."

"Hayretle yüzüme baktılar. "Farkında değil misin, yahu?" dediler. "Birileri seni kurşunladı!.." Gene birileri, ateş etmişler bir arabanın içinden, üstüme, sonra da kaçıp gitmişler. üçüncüsünde ise, beni içerde sanıp, Vakıf'ta yattığım odayı basmışlardı bir gece. Trakya'da bir yere çağırmışlardı. Gece yarısı getirdiler beni Vakfa. Saat bir filan olmalı. Kimseyi rahatsız etmeyeyim dedim, dere kıyısındaki yattığım eve gittim. Dış kapıyı açtım. Allah allah, iç kapı kilitli, açamıyorum, içerden kilitli. Oysa, o kapıyı hem hiç kilitlemezdim, hem de anahtarı hep üstünde olurdu. Şaşırdım. Gittim, Vakfın Müdürü Ruşen Beyi uyandırdım. Geldiler, ancak balkondan içeriye girebildiler. Beni öldürmeye gelenler kimlerse, onlar da zaten balkondan girmişlerdi içeriye, camı kırıp. Odanın içi darma dağınıktı. Tam orta yerde de bir bant rulosu duruyordu. Hani, soygunlarda insanların ağzını kapatmak için kullandıkları, ambalaj kutusu bantı. Beni de hemen öldürmeyip, ağzımı bantlayarak bir yerlere mi kaçıracaklardı, kim bilir? Çünkü, içerde onca değerli eşya olduğu halde, ortalığın altını üstüne getirmişler, ama hiçbir şey almamışlardı. Demek beni içerde sanıyorlarmış ki... Yani, bir rastlantı sonucu kurtulmuştum o olaydan da..."

"İşte, bu olaydan sonra hemen hükümete başvurdum

bir tabanca ruhsatı almak için. Fakat, tam birbuçuk yıl yanıt bile vermediler dilekçeme."

"Ne zaman ki, İranlılar da beni öldürmeğe karar verdiler, mollalardan katlim için fetva çıktı, işte o zaman bizim hükümet de telaşlandı hemen. Bana bir koruma ekibi vermeğe kalkıştılar. "Yahu, *ben bir tabanca ruhsatı* istedim, birbuçuk yıldır dilekçeme yanıt bile vermediniz, şimdi bir koruma ekibi vermeğe kalkışıyorsunuz. Bu nasıl iş? İstemiyorum" dedim. "Çünkü, ben artık devlete güvenmiyorum ki, sizlere güveneyim. Bütün bakanlıklar gericilerle dolu. İçişleri Bakanlığına güvenmiyorum ki, vereceği koruma ekibine, göndereceği polise güveneyim. Birbuçuk yıldır bana tabanca ruhsatı bile vermiyor bu bakanlık. Bana vereceğiniz korumalar, beni gerçekten koruyacaklar mı, yoksa öldürecekler mi, bilmiyorum" dedim onlara. Ama, İsmet Sezgin, İçişleri Bakanıyken bana hem tabanca ruhsatını gönderdi hemen, hem de istemediğim halde bir koruma ekibi verdi. Şimdi, yaz kış, gece gündüz demeden, evin önünde, karşıda, bir minibüsün içinde nöbet tutuyor bir ekip. Hem onlara, hem de devlete acıyorum vallahi. Bunca insana boş yere maaş ödensin... Benim gibi cimri bir adamın mantığı alır mı böyle bir şeyi. Yazık. Hele hele bunları kendilerine de söylediğim zaman, hemen başlayamıyorlar mı senin birkaç korumanın lafı mı olurmuş, Cumhurbaşkanını şu kadar adam koruyor, başbakanı bu kadar adam koruyor diye saymaya... Gerçekten inanamıyorum. Aklım almıyor. Yahu, korunan bir başbakan olunur mu hiç?..

- Bakıyorum, hâlâ devleti koruyorsunuz.

"Doğru... Güya Sıvas'ta da asker vardı, polis vardı. Ama, "Sivas Aziz Nesin'e mezar olacaktır" diye 8.5 saat bağıran o çapulculara seyirci kaldı devlet."

ASTIKTAN SONRA AZİZ NESİN'İ NEREYE GÖMECEKLER ACABA?

- Sivas'ta tam sekiz buçuk saat "Sivas Aziz Nesin'e mezar olacak" diye bağıran bu fanatik şeriatçı grup, şayet sizi gerçekten öldürebilselerdi, Sivas'a gömülmenize de razı olurlar mıydı acaba Aziz Bey? Ne dersiniz?

"Tövbeee... Gömerler mi beni hiç, mezarlıklarına... Ayrıca ben de öyle bir şey istemiyorum ki zaten... Biliyorsun bir süre önce, bunları bildiğimden, cenazemin Nesin Vakfı'nın bahçesine gömülmesine izin vermeleri için hükümete başvurdum. Ama şimdi gazetelerden öğreniyorum ki DYP'li bakanlar imzalamıyorlarmış o kararnameyi. Niçin? O fanatik dincilere yaranabilmek için tabii. Ama akıl alır bir şey mi bu? N'apacaklar beni ölünce? Nereye gömecekler? Çünkü, Türkiye'de mezarlıklar da dinlere göre ayrılmıştır. Ayrı ayrı Müslüman mezarlığı vardır, Hıristiyan mezarlığı vardır, Musevi mezarlığı vardır. Ölen kişi hangi dindense, o dinin mezarlığına gömülür. Ama, ölen kişi dinsizse, onun gömüleceği bir mezarlık yoktur aslında Türkiye'de. Bu yüzden halen bir sahtecilik yapılmaktadır. Adam, dinsiz olduğu için, dinsel törenle gömülmek istemediği halde belki de, toplumsal baskı yüzünden ailesel baskı yüzünden sanki Müslümanmış gibi gösterilip, dinsel törenle Müslüman mezarlığına gömülmektedir. Oysa, pek çok dinsiz vardır Türkiye'de, biliyorum. Fakat, bu insanlar kendi aralarında bir dernek bile kuramazlar çekindikleri için."

"Fransa'da, İtalya'da öyle mi ama... İnsanlar hangi dinden olurlarsa olsunlar, aynı mezarlıklara gömülürler... Örneğin, Yılmaz Güney, Müslümanlığına filan bakılma-

dan Paris'teki Pere Lachaise mezarlığına gömülmüştür."

- Gerçekten ilginç bir durum... Hem Vakfa gömülmenize izin vermiyorlar, hem diyelim aileniz iki yüzlü davranıp Müslüman olarak gömülmenizi istese bile, cenaze namazınızı kıldıracak bir imam bulabilmeleri olanaksız, hem de bu fanatikler sizi bir an önce öldürebilmek için sanki birbirleriyle yarışıyorlar. Sahi, sizi öldürmek isteyenlerin çetelesini tuttunuz mu hiç? Kaç kişi oldular acaba?

"Devletin içindekileri saymazsak, benim bildiğim Şadoğlu adında biri var beni öldürmek isteyen. O da, kendisi öldürmeyecekmiş, kiralık katil arıyormuş. Aziz Nesin'i öldürecek kişiye bilmem kaç yüz bin dolar vereceğim diyormuş. Yahu, getir ver şu parayı bize, biz kendimiz öleliim. Hah hah ha... Ha... Herif, beni öldürttükten sonra mezarıma bir de kenef yaptıracakmış. Yani tıpkı bu savcı gibi, beni öldürtebilmek için herif isteri krizleri geçiriyor sanki."

- Sahi, bu savcı şayet sizi astırtabilirse, sonra nereye gömdürecektir acaba?

"Vallahi bilmem ki..."

- Ağbi, bu fanatikler de, Sivas'ta tam sekiz buçuk saat "Sivas Aziz Nesin'e mezar olacak" diye bağırdıktan sonra, birden cenazenizi gömebilecekleri bir yer bulamayacaklarını farkettikleri için sizi yakmaya kalkışmış olmayalar sakın?..

"Hah ha!.. Vallahi doğru... Hiç düşünmemiştim bunu. Niçin olmasın?"

NİÇİN BUNCA ÇOK APTALLIK DAVASI AÇILMIŞ ACABA?

- Sizin öldürülmeniz konusu gibi, şu son günlerde bir de

Türkiye'nin dörtbir köşesinde hakkınızda açılmış **"aptallık"** davaları var. Oysa siz Türklerin tamamı aptaldır dememiştiniz. Niçin bunca çok dava açıldı acaba? Sonra, dava açanlar, daha çok yüzde altmışı, yetmişi dediğiniz gruptan mı, yoksa ötekilerden mi? Kaç dava açıldı?

"Sayısını kesin olarak bilmiyorum ama, çooook... Anadolu'nun nerdeyse her köşesinde bir dava açıldı. İlginçtir, mevcut yasalara göre, açılan her davaya benim gitmem gerekiyormuş. Nasıl yetişirim her yere? Ben ancak 8 - 10 tanesini biliyorum. Neyse, İstanbul Ağır Ceza'da açılan bir davada, bütün dava dilekçelerinin İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderilmesini karara bağlattılar da avukatlar, bütün Anadolu'yu dolaşmaktan kurtuldum. Ayrıca biliyor musun, bu davalar niçin açılıyor? Bunca çok insan niye dava açıyor hakkımda?"

- Türklüğe hakaret ettiğiniz için, ulusal onurları ayaklanıyor olsa gerek. Sizi Türklük adına cezalandırmak istiyorlar?

"Hayır efendi, hayır... Bu heriflerin beni cezalandırmak istedikleri filan yok aslında. Düşünsene... Türklük onurunu korumak filan gibi bir amaçları olsa, böyle dava açılır mı hiç? Davayı yitirirlerse, Türklerin yüzde bilmem kaçının aptal olduğu mahkeme kararıyla tescil edilmiş olacak. Ama adamların derdi, Türklük mürklük değil, kendilerinin aptal olmadıklarının mahkemece tescil edilmesi... Davayı kazanırlarsa, zeki olduklarını kendi gözlerinde kanıtlamış olacaklar. Neyse ki, yitiriyorlar da açtıkları davaları, aptallıkları bir kere de mahkemece onaylanmış oluyor."

AZİZ NESİN, GALİBA EN PAHALI SANIĞIMIZ DA OLACAK...

- Anadolu'da açılan öteki davalara gitmekten kurtulmuşsunuz. Peki, Nusret Demiral'ın açacağı bu dava için Ankara'ya gidecek misiniz?

"Yürürlükteki yasalara göre, devlet çağırınca gitmek zorundasınız. Yani, devlet beni çağırırken hiç düşünmüyor, hasta mıyım, sağlam mıyım, o gün başka bir işim yok mu çağrıldığım yere gitmeme engel olacak. Yani, ben bunu doğru bulmuyorum. Devlet çağırıyor diye, niçin gitmek zorunda olacakmışız? Fakat, mevcut yasalara göre, gitmezsem, beni jandarmayla zorla götürür. Sormaz, paran var mı yok mu? Oysa, beni ayağına çağırtacak olan Nusret Demiral, bir başka kente gidecek olsa hemen harcırah alıyor. Ben niçin harcırah almadan gidecek mişim? Harcırah deyince, yalnız yol parası da istemeyeceğim. Oraya gideceğim için uğrayacağım zararları da isteyeceğim. Mahkeme için Ankara'ya gideceğim günlerde çalışamayacağım, bir şey yazamayacağım. Dolayısıyla, devletin bu zararlarımı da karşılaması gerekir. Bugün aylık gelirim 150 milyon lira dolaylarında. Yani, günlük zararım 5 milyon lira. Aslında, yazacağım yazı birkaç kez satılacağı için aslında günlük zararım daha da fazla. Ama 5 milyon diyelim. Biliyorsun, yaşlılığımdan dolayı, trenle, otobüsle, otomobille filan da gidemiyorum Ankara'ya. Uçak bileti isteyeceğim."

- Allah aşkına ağbi, Adalet Bakanlığı'nın bütçesinde o kadar para var mıdır acaba? Bu kadar pahalı bir sanık? Şayet ödemek zorunda kalacaklarsa, bu durumda davadan vazgeçmeleri daha akıllıca bir iş?

"Ben bir suç işlemedim. Sadece düşüncelerimi açıklıyorum beni çağırdıkları yerlerde. Düşüncelerimi açıkladığım için beni yargılamak isteyenler de kendileri. Üstelik, kaç gündür, bu davayla ilgili olarak televizyonlarda radyolarda, gazetelerde söylenilmedik, yazılıp çizilmedik söz de kalmadı. Bu nedenle, savunmada söyleyecek bir sözüm de yok. Hepsini söyledim, biliyorlar. Öyleyse niçin hâlâ beni çağıracaklar? Zaten konuşmayacağım, harcırahımı alır da duruşmalara gidersem, susacağım. Konuşma grevi yapacağım yani mahkemede."

- Savcı Nusret Demiral için, son olarak bir şey söylemek ister misiniz?

"Tanımıyorum ben o adamı. Ama, yaptığı işlere konuşmalara bakıyorum, doğrusu pek de normal biri imiş gibi gelmiyor bana. Örneğin, konuşmalarından tanıdığım bu insanın Uğur Mumcu ile uyuşabilmesi kesinlikle olanaksız olsa gerek. Düşünceleri açısından, hiç kuşku yok, bunlar birbirlerinin karşıtı iki insan. Ama, bir yerde okumuştum, Uğur öldürüldükten sonra, bu adam Uğur Mumcu için "yakınımdı, arkadaşımdı" demiş. Hasta bir ruhun işareti işte bunlar. Bu davranışlarına bakıyorum da, ürküyorum doğrusu. Yarın, beni astırdıktan sonra da, Aziz benim tavla arkadaşımdı, yakınımdı, sık sık tavla oynardık onunla filan derse, şaşırmamak gerek. Şayet dava açarlarsa ve şayet yasal bir hakkım varsa, ki savcılar sanıklar için her şeyi isteyebildiklerine göre, sanıkların da savcılar hakkında her şeyi isteyebilme hakları olsa gerek, ben de bu hakkımı kullanarak, bu bayın akli dengesinin ve psikolojik durumunun doktor kontrolünden geçirilmesini isteyeceğim. Tam sağlıklı olduğuna inanmıyorum."

- Sizi gerçekten idam edebileceklerine inanıyor musunuz?

"İdamdan yargılayacaklarına inanıyorum da, idam edebileceklerine inanmıyorum. O biraz zor!"

- Halka iletmemizi istediğiniz bir mesajınız var mı?

"Var. Lütfen:

Biz Türkler, birtakım nedenler yüzünden düşünmesini öğrenememişiz. Düşünmesini bilmiyoruz. Oysa düşünmemiz gerekiyor. Hem de çok düşünmemiz gerekiyor. Bir an önce düşünmesini öğrenmeliyiz. Ve her konuda yeni baştan düşünmeliyiz.

Ve bize bugüne dek niçin düşünmeyi öğretmemişler, öncelikle de bunu düşünmeliyiz."

- Teşekkür ederiz Aziz ağbi. Yorduk sizi.

TANIDIĞIM AZİZ NESİN

Aziz Nesin'i ilk görüşüm... Tanışmam diyemiyorum. 22-23 yaşlarında bir üniversite öğrencisiydim daha o yıllarda. Aziz Nesin ise ünlü bir yazar. Hayrandım ona 1956 ve 57 yıllarındaydı. Kemal Tahir'le birlikte Düşün Yayınevi'ni kurmuşlardı. Galiba, Cağaloğlu'nda, Cemal Nadir Sokakta, Yenilik Dergisi'nin de bulunduğu işhanındaydı yerleri. Anımsadığım kadarıyla, o sıralar Kemal Tahir'in yedikleri içtikleri ayrı gitmeyen can dostu Fethi Naci'yle birlikte gitmiştik yayınevine. Aziz Nesin de oradaydı. Hem Kemal Tahir'i, hem de Aziz Nesin'i ilk kez orada gördüm. Tanıştırıldım. Onları tanıma onuruna kavuştum.

Ama, kendisini asıl tanımam veya tanışmamız 1967'lerdeydi. 27 Mayıs 1960'dan sonra beni de Türk Edebiyatçılar Birliği'ne üye almışlardı ve sanırım 1966 yılında da Türk Edebiyatçılar Birliği'nin yönetim Kurulu'na seçilmiştim.

Belleğimi nice zorlarsam zorlayayım, tarihleri kesin olarak çıkaramıyorum. Not da tutmamışım. Acaba bir bilgi edinebilir miyim diye eski dergileri, yıllıkları karıştırdım. Ne garip... Edebiyat dergilerinde bile, Türk Edebiyatçılar Birliği ile ilgili haber yok. İlginçtir, basınımız da TEB'ini ciddiye

almamış. Oysa, ciddi bir kuruluştu bence.

Sadece ANT dergisinde kırık dökük bazı bilgilere rastladım. Ama ne yazık ki, ANT dergisi 3 Ocak 1967 tarihinden itibaren yayımlanmaya başladığı için, daha öncesi hakkında hiçbir bilgi yok.

ANT dergisinde rastladığım bilgiler de şöyle: 28 Ocak 1967'de Türk Edebiyatçılar Birliği'nin Galatasaray Çiçek Pasajı'ndaki lokali açılmış. Onu duyuruyor. 16 Nisan 1967'de TEB kongresi yapılmış. Ama haber bu kadar. Kimler seçilmiş, onu bile vermiyor. 27 Ekim 1967'de Çiçek Pasajı'ndaki TEB lokalinde "sohbet toplantıları" başlamış. İlk konuşmacı Necati Cumalı. "Nalınlar" adlı oyunu üzerine konuşacak. 4 Ağustos 1968'de de bir kongre daha yapılmış. Haberde bu kez kimlerin seçildikleri var; Yaşar Kemal Başkan olmuş, Metin Eloğlu 2. Başkan ve Celalettin Çetin Genel Sekreter. Adnan Özyalçıner, Can Yücel, Şükran Kurdakul, Leyla Erbil ve Ferit Edgü de üyeliklere seçilmişler.

Çiçek Pasajı'ndaki lokal, Aziz Nesin'in gayretiyle açılmıştı. Yönetim Kurulu'nda ben de vardım. Demek 1966 yılında yapılan kongrede seçilmişiz. Bölük pörçük anımsadığım kadarıyla, sanki genel sekreter de Fethi Naci imiş gibi...

Fakat çok iyi anımsıyorum; binayı Aziz bulmuştu, döşenmesi için mobilyacılara, perdecilere filan gene kendisi kefil olmuştu, borç vermişti. Sanırım, geri de alamadı verdiği borçları. Hatta, galiba 1969'larda, lokal seçilen yönetim kurulunca kapatıldıktan sonra, hâlâ ödenmemiş, kefil olduğu borçları da ödedi. (1979 yılında, Türkiye Yazarlar Sendikası'nın Tepebaşı'ndaki yerini de Aziz Nesin bulmuştur. Bu gibi işlerde, öylesine özverili, öylesine becerilidir ki, üstüne yok...)

Lokalin işletilmesini Suavi Barutçu'ya vermiştik. Ama ne yazık ki, hiçbir zaman lokal istediğimiz gibi olmadı. Biz, lo-

kal yalnızca edebiyatçıların, yazarların, gazetecilerin lokali olsun istiyorduk. Fakat, lokale gelip giden yazar sayısı, böyle bir yerin yaşamasına yetmiyordu. Doğrusu, bizler de fazla yakından ilgilenemiyorduk. Yazar arkadaşlarımızın çoğunun işi Cağaloğlu'ndaydı çünkü.

Nitekim, anımsadığım kadarıyla bu nedenle, Fethi Naci, genel sekreterliğe ayıracak zamanı olmadığını, dolayısıyla yönetim kuruluna seçilmek istemediğini söyledi. Türk Edebiyatçılar Birliği'nin kongreleri her yıl yapılırdı o zamanlar ve kongre yaklaşmıştı. Lokal açılalı ise daha bir iki ay anca olmuştu. Bir dolu borcu vardı. İşletmesi de bir düzene girmemişti. Bu yüzden hepimiz, lokalin daha düzenli olması için orayı sürekli denetleyebilecek zamanı bol bir arkadaş aramaya koyulduk genel sekreterliğe adaylığını koyacak. Cengiz Tuncer aday oldu. Ne var ki, Cengiz, en son 1959 yılında "Hacizli Toprak" adlı romanının yayımlanmasından sonra edebiyatla fazla ilgilenmemişti, gazetecilik yapıyordu. (İkinci romanı "Kerkenez" 1971'de yayımlandı.) Bu yüzden arkadaşların çoğu onun genel sekreter olmasına karşı çıkıyorlardı.

ANT dergisindeki habere göre, o yılki kongre 16 Nisan 1967'de yapılmış.

Kongreye, belki de tarihimizde ilk kez Türk edebiyatçılarına böylesi özel bir lokali gerçekleştirmiş, başarılı bir yönetim kurulu olarak gitmiştik. İyi anımsıyorum, çalışmalarımızla ilgili hiç bir tartışma çıkmadı. Yönetim kurulundaki arkadaşlarımızdan isteyenler yeniden seçildiler. Aklımda kalanlar; Haldun Taner, Aziz Nesin, Oktay Akbal, Cengiz Tuncer de seçilmişti. Daha üç dört kişi olması gerek ya, şimdi çıkaramıyorum. Galiba Haldun Taner başkan, Aziz Nesin de ikinci başkan olmuşlardı. Kesin bildiğim, Cengiz Tuncer'in, çaresiz kalınıp genel sekreter seçildiği. Çünkü, Cengiz, her

gün en az iki saatini lokale ayıracağını söylüyordu ve zamanı böylesine bol başka kişi de yoktu aramızda genel sekreterliğe aday olan.

Ama Cengiz Tuncer, verdiği sözlerin hiç birini tutmadı ve başımıza -hele hele Aziz Nesin'in başına- öyle işler açtı ki...

AZİZ NESİN GENE POLİSTE

Kongreden kısa bir süre sonraydı. Mayıs ayı sonunda Moskova'ya gideceğini söyledi. 25 Mayıs 1967'de yapılacak Yazarlar Birliği Kongresi'ne çağrılmıştı. O yıllarda Türk Edebiyatçılar Birliği Yurt dışında yeterince tanınmadığı için, Sovyet Yazarlar Birliği'nin kongresine TEB'den bir temsilci değil, yazar Aziz Nesin olarak çağrılmıştı. Geçtiğimiz Kasım ayında da, Asya-Afrika Yazarlar Birliği'nin Kahire'de yapılacak 3. Kongresi'ne gene Aziz Nesin olarak çağrılmıştı. Yani, TEB'le bir ilişiği yoktu bu çağrıların ve biz alışıktık.

Doğrusu, gidebileceğini de pek sanmıyorduk. Pasaportunun süresi henüz dolmamıştı. Ama gene de olasılık vermiyorduk. Çünkü, daha beş altı ay önce Kahire'ye gidişi sırasında da Yeşilköy'de olaylar olmuştu. Polis, elinde bir mahkeme kararıyla gümrük kapısında çevirmişti Aziz Nesin'i ve bavullarını hallaç pamuğu gibi atmışlardı, didik didik aramışlardı üstünü başını. Ve bula bula da, cebinde 1965 yılındaki Almanya gezisi sırasında yayınevlerinden aldığı telif ücretlerinden arta kalmış 36 dolar (evet, sadece 36 dolar) için, döviz kaçakçılığı suçlamasıyla uçağa binmesine engel olmuşlardı. Anca ertesi gün, hem 36 doları vererek, hem de 980 lira ceza ödeyerek çıkabilmişti beş parasız. İşte bu yüzden, şimdi de mutlaka bir engel çıkaracaklarını, hele hele doğrudan Moskova'ya gitmesine izin vermeyeceklerini sanıyorduk.

Ama yanıldık. Gidişinde hiç bir olay çıkmadı. Ne var ki... Dönüşü, gerçekten bir olay oldu. Sözcüğün tam anlamıyla ülkede yer yerinden oynadı. Günlerce çalkalandı gazeteler.

Gene çok acemice bir senaryo düzenlenmişti. Moskova'dan trenle dönüyordu Aziz Nesin. 24 Haziran 1967 günü Sirkeci'de olacaktı. Polisler istasyonda karşıladılar. Bavullarına, bütün eşyalarına gümrükte el konuldu. Hakkında bir ihbar olduğu söyleniyordu. Güya, Türkiye Komünist Partisi'nin buradaki gizli örgütüne Moskova'daki merkezinden gizli mesaj getirdiği ihbar edilmişti. 11 gün, evinde, gözaltında tutuldu. Daha sonra da 4 Temmuz günü sabah erkenden 7 polis evi basıp 4 saat süreyle arama yaptı. Bavullar dolusu kitap, mektup, el yazısı not, öykü roman taslakları ve dosyalarla birlikte Birinci Şube'ye götürüldü. Bir yandan da önceden hazırlanmış haberler, el altından gazetelere uçuruldu. Ertesi günü bütün gazeteler büyük başlıklarla Aziz Nesin'in tutuklandığını kamuoyuna duyuruyorlardı. Moskova'dan Nâzım Hikmet'in vasiyetini getirmişti. Evinde gizli belgeler bulunmuştu güya. Birinci Şube'de, olmadık eziyetlerle, gözdağı verilerek, tehdit edilerek, sövüp sayılarak tam 8 saat sürekli sorguya çekildi. Ne ki, ertesi gün, İstanbul savcılığının tutuklanması istemiyle gönderdiği mahkeme, bu düzmece oyunu fark ettiği için, istemi reddetti ve serbest bıraktı Aziz Nesin'i. Bir üst mahkemeye yapılan itiraz da reddedildi.

Aziz Nesin, bu kez de başından geçenleri bütün ayrıntılarıyla "Başbakan'a Açık Mektup" başlığı altında yazdı ve 15 Temmuz 1967 günü Akşam gazetesinde yayımladı. Daha sonra da, bu olayla ilgili gazetelerde çıkmış bütün haberleri, yorumları, köşe yazılarını, bildirileri, karikatürleri, telgrafları, kendisiyle yapılmış konuşmaları da ekleyerek, bütün olup biteni **"Aziz Nesin Poliste"** adıyla yazdı ve bir kitap halinde çıkardı.

Bu olaylar sırasında, gerek basında, gerek parlamentoda yer yerinden oynarken acaba Türk Edebiyatçılar Birliği Yönetim Kurulu olarak biz ne yapmıştık? Kurulumuzun bir üyesi hakkında, hatta belleğim beni yanıltmıyorsa ikinci başkanımız hakkında böylesine çirkin oyunlar tezgâhlanıyordu. Dolayısıyla bizim de büyük tepkiler göstermemiz gerekti.

Ama, olanaksız, hiç bir şey anımsamıyorum. Demek fazla bir şey de yapmamışız ki... Dergileri, kitapları karıştırıyorum belki bir ipucu bulurum umuduyla. 23 Temmuz 1967 tarihli ANT dergisinde ve 1 Ağustos 1967 tarihli Varlık dergisinde çıkan iki kısa habere göre, bir bildiri yayımlamakla yetinmişiz sadece. İşin daha da ilginci, yayımladığımız bu bildiride Aziz Nesin'in Yönetim Kurulumuz üyesi olduğuna bile değinmemişiz, "Birliğimizin üyelerinden" deyip işi geçiştirmişiz. İnanın, utandım şimdi.

Hele hele, Aziz Nesin'in, polisteki o ünlü sorgulanmasını bütün ayrıntılarıyla anlattığı "Aziz Nesin Poliste" adlı kitabındaki, TEB yönetim kurulu ile ilgili bir bölümü okuyunca, sözcüğün tam anlamıyla yerin dibine geçtim.

(Polisler) **"Edebiyatçılar Birliği'nde, arkadaşlar arasındaki bir özel konuşmamdan bazı parçalar aktarıyorlar. Müthiş üzülüyorum... Ne korkunç şey... Arkadaşlarımızla çok özel bir konuşmamız, polisin kulağına gidecek... Bu denli güvensizlik, tedirginlik içinde nasıl yaşanır? Kime güvenip, kiminle ne konuşabilirsiniz? Ev yaşamınız, özel yaşamınız, çok kişisel sorunlarınız bile, yalan yanlış polisin kulağında... Bu dramı anlatmak zor."** diye yazıyordu Aziz Nesin.

Aramızdaki o alçak kimdi acaba?

Şimdi, Aziz Nesin'e gidip sorsam, anımsatmaya çalışsam, hiç kuşkum yok; **"Böyle Gelmiş Böyle Gitmez"**de onu da anlatacağım, der, söylemez.

HAYATINDA SADECE ÜÇ YERDEN YAKINLIK GÖRMÜŞ...

Gerçekten de, Aziz Nesin kadar, meslektaşlarından, iş arkadaşlarından, hatta dostlarından, hatta en yakınlarından bile böylesine, bunca çok kazık yemiş bir başkası daha bulunsun... Galiba olanaksız...

Yusuf Ziya Ortaç da, 1966 yılında yayımlanan "Bizim Yokuş" adlı kitabında, **"Ürkek, utangaç, isteksiz... Hatta güvensiz... Öyle yılmış ki insanlardan!..."** diye tanımlamış onu.

Sonra da ustaca bir saptamayla özetleyivermiş bu gerçeği; **"O, Türkiye'de yalnız üç yerden yakınlık görmüştür"** diyor. **"Biri okurlarından... Ama bu yakınlık, sağdan soldan gelmiş mektuplar ve gönüllerde gizlenmiş sevgilerden öteye gitmez. Öbür iki yakınlık, ya Emniyet Müdürlüğünün yakınlığıdır, ya Sıkıyönetimin!"**

TEB Yönetim Kurulu'ndaki arkadaşları bizler de, kendisine ne tür bir yakınlık göstermişiz, polisteki sorgulama sırasında ortaya çıkmış işte.

EDEBİYATÇILAR, EDEBİYATÇI BİLE SAYMAMIŞLARDIR ONU...

Edebiyatçı dostları, yakınlık göstermek, destek olmak şöyle dursun, edebiyatçı bile saymamışlardır onu. "Mizah yazarı", "Mizahçı" diye küçümsemişlerdir akılları sıra ve dışlamaya çalışmışlardır.

Nitekim, öyküleriyle 1956 ve 1957'de üst üste iki yıl



(İtalya) Altın Palmiye ödülünü, 1966'da (Bulgaristan) Altın Kirpi ödülünü, 1969'da (Sovyetler Birliği) Krokodil ödülünü, 1975 yılında da (Asya-Afrika Yazarlar Birliği'nin) Lotüs ödülünü kazandığı halde, Türkiye'de tek bir ödül olsun kazanamamıştır. Türkiye'de kendisine verilmeğe değer görülen tek ödül, 1970 yılında Türk Dil Kurumu Tiyatro Ödülü olmuştur. Çünkü, Türkiye'deki ödüllerin yargıcılar kurulu üyeliklerini bir çeşit kalıt gibi hep kendi aralarında bölüşmeyi ustaca yasallaştırmış belirli bir edebiyatçılar grubu, nedense Aziz Nesin'i edebiyatçı bile saymamakta ısrarla direnmiştir. Öykülerine ödül vermemekle, onun edebiyatçı olmadığını tanıtlayabileceklerini sanmışlardır. Örneğin, onlara göre Saltikov Şçedrin büyük bir edebiyatçıdır, ama Aziz Nesin, büyüklük şöyle dursun, edebiyatçı bile değildir.

Oysa, öte yandan, tanıdığım Aziz Nesin, bütün edebiyatçılarla uyum içinde olmağa çalışmıştır. Edebiyatçıların örgütleşebilmeleri için, kurulan örgütlerin yaşaması için çok büyük özverilerde bulunmuştur. Gerek TEB'de, gerekse daha sonraki yıllarda Türkiye Yazarlar Sendikası içinde uzun dönemler birlikte çalıştığım için, yakın tanığı olarak şunu kesinlikle söyleyebilirim ki, yazar örgütlerinin kurulması ve yaşaması için, Aziz Nesin kadar ününü, olanaklarını, zamanını, hatta parasını bu uğurda böylesine cömertçe harcayan bir başka kişi daha görmedim.

Yönetim Kurulu toplantılarında şiddetle karşı çıktığı, ama çoğunluk oylarıyla kabul edilmiş kararlara da, sonuna dek harfi harfine uymuştur.

Nitekim, 1967 yılında da, TEB Yönetim Kurulu'nda böyle bir durum ortaya çıkmıştı.

O ünlü Moskova gezisi sırasında, Sovyet Yazarlar Birliği'ne, bundan böyle Türkiye'den çağıracakları yazarları, doğrudan ilişki kurarak değil, yazarların ülkemizdeki tek ör-

gütü olan TEB aracılığıyla çağırmalarım önermiş ve kabul ettirmişti.

Çünkü, hem çağrılacak yazarların seçiminde o ülkelerdeki kimi Türkologların çok çirkin oyunlar oynadıklarına tanık olduğunu söylüyordu, hem de kimi yazarcıklarımızın kendilerini davet ettirebilmek için ulusal onurumuzu bile çiğnemekten çekinmediklerini gördüğünü söylüyordu. "İnsanın, olmadık dalaverelerle kendini bir iki ülkeye yazar diye çağırtmasıyla yazar olunmaz" diyordu sinirli sinirli ve inatla, bu çağrı işinin mutlaka bir örgüt disiplini içine alınması tezini savunuyordu.

Hani, bu görüşünden dolayı da, daha düne kadar olmadık eleştirilere uğramadı mı? Nerdeyse hepimiz; Aziz Nesin, öteki ülke yazarlarıyla, yazar örgütleriyle kurulacak ilişkilerimizi de kendi denetimi altına almak istiyor diyorduk, acımasız bir biçimde. Aziz Nesin'in içtenliğine, çoğu şeyde olduğu gibi, bu konuda da uzun yıllar inanmadık, itiraf etmeliyim.

İşte, o ünlü Moskova gezisi sırasında, Sovyet Yazarlar Birliği yöneticilerini de bu konuda ikna etmiş ve önümüzdeki sonbaharda yapılacak bir toplantı için, Türk Edebiyatçılar Birliği Başkanlığına yazılmış bir çağrı getirmişti. "Artık, diyordu, Sovyet Yazarlar Birliği, Türkiye'den davet edeceği yazarları TEB aracılığıyla çağıracak. TEB seçecek, gidecek yazarları."

Belki de ilk kez, yönetim kurulunda, Sovyetler Birliği'ne TEB temsilcisi olarak gidecek yazarın seçimi konusunda tartışma açıldı.

Haldun Taner de, geçtiğimiz mayıs ayında yapılmış Sovyet Yazarlar Birliği'nin 4. kongresine çağrılmıştı. Yani, o da Moskova'ya daha yeni gidip gelmişti.

Ayrıca, Aziz Nesin, TEB adına gönderilecek ilk yazarın yönetim kurulu içinden olmasını istemiyordu. Birtakım çir-

kin dedikodulara neden olmasından çekiniyordu.

Ne var ki, Cengiz Tuncer, kendini aday gösterdi. TEB Genel Sekreteri olarak gitmek istediğini söyledi.

Ama, yukarıda da belirttiğim gibi, arkadaşlar Cengiz Tuncer'in edebiyat çalışmalarının genel sekreterlik için bile yetersiz olduğu görüşündeydiler. Aziz Nesin, Orhan Kemal'in seçilmesini istiyordu. Orhan Kemal'e daha önce Sovyet Yazarlar Birliği'nden bir çağrı gelmiş, fakat pasaport alamadığı için gidememişti. Cengiz Tuner, "Hacizli Toprak" adlı o tek romanının Rusçaya çevrildiğini söylüyor ve adaylıkta direniyordu. Aziz Nesin bu kez Vedat Günyol'u önerdi. Vedat Günyol da, o sıralar bir lisede öğretmendi. Devlet memuruydu yani ve Sovyetler Birliği'ne gitmesi bu açıdan kendisi için sakıncalı olabilirdi. Aziz Nesin, bu kez de Hasan Ali Ediz'i önerdi. O gün uzun uzun tartıştık, ama bir seçim yapamadık. Kararı gelecek toplantıya bıraktık ve dağıldık.

Birkaç gün sonraydı. Cengiz Tuncer beni aradı. Bu seçim konusunu açtı. Cengiz Tuncer'le çok sıkı fıkıydık o sıralar ve galiba, hem yönetim kuruluna girmesinde, hem de genel sekreter seçilmesinde biraz rolüm olmuştu, bir önceki yönetim kurulunda da bulunmam dolayısıyla. "Yahu, dedi, o gün utandığım için açıklayamadım. Moskova'ya gitmeyi, inan, kendim için istemiyorum. Karım kalp hastası. Onun için istemiştim. Karımı da götüreceğim, oralardaki hastanelerde tedavi edilmesine çalışacağım. Hiç olmazsa sağlıklı bir teşhis konulsun."

Ertesi toplantıda ben de Cengiz Tuncer'i destekledim ve bu gerekçeyi açıkladım. Bu gerekçeye ilk olur veren Aziz Nesin oldu. Bir insanın sağlığı söz konusu diyordu. Öteki arkadaşlar da katıldılar ve sanırım oybirliğiyle Cengiz'i seçtik.

TEB'i temsilen sonradan karısıyla birlikte Moskova'ya gitti.

Ama üzülerek belirteyim ki, Moskova'ya gidip döndükten sonra, Birlik'e bile uğramaz oldu. Lokal iyice başıboş kalmıştı. İşler yürümüyordu. İşletmeciler, lokali cazip hale getirmek için mini etekli garson kızlar tutmuşlardı. Bu yüzden, çevre esnaftan, ne idiği belirsiz kişilerden geçilmiyordu lokal, özellikle akşamları. Birtakım çirkin olaylar da çıkıyordu. Ayrıca, yazın, TEB'e bir gelir sağlamak için yaptığımız gecenin hesabı da Cengiz'deydi ve bir türlü gelip hesap da görmüyordu. O geceden kaç para kazanmıştık, onu da bilmiyorduk. Daha da kötüsü, Cengiz'in karısının kalp hastası filan da olmadığı söyleniyordu. Gerçekten de, Moskova'da hastaneye filan gitmemişlerdi.

Bütün bunlardan dolayı, öylesine yoğun bir eleştiriyle karşılaşıyorduk ki... 1968 yılındaki kongreyi unutamam. Cengiz Tuncer, kongreye de gelmedi. Genel sekretersiz kongre yaptık. Yazın yapılan gecenin hesabını da vermediği için, denetçilerden biri olan Nurer Uğurlu denetim raporunu imzalamamakta direndi. İş iyice sarpa sarmıştı. Hele hele Rıfat Ilgaz, biraz da Aziz Nesin'e olan kininden, öfkesinden, hepimize hakaret eden eleştiriler yaptı. Lokaldeki mini etekli garson kızları kastederek, bizleri pezevenklik yapmakla suçladı.

Aziz Nesin, bu kez de benim çocukluğumun, toyluğumun kurbanı olmuştu. Çünkü, ben öfkeli bir biçimde karşı çıkınca, Rıfat Ilgaz, bizleri değil, Aziz Nesin'i suçladığını söylemişti. Cengiz Tuncer'e kanmanın cezasını Aziz Nesin çekiyordu. Ama Aziz Nesin, o gün de öylesine bilgece, olgun ve soğukkanlı davrandı ki... Hep birlikte aklandık ve adaylığımızı koymadan ayrıldık kongreden.

TÜRKİYE YAZARLAR SENDİKASININ KURULUŞU

Türk Edebiyatçılar Birliği, sanırım 1970 yılında, seçilen yeni yönetim kurulunca yeniden Beyoğlu'ndan Cağaloğlu'na taşınmış ve tek bir odaya tıkılmıştı. Daha sonra da, nedense ad değiştirmişti. Türk Sanatçılar Birliği olmuştu galiba adı. 1973'te de, Dernekler Yasası'nda yapılan değişiklikler yüzünden, Türk Sanatçılar Birliği Derneği olmuştu. Fakat, anımsadığım kadarıyla artık etkisizdi.

1973'lerde, ben de Harbiye'deki, Yapı Endüstri Merkezi'nin girişindeki küçük bir kitabevini yönetiyordum. Bir grup mimarın kurduğu Yapı Endüstri Merkezi, salt bir tecimevi değildi. Sürekli yapı malzemesi sergilemenin dışında, birtakım kültürel etkinliklerde de bulunuyordu. Kitabevi de, bu kültürel etkinlikler zincirinin bir halkası olarak düşünülmüştü. Ayrıca, bodrum katında da bir tiyatro salonu vardı. Ama nedense her yıl bir başka tiyatro kiralıyordu o salonu. Anımsadığım kadarıyla 1972-73 sezonunda Ulvi Uraz tiyatrosu vardı o salonda.

O yıl, Cumhuriyetin kuruluşunun 50. yıldönümü olduğu için hemen hemen her kuruluş kendi çapında bir etkinlik planlıyor ve Devletin düzenlediği törenlere katkıda bulunmaya çalışıyordu. Yapı Endüstri Merkezi'nin Genel Müdürü dostum Doğan Hasol, kitabevi olarak bizim de birtakım kültürel etkinlikler yapmamızı önermişti. Alt kattaki tiyatro salonunu haftada bir gün kullanma hakkımız vardı. İşte, ben de haftada bir gün bu tiyatro salonundan yararlanarak, Cumhuriyetin 50. yıldönümü genel başlığı altında "Edebiyat Söyleşileri" düzenlemeğe karar verdim. İlk toplantıyı 12 Nisan 1973 günü düzenledik. Fazıl Hüsnü Dağlarca konuşmacıydı. 19

Nisan'da Aziz Nesin, 26 Nisanda Yaşar Kemal, 3 Mayıs'ta Haldun Taner, daha sonraki günlerde aklımda kaldığı kadarıyla Behçet Necatigil, Tahir Alangu, Füruzan, önce kitabevinde okurlarına kitaplarını imzalamışlar, ardından da saat 18-19 arasında söyleşiler yapmışlardı. Umulanın üstünde bir ilgi görmüştü bu söyleşiler.

Ancak ne var ki, o yaz, Ulvi Uraz Tiyatrosu da ayrıldı Yapı Endüstri Merkezi'nden. Yaz bitmiş, Eylül ayına girmiştik ve hâlâ bir tiyatroya kiralanamamıştı alt kattaki tiyatro salonu. Oysa, bu salonun kirası Yapı Endüstri Merkezi'nin en önemli gelir kaynaklarından biriydi. Bu parasal açığın nasıl kapatılacağını araştırıyorduk. Doğan Hasol, bu açığın hiç olmazsa bir miktarını kapatabilmek için, bu söyleşileri paralı yapmamızı önerdi. Çünkü, öylesine büyük bir ilgi görmüştü ki bahar ayında yaptıklarımız. Konuşmaları dinlemeye gelenlerin en az yarısı dışarda kalmıştı. Girişi ücretli de yapsak, salonu dolduracağımızdan kuşku duymuyorduk. Anca, parayı ne adına toplayacaktık? Kitabevi veya Yapı Endüstri Merkezi adına toplasak, konuşmacılara da büyük ücretler ödememiz gerekirdi. O zaman da, giriş ücretini çok yüksek tutmamız zorunlu olacaktı.

İşte tam o sıra, aklımıza bir yazar örgütü geldi. Böyle bir örgüt olsa, söyleşileri o örgüt adına düzenler, salon kirası düşüldükten sonra arta kalanı örgüte verirdik. Ama, dediğim gibi, mevcut örgüt artık etkisizdi. Bir yeni örgüt kurulmalıydı. Böyle bir örgüt de, anca Aziz Nesin veya Yaşar Kemal gibi bir yazarın öncülüğünde kurulabilirdi.

Hemen Aziz Nesin'i aradım.

- Ağabey, dedim, böyle böyle bir durum var. Yeni bir örgüt kurulması konusunda bütün yazar arkadaşları çağırıp, burada bir toplantı düzenlememize ne dersiniz? Buluşup bir konuşsak...

- Olabilir, dedi. Ancak, herkesin çağrılmasından yana değilim. Öyle kişiler var ki, ben onlarla yan yana gelmem.

Biliyordum kimleri kastettiğini.

- Tamam, dedim. Onları çağırmayacağım.

Çağrılmasını istemediği kişilerden biri Nevzat Üstün'dü. Daha önce bana anlatmıştı. Nevzat Üstün söylediğine göre, TEB Yönetim Kurulu'ndan habersiz, Birliğin başlıklı kâğıtlarını almış ve sanki Edebiyatçılar Birliği davet ediyormuş gibi, Sovyet Türkoloğu Rady Fish'e çağrı çıkarmıştı. Türkiye'ye geldiğinde de Rady Fish'i kimseyle görüştürmemişti. Onun bu davranışını bir türlü affedemiyordu.

Öteki de, bir tiyatrocu ozandı. Onu da, bir sosyalist ülke başkonsolosuyla konuşurken izlemiş, başka yazarları kötüleyerek kendisini övmeye çalışmasından nefret etmişti. Onu da bir türlü bağışlayamıyordu. Her ikisinin de, böyle yeni bir kuruluşun hazırlık çalışmalarına katılmasını istemiyordu.

Bu iki kişinin dışında, haber iletebildiğimiz hemen bütün yazar arkadaşları çağırdık. Avukat Abdullah Sert'e, bir tüzük taslağı hazırlatmıştık anımsadığım kadarıyla. Abdullah Sert, Dernekler Yasası'nda yapılan son değişikliklerden sonra, bir yeni dernek kurmanın, sorunlarımıza yanıt vermeyeceği için anlamsız olduğu görüşündeydi. Bizler için en iyi çözüm, Mimar, Mühendis Odası gibi, Ticaret Odası gibi, Sanayi Odası gibi bir oda kurmaktı aslında. Ama, oda kurabilmek özel yasa gerektiriyordu. Abdullah Sert, aradı taradı ve sendika kurmaktan başka çare kalmadığı görüşüne vardı. Bir sendika kuracaktık, biz de...

1973 yılının eylül ayıydı galiba. Yapı Endüstri Merkezi'nin tiyatro salonunda 40-50 yazar biraraya geldik. Ancak, yeni bir sorun çıktı. Aziz Nesin'in de onayıyla toplantıya çağıracağımız yazarları saptarken, doğrusu iki nokta üzerinde hiç durmamıştık. Birincisi, kimi yazar arkadaşlarımızın halen

yayıncılık da yapmakta oluşunu önemsememiştik. İkincisi, kimin kiminle kavgalı olduğu hususu hiç aklımıza gelmemişti. Bu ilk toplantıdaki ilk patlak, Leyla Erbil ile Fethi Naci arasındaki kavgadan çıktı. Leyla Erbil, Fethi Naci'nin de çağrılı olduğunu görünce, "Onunla aynı toplantıya katılmam," dedi ve salonu terketti gitti. Toplantı salonunda, sendikanın kuruluş işlemlerini tamamlamak üzere aramızdan beş on kişilik bir komisyon seçmiştik ya, Leyla Erbil, bir grup arkadaşıyla bu girişimimiz aleyhine Ortam gazetesinde yoğun bir kampanyaya girişti. Öne sürülen tez ise, toplantıya çağrılan kimi yazarların aynı zamanda yayıncı oluşu idi. Başta Fethi Naci olmak üzere, Vedat Günyol, Mehmet Fuat, Oğuz Akkan, Tarık Dursun vb. gibi yayıncılık da yapan yazarların çağrılmasını şiddetle protesto ediyorlardı. Onları da çağırmış olmamızı, "Yazarları editörlere satmak için tertipler düzenliyorlar," diye değerlendiriyorlardı.

Daha sonra Tekstil Sendikası binasında yapılan komisyon çalışmaları sırasında da bu kampanya sürdürüldü.

Aziz Nesin'le birlikte, onca soluk tüketmemize karşın, kurulacak olan sendikanın öteki işçi sendikalarıyla oranlanmaması gerektiğini, yazarların sanayi sektöründe olduğu gibi editörlerin işçisi sayılamayacağını, yazar yayıncı ilişkisinin kendine özgü bir niteliği bulunduğunu, aradaki ilişkinin bir "istisna akti" olduğunu, bu nedenle soruna böylesine katı yaklaşılmaması gerektiğini kimseye anlatamadık. Komisyon toplantıları ardı ardına sürdü gitti. Ve sonuçta, örneğin Öncü Yayınlarının sahibi Zeki Öncü gibi, yazarlıkları eskilerin deyimiyle "kendinden menkul", kitaplara arka kapak yazısı yazmaktan öte yazarlıkla ilişkileri olmayan kişilerin, üstelik sanki kendi aleyhlerine oy veriyorlarmışcasına kaldırdıkları fiyakalı parmaklarıyla, sendika daha kurulmadan ilk yarasını almıştı. Çaresizlikten yayıncılık da yapan yazarlar, sendika

üyesi olamayacaklardı. (Bu yanlış karar, yıllar sonra üçüncü kongrede düzeltildi. Ama bir kere yara almıştı sendika.)

Hiç unutmam. Bu son toplantıdan, Aziz Nesin'le birlikte yenik ayrılmıştık. Meral Çelen de vardı. Aziz Nesin:

- Bak, dedi, beni zorla soktun böyle bir işe. Bu yanlış karardan sonra benim de artık bu kuruluşta kalmamam gerek. Fakat bir kez angaje olduk. Ben mecburen kalacağım. Ama, başkanı filan olmam.

Gerçekten de, TYS, daha çok öteki tezi savunanların kuruculuğunda, 4 Şubat 1974 günü İstanbul Valiliğine kuruluş bildirimi sunularak tüzel kişiliğine kavuştu. Ama Aziz Nesin başkanlığı kabul etmemişti.

İKİYÜZLÜLÜKTEN NEFRET EDEN İNSAN

Tanıdığım Aziz Nesin'in bence en önemli özelliği ikiyüzlülükten nefret etmesidir.

Aziz Nesin de, bütün yaşamı boyunca hiç yalan söylememiş midir? Duygusunun kölesi olmamış mıdır hiç? Örneğin, duygusu baskın çıktığı için kimi şeyleri görmezlikten gelmemiş midir? Sevgi uğruna, sevecenlik uğruna, söylemektense söylememeyi yeğlediği şeyler, anlar olmamış mıdır? Doğrusu, ne evet diyebiliyorum, ne hayır. Üstelik de yüreği uranyumdan bir insan, hiç duygu sapmaları göstermemiş olsun, sanmam...

Fakat, dedim ya, tanıdığım Aziz Nesin'in sence en önemli özelliği nedir deseler, duraksamadan vereceğim tek yanıt var: İkiyüzlülükten nefret etmesi.

Ama şunu da belirtmeliyim; tanıdığım Aziz Nesin'de, amatör edebiyatçı yan her zaman ağır basmıştır. Amatör edebiyatçı heyecanı özellikle de edebiyatla, edebiyatçılarla ilgili

konularda, davranışlarına egemen olmuştur, yön vermiştir. Çok tanık olmuşumdur bu özelliğine. Öyle ki, tanıdığım o büyük deneyimli, soğukkanlı, temkinli, olgun Aziz Nesin, konu edebiyattan, yazarlıktan, yazarlardan açıldı mı, sanki birden yok olur, başka bir Aziz Nesin gelir oturur yerine. Hırçın, coşkulu, duygusal, hatta kıskanç... Bütün soy yazarlar gibi, o büyük ününün, değerinin, daha doğrusu dehasının kuşkusuz bilincindedir, ama elinde değil, birden amatörleşiverir, özellikle de kendi yaşıtları hakkında.

Bence, bu özelliği yüzünden, o büyük içtenliğine, açık yürekliliğine bile kuşku gölgeleri düşürebilme fırsatlarını vermiştir sevmeyenlerine.

Örneğin, Nâzım Hikmet hakkında yazdıkları, bence bu özelliğinin en tipiğidir. Nâzım Hikmet'e gerçekten hayrandır. Onu çok sevmektedir. Ama, yazarken gene amatör edebiyatçı heyecanı ağır basmıştır. İşte bu nedenle de, o yazılarından dolayı öylesine büyük eleştiriler almış, öylesine büyük ve yoğun saldırılara uğramıştı ki...

Hiç unutmam. Bir gün o yazılardan, o eleştiri ve saldırılardan söz açacak oldum. Gene birden öfkelendi. Tansiyonu yükseldi.

- Yalan mı yazayım? dedi sinirli sinirli bağırarak. Nâzım'ı, gerçekten benim kadar sevseler canım yanmaz. Ben, ikiyüzlülükle onun mitleştirilmesine karşıyım. Nâzım da insandı. Zayıflıkları da elbette vardı. Ben, insan Nâzım'ı anlatmaya çalışıyorum. Ama öylesine ikiyüzlüler ki...

"BEN SAHTEKAR MIYIM?"

1979'un Kasım ayında, özel otomobiliyle Ankara'ya giderken üzücü bir trafik kazası sonucu Nevzat Üstün ölmüştü.

Cenazesi Şişli Camiinden kalkacaktı. Cenaze törenine gitmemiz gerektiğini anımsattım kendisine.

- Niçin? dedi.

- Sendikamızın üyesi, dedim. Siz, bu sendikanın başkanısınız. Gitmeniz gerekir. Üstelik, müslümanlıkta dinsel bir töredir cenaze törenlerine gitmek, bildiğim kadarıyla, diye mırıldandım sonra da salt bir şeyler söylemiş olmak için.

- Ben sahtekâr mıyım? dedi bu kez de, sinirli sinirli. Sağlığında sevmediğim birinin cenaze törenine niye gidecekmişim? Sevmediğim biri, öldü diye gidip ardından sahtekârlık yapamam. Ölen öteki üyelere Sendika olarak ne yapmışsak, bunun için de yaparsınız. Ama ben gitmem.

"ORHAN KEMAL'İ DE HİÇ SEVMEM..."

Aziz Nesin'in bu açıksözlülüğü karşısında, doğrusu öylesine çok şaşkınlıklara uğramışımdır ki...

1983 yılı sonbaharında, basınımızın yakın tarihçesi üstüne bir araştırma yapıyordum. Özellikle Yedigün dergisi, Hürriyet gazetesinin çıkışı, Sedat Simavi ve Haldun Simavi ile ilgili anılarını öğrenebilmek için Aziz Nesin'le de konuşmuştum.

Babıâli'deki ilk günlerini, Sedat Simavi'nin kendisine gösterdiği yakınlığı, onun Türk basınına getirdiği yenilikleri, Yedigün dergisindeki görevlerini anlatıyordu tatlı tatlı. Nasıl olduysa, söz dönüp dolaşıp Orhan Kemal'e geldi.

Aziz Nesin, Yedigün dergisinde Vedia Nesin imzasıyla şiirler yayımlarmış. O yıllarda Orhan Kemal de, Raşit Kemali imzasıyla şiirler gönderirmiş Yedigün'e.

Yedigün'e taşradan şiir gönderen genç ozanların çoğu, tanımadıkları bu Vedia Nesin'i kadın sanırlarmış. Bu nedenle

de, Yedigün'de sık sık Vedia Nesin'e adanmış şiirler çıkarmış.

Vedia Nesin'e şiir adayanlardan biri de Orhan Kemal'miş.

Aziz Nesin, işte olayı anlatıyordu.

- Orhan Kemal de, Vedia Nesin'in erkek olduğunu taa Adana'dan nasıl bilsin. Bana adanmış aşk şiirleri yazardı, diyordu keyifli keyifli. Ama yıllar sonra bunu kendisine söyledim. Nedense çok ayıp bir şeymiş gibi, bunu yalnız anımsamakla kalmadı, tepki de gösterdi. Yahu, adam bana aşk şiiri yazmış. Aslında anımsamaması, tepki göstermesi gereken biri varsa, o da benim. Ama hayır... Orhan Kemal tepki gösterdi. Sinirlendi.

Böyle tatlı tatlı anlatırken, birden nasıl oldu? Kaşları çatılıverdi Aziz Nesin'in.

- Orhan Kemal'i de, dedi, baştan sevmiştim ama, sonra hiç sevmedim.

- Ben bunu yazmayayım, dedim, çekinerek.

- Yo, yo, dedi, yazarsan da önemi yok. Yaz yani. Nasıl olsa bir gün, onu neden sevmediğimi ben de yazacağım. Kendisine sürekli yakınlık,dostluk gösterdiğim halde, hiçbir zaman gerçek bir dost olmadı benimle. Tabii ben de sevmedim onu. "Böyle Gelmiş Böyle Gitmez"de, sırası geldiğinde daha ayrıntılı anlatacağım bunları.

Sözünü ettiğim araştırma, bu satırların yazıldığı günlerde henüz daha yayımlanmamıştı. Ama hiç kuşkum yok, Aziz Nesin'in bu açıksözlülüğü, bu açıkyürekliliği üzerine, şimdi gene, bir takım Orhan Kemal tüccarlarınca kim bilir ne cadı kazanları kaynatılacaktır, ne dedikodular yapılacaktır? Neler söylenmeyecektir, neler...

Aziz Nesin, bilmez mi bunları? Olacakları kestiremez mi? Elbette bilir. Elbette kestirir. Ama ikiyüzlü değildir. İki-

yüzlülüğe tahammülü yoktur. Yazarlıkla ikiyüzlülüğün kesinlikle bağdaşmayacağına inanmıştır bir kere. Elinde değil, düşündüğünü, hatta duygularını açık açık söyler her zaman.

Nitekim, "Böyle Gelmiş Böyle Gitmez"deki açıksözlülüğünün, içtenliğinin aradan bunca zaman geçmiş olmasına karşın, kimi çevrelerce hâlâ sindirilmemiş olmasını da, sinirlenmek, bozulmak şöyle dursun, onlara yeni dersler verme fırsatı olarak değerlendirmiştir.

"BÜYÜK GREV" OLAYI

3 Aralık 1977 günlü Vatan gazetesinde, "Büyük Grev" adlı bir masal-öyküsü yayımlanmıştı. Sözcüğün tam anlamıyla bir olay oldu bu masal-öykünün yayımlanışı. Aziz Nesin, gene bütün içtenliğiyle, Maden-İş Sendikası'nın o günlerde altıncı ayını doldurmuş bir grev olayını eleştiriyordu, bu öyküsünde. Sadece Politika gazetesinde tam 14 yazı çıktı hakkında. Vay sen misin? Belirli bir çevre demediğini bırakmadı. Yalnız Politika gazetesinde olsa... Ne hainliği kaldı, ne ajanlığı. Hatta hatta, kimileri işi öylesine terbiyesizliğe vardırdı ki... Birtakım imzasız yazılarla küfür bile ettiler. Dolaylı bir biçimde homoseksüel olduğunu bile söylediler

"AZİZ NESİN!... SEN NESİN?.."

İşte o günlerdeydi. 1978'in baharı olsa gerek yani. Bu "Büyük Grev" olayı bütün hışmıyla sürüyordu.

Barış Derneği'nin İstanbul Kapalı Spor Salonu'nda düzenlediği Nâzım Hikmet gecesine gitmiştik birlikte. Yanımızda, Azerbaycanlı değerli orkestra şefi, dostumuz Niyazi

Tagızade de vardı. Galiba, gene Adnan Saygun'un "Köroğlu" adlı operasının orkestrasını yönetmek için gelmişti. Hemen girişteki yan tribünde, ortalardaki sıralardan birine oturduk. Hiç unutmam. Gösteriler, öylesine ilkel bir biçimde düzenlenmişti ki... Tıpkı, bir ilkokul müsameresi gibi. Niyazi Tagızade dostumuz, çok bozuldu. "Yahu, dedi, Nâzım'a yakışır mı bu? Söyleselerdi de, sahne düzenini ben yapsaydım keşke."

Toplantıyı düzenleyenler, akılları sıra Nâzım'ın işçi sınıfı şairi oluşunu vurgulamak istemişler ve Maden-İş Sendikası'nın üyelerinden yararlanmışlardı.

Tribünler de daha çok aynı sendikanın üyelerince doldurulmuştu. Oflayıp puflayarak törenin bir an önce bitmesini bekliyorduk.

Birden nasıl oldu? Artık kim gördü, kim kışkırttıysa... Sol yanımızdaki büyük tribünü dolduran binlerce kişi, ter ter tepinerekten hep bir ağızdan bağırmaya başladılar. Bir amigonun, bir çığırtkanın yönetiminde bağırıyor olmalılar ki, tempo tutarak bağırıyorlardı.

- Aziz Nesin!... Sen nesin? diyorlardı.

- Aziz Nesin!... Sen nesin?... Aziz Nesin!... Sen nesin?...

Böyle bir şeyi hiç beklemiyorduk. Aziz Nesin'in böylesine öfkelendiğini o ana dek hiç görmemiştim. Birden kalktı yerinden. "Ben gidiyorum" dedi. "Böylesi bir terbiyesizliğe daha fazla dayanamayacağım." Birlikte çıktık.

Bu tekerleme, tabii sadece o salonda kalmadı. Aynı çevreler öylesine sevmişlerdi ki bu tekerlemelerini çünkü. Birkaç gün içinde yayılıverdi her yana. Artık her toplantıda, Aziz Nesin'i görür görmez aynı kişiler "Aziz Nesin, sen nesin?" diye bağırmaya başlıyorlardı.

"AZİZ NESİN, SEN NESİN?" Mİ, YOKSA "SAİNT NESİN" Mİ?

Bu tekerlemenin moda olduğu günlerdeydi. Can Yücel, bir gün Aziz Nesin'in ardından böyle bağırılmasına sinirlendiğini görünce;

-Allah aşkına niçin sinirleniyorsun Aziz? dedi. Çocuklar kötü bir şey söylemiyorlar ki... Seni kutluyorlar aslında. Biliyorsun, İngilizce, Fransızcada "Saint", aziz demektir, evliya demektir. "Sen" diye okunur. Yani "Aziz Nesin, Sen Nesin?" diye bağırmıyorlar. Azizliğini vurguluyorlar. "Aziz Nesin! Saint Nesin!..." diye bağırıyorlar. Yani Fransızca bağırıyorlar. "Aziz Nesin!... Evliya Nesin!..." diye bağırıyorlar.

Can Yücel, bu esprisini, galiba, Türkiye Yazarlar Sendikası'nın 31 Mart 1979'da yapılan 4. Genel Kurulu'nda da kürsüden tekrarladı.

ÜNLÜ CİMRİLİĞİ

Aziz Nesin, gerçekten cimri midir? Cimri sözcüğü yakışık alır mı?

Ama, nedense, basın çevrelerinde, edebiyat çevrelerinde adı cimriye çıkmıştır.

Hani, Aziz Nesin'i yakından tanıyıp da, bazı davranışlarına, bazı tutumlarına, alışkanlıklarına bakarak O'nu cimri sanmamak, cimri sıfatını yakıştırmamak da elde değildir doğrusu.

Örneğin, TYS Yönetim Kurulu toplantısına doğrudan Çatalca'dan, Vakıf'tan geldiği günlerde, elindeki öğrenci çantasını kimselere emanet edemez, yambaşına özenle yerleştir-

meye çalışırdı. Bilirdik ki, çantanın içinde gene birşeyler vardır Vakıf'tan getirdiği. Ya beş on yumurta, ya Vakıf'taki ağaçlardan toplanmış birkaç meyve. Üşenmez, onca yoldan getirirdi.

Çantası da bir âlemdir. Bildiğimiz öğrenci çantası. Alttan biraz körüklü, kulplu. Bir gün:

- Yahu ağbi, dedim, bu eski çantayı de nerden buldun?

- Haaa, dedi, bu çantadan daha dört beş tane var evde. Bizim Ahmet'in çantası. Kerata hoyrat kullanıyor. Okula gidip gelirken, oraya buraya çarpıyor, tekmeliyor. Köşeleri biraz eskidi mi, kapağının kulakları şöyle biraz kıvrıldı mı da kullanmıyor, bir köşeye atıyor, gidip bir yenisini alıp. Kıyamıyorum vallahi, atılsın istemiyorum. Götürüp onartıyorum. Yırtıklarını diktiriyorum, yamatıyorum, ben kullanıyorum. Bunun gibi evde daha beş altı çanta var. Çanta açısından zenginim yani.

Gene, iki yüzü de kullanılmamış bir kâğıt parçasını buruşturup attığını görmemişimdir Aziz Nesin'in. Mutlaka her iki yüzü de kullanılacak. Kitaplarının prova baskılarını, düzeltmeler yapılıp bittikten sonra tomar tomar biriktirir. Arkalarına not tutar eski yazıyla. Öykülerinin, mektuplarının ilk yazımlarını, bir yüzü kullanılmış bu kâğıtlara yazar. Bunu, cimrdiliğinin bir kanıtı diye değerlendirip yüzüne vuracak oldunuz mu da, hemen atılır. "Yoo, der. İki yüzü kullanıldıktan sonra da atmıyorum. Biriktiriyorum. Ya soba tutuşturmakta kullanıyorum, ya masa filan silmekte..." Özellikle abartır.

AZİZ NESİN USULÜ KONFETİ

Arka yüzü kullanılmamış kâğıtları atmayıp, tomar tomar biriktirmesi bir yana... Bir gün Vakıf'ta, içi dolmuş kâğıt del-

me aygıtını bir kül tablasına veya bir çöp sepetine boşaltmamasına tanık olduğumda, gerçekten şaşkınlıklar içinde kalmıştım.

Yeni, daktiloya çekip bitirdiği bir kitabını mı dosyalayacaktı? Yoksa Vakıf kitaplığı için biriktirdiği belgeleri mi delecekti? Tam çıkaramıyorum. Kâğıt delme aygıtıyla bir tomar kâğıdı delecekti. Baktı, aygıtın içi dolmuş, iyi çalışmıyor bu yüzden. Hemen, Vakıf'ta ayak işlerine koşan kadına seslendi. Ağzı kapakı, özel olarak yapıldığı belli bir tahta kutu getirtti. Aygıtın içindekileri kutuya boşalttı özenle. Baktım, kutu yarı yarıya, renk renk, yuvarlak kâğıtçıklarla dolu. Gerçekten dehşet içinde kaldım. Gözlerime inanamıyordum.

- N'olacak bunlar ağbi? dedim.

Doğal, olağan bir şeyden söz ediyormuş gibi;

- Konfeti... dedi.

- Ne konfetisi ağbi?

- Yazık, dedi. Boşa mı gitsin bu güzelim kâğıtçıklar? Bu kutuda biriktiriyorum. Yarın Vakıf tamamlanıp, öğrencileri okullarını bitirince, burada törenler yapacağız. İşte bu konfetileri de tören sırasında öğrencilerin üzerine serpeceğiz.

ŞAYET O YÖNE GİDEN OTOBÜS VARSA, DOLMUŞA BİLE BİNMEZ

Şayet yalnızsa, kolay kolay dolmuşa bile binmez. Sürekli sarı basın kartı vardır ve sarı basın kartı olanlar Belediye otobüslerine ücretsiz binerler. Bu yüzden de, gideceği yere acele yetişmesi gerekmiyorsa, genellikle otobüse binmeyi yeğler. Hani, her zaman konserve kutusu gibi tıklım tıklım dolu o Belediye otobüslerine kolay kolay binebilmek, bindikten sonra da soluk alıp verebilmek her babayiğidin kârı mıdır?

Bilmez mi? Bilir ama, elinde değil işte. İçi her zaman bir şeyle dolu o kocaman çantasıyla oflaya puflaya, itiş kakış biner, bile bile katlanır onca sıkıntıya.

Nitekim, geçtiğimiz yıl gene bir otobüs yolculuğu sırasında az kalsın kalp krizi geçirip ölüyordu.

1982 yılı sonbaharında, Asya-Afrika Yazarlar Birliği'nin toplantısına katılmak üzere Hanoi'e, Vietnam'a gitmişti.

Tam o günlerde de, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Başsavcılığı hem TYS için bir soruşturma açmıştı, hem de Barış Derneği soruşturmasını genişletmişti. Barış Derneği Davası sanıklarının dışında, kimi kurucularının, kimi üyelerinin sorgulamasını yapıyordu. Aziz Nesin de, Barış Derneği'nin (galiba) kurucu genel başkanıydı.

İşte, bir yandan TYS soruşturmasını yürüten savcı, bizlere haber gönderiyor ve Aziz Nesin'in de bir an önce sorguya gelmesini istiyordu, bir yandan da Barış Derneği'nin yeni soruşturması için polis Aziz Nesin'i arıyordu. Oğlu Ahmet Nesin, telefonla bildirdi. Polis, birkaç kez eve gelmiş. Hatta komşu dairelere de giderek, Aziz Nesin'in arandığını söylemiş. Ahmet Nesin; "Babam hakkında tutuklama kararı varmış. Polis, komşulara söylemiş." dedi bana. Demek, Asya'dan döner dönmez, gene Yeşilköy'de tutuklanacaktı.

O günlerin bir diğer önemli olayı da; Aziz Nesin'in de katıldığı Asya-Afrika Yazarlar Birliği'nin o yılki toplantısında Uluslararası Lotüs Edebiyat ödülünün Ataol Behramoğlu'na verilmesiydi.

Ataol Behramoğlu, o sıralar Barış Derneği Davası sanıklarındandı ve tutukluydu.

Aziz Nesin, bu güzel haberi bir an önceduyurmak için Moskova'dan bana telefon eti. TAS Ajansının haberi geçeceğini, ama gazetelerde hak ettiği yeri alması için de benim yardımcı olmamı istedi. Sonra da, "Aman ha, dedi, Ataol'un

haberi olmasın. Karısına bile söyleme. Gazetede okusun ilk kez."

İtiraf edeyim ki, Aziz beye söz verdiğim halde, o gece içime sindiremedim, bu güzel haberi sadece kendime saklamayı. Ataol'un karısı Ludmila'ya telefon ettim hemen.

Daha sonra da;

- Türkiye'de ne var, ne yok? diye sordu Aziz bey.

Galiba ülkeden ayrılalı bir ay olmuştu. Belki de geçmişti.

Bir an, ne diyeceğimi şaşırdım. Polisin gene kendisini aradığını, hakkında tutuklama kararı bulunduğunu söylemeli miydim, yoksa söylememeli miydim? Kem küm ettim. Ama, Yeşilköy'de uçaktan inip, böyle bir sürprizle karşılaşınca belki daha kötü olasılıklara neden olur korkusuyla, söylemeye karar verdim hemen. Bilmesi, böyle bir olasılığa karşı da hazırlıklı gelmesi daha yararlı olurmuş gibime geldi. Ve söyledim.

- Sıkıyönetim savcılığı sizi arıyor, dedim. Galiba hakkınızda bir de gıyabi tutuklama kararı çıkarmışlar. Eve gelen polisler söylemiş. Belki de Yeşilköy'de tutuklanacaksınız, bilesiniz.

- Yaaa... dedi. Moskova'ya yeni geldim. Burada birkaç gün kalmayı düşünüyordum ama, madem öyle, hemen geliyorum. Çarşamba günü beni karşıla. İstersen bir avukat arkadaşa da haber ver.

Moskova'dan İstanbul'a haftada iki gün uçak vardır; Çarşamba ve Cuma. İyi anımsıyorum; Aziz bey için en erken dönüş günü Çarşambaydı.

Ertesi sabah, TYS yönetim kurulundaki arkadaşlara haber verdim. Hep birlikte, yanımıza bir de avukat arkadaş aldık, Çarşamba günü Yeşilköy' gittik. Ama ne yazık ki, uçaktan Aziz bey çıkmadı. Sıkıyönetim savcılığına iletilmek üzere bir dilekçe ve bir hasta raporu çıktı. Aziz Bey, Moskova'da bir

kalp krizi geçirmiş ve hastaneye kaldırılmıştı. Donduk kaldık.

Bu olay üzerine uzun uzun düşünmüşümdür. Acaba telefonda söylemese miydim? Ama, böylesi bir krizi Yeşilköy'de geçirseydi, Aziz Beyi gene aynı hızla bir hastaneye yetiştirebilir miydik ki? Hayır, hayır... Söylemekle iyi ettiğime hâlâ yürekten inanıyorum.

Moskova'da hastanede ne kadar kaldı? Şimdi çıkaramayacağım. Sanırım bir ay kadar kalmıştı.

Ne var ki, Ahmet, bana yanlış bir haber vermişti. Daha doğrusu, kendisi de yanlış duymuştu. Veya komşular, telaşlanmışlar ve öyle sanmışlardı. Aziz Bey için verilmiş bir tutuklama kararı filan yoktu çünkü. Nitekim, bir ay kadar sonra, gene kendisini Yeşilköy'de kalabalık bir grup halinde karşıladık, yanımızda avukat dostlarımızla. Tutuklanacak mı, tutuklanmayacak mı diye yüreklerimiz gürp gürp attı durdu. Fakat öyle bir şey olmadı. Sıkıyönetim savcılığı yalnızca sorgusunu yapmak için arıyormuş, haber versinler diye polise yazmışlarmış meğer.

Tedaviye Türkiye'de de devametti. Haydarpaşa Göğüs Cerrahisi'ne gidiyordu sık sık. Doktorlar, birtakım testler yapıyorlardı. Bu testler sonucu, by-pass ameiyatı için Amerika'ya gidip gitmemesi gerektiğine karar verilecekti.

İşte, o günlerdeydi. Gene Haydarpaşa'ya, hastaneye gitmişti. Doktorlar, saatlerce testler yapmışlar, birtakım âletere sokup çıkarmışlar. İyice yorulmuş. Hastane dönüşü, sapsarıydı benzi.

- Demirtaş, dedi, bugün n'oldu, biliyor musun?

- Hayrola ağbi? dedim telaşla.

Gene öylesine içtenlikli, öylesine güzeldi ki...

- Hiç sorma... dedi. Bugün gene hastaneye gittim. Birdolu testler yaptılar. İyice yoruldum. Doktorlar, biraz uzanıp din-

lenin, dediler ya, dinlenemedim. Hemen çıktım hastaneden. Aslında, bir taksi çevirip binmeliydim. Biliyorum. Ama Demirtaş, gene cimriliğim tuttu. Kıyamadım paraya, işte. Kalktım, otobüs durağına gittim. Birazdan bir otobüs geldi. Çok doluydu. Ama aldırmadım. Bindim. Fakat, o kalabalığın itiş kakışı öyle bir bunalttı ki beni. Birden fenalaştım. Bir delikanlı, fenalaştığımın farkına varmış olacak ki, kalktı, yerini verdi bana. Oturunca şöyle biraz kendime gelir gibi oldum. Ama bu kez de, yanımda oturan adam beni tanımaz mı? Vay Aziz bey diye yapıştı. Anlatır da anlatır. Meğer o da emekli subaymış ve gülmece öyküleri yazmaya meraklıymış. Olanaksız, susturamıyorum adamı. Habire anlatıyor. Utanmasa, çantasından yazdığı öyküleri çıkarıp okuyacak. Bi yandan kalabalık, bi yandan adamın üstüme üstüme gelmesi. Patlayacağım. Havasızlıktan, sıkıntıdan iyice bunaldım. Fırladım kalktım yerimden. "Şoför bey, fenalaştım," diye bağırdım. "Otobüsü yolun yanında durdurun, ineceğim," dedim. Kalabalık bir dalgalandı. Herkes bir kafadan bağrışıyor. "Şoför efendi, adamcağız fenalaştı," diyorlar. Fakat şoförün dinlediği yok. Meğer o sıra Boğaziçi köprüsünü geçiyormuşuz ve köprünün üstünde durmak yasakmış. Bağrış çağrış iyice artınca, "Köprünün üstünde durmak yasak yahu! Köprüyü geçelim, durup indireceğim!" diye tersledi bizi şoför. Ben, zar zor arka kapının önüne geldim. Gerçekten ayakta duracak halim yok. Köprü de ne uzunmuş meğer... Bi türlü bitmiyor. Nihayet köprünün Ortaköy ayağına geldik. Otobüs durdu, beni indirdi. Yolun sağında şöyle derin bir soluk aldım. Korkuluklara abandım. Çevre yolundayım. Otomobiller, kamyonlar vızt vızt geçiyor. Bir taksi bekliyorum. Ama Demirtaş, inanır mısın? Güya taksi bekliyorum ya, içimden de ne diyorum, biliyor musun? N'olur, bir tanıdık rastlasa, diyorum. Yalnız, bir tanıdık rastlasa desem, gene neyse.. N'Olur, diyorum, özel

otomobilinin içinde yalnız, güzel bir kadın hayran rastlasa şimdi. Yahu, ölüp gideceğim nerdeyse, aklım hâlâ güzel kadında, güzel bir kadında. Ama inanmazsın, gerçekten de biraz sonra bir tanıdık, otomobiliyle durdu önümde. Bizim Nazar Büyüm. Adam Yayınevi'nin sahibi. Otomobiline aldı, getirdi eve.

AZİZ BEYİN İMZASI
"İMZAM, ASLINDA TEK BİR NOKTA OLMALI..."

Aziz beyin kendisi de, bu olayı anlatırken "gene cimriliğim tuttu" diyordu. Acaba gerçekten cimri miydi? Cimriliğinden miydi bütün bunlar?

Yalnız kendisi değil, bizler de cimri olduğunu söylüyorduk. Kimi tutumlarını cimriliğinin kanıtı olarak anlatıyorduk. Cimriliği üzerine espriler yapıyorduk.

Bir gün, gene birlikte okurlara kitaplarımızı imzalıyorduk. Daha doğrusu, Aziz bey soluk soluğa kitap imzalıyordu, ben de kendisini seyrediyordum, kitap imzalamaktan çok. Tükenmez kalem dayanmıyordu Aziz beye. Öylesine çok kitap imzalıyordu ki.. İşaret parmağı iyice yorulmuştu imza atmaktan, artık kalemi orta parmağıyla başparmağının arasında tutarak imza atmağa çalışıyordu.

Bir ara;

- Aziz ağbi, dedim, imzanız karakterinize hiç uymuyor.

- Sahi, dedi. İmzam çok sert değil mi? Oysa ben, yumuşak huylu biriyim, uyaroğluyum.

Gerçektende, Aziz beyin imzası sert çizgili, zikzaklıdır.

- Yok canım, dedim. Onu kastetmedim.

Gene kendisiyle ilgili bir espri yapacağımı sezmiş, ama anıştırmalı birşeyler söylersem de hemen yanıtlamağa hazır

bir dikkatle başını döndürüverdi. Yüzünde hem belli belirsiz bir gülümseme hazırlığı, hem de belli belirsiz bir kuşkulu merakla gözlerimin içine baktı.

- Şey, dedim. İmzanız öylesine uzun ki... Çok mürekkep harcıyorsunuz. Kalem dayanmıyor. Bunca kalemle kaç öykü yazardınız. Bunun için karakterinize uymuyor.

O güzel kahkahalarından birini patlattı gene.

- Vallahi, doğru!... dedi. Gerçekten imzam çok uzun. Karakterime uymuyor. Çok mürekkep harcıyorum. Aslında benim imzam, sadece bir nokta olmalı.

ASLINDA CİMRİ FİLAN DEĞİL, AŞIRI TUTUMLU..

Dolmuşa bile binmeyip, Belediye otobüslerini yeğlemesi... İki yüzü de kullanılmamış kâğıdı, olanaksız, buruşturup atamaması... Delik açma aygıtının içindeki küçük kâğıt parçacıklarını bile atmaya kıyamaması... İmzası çok uzun olduğu için harcadığı mürekkebe acınması...

Daha neler... Örneğin, TYS'ye yarım günlüğüne bir ücretli kişi atamamıza olur alabilmek için günlerce dil dökmüştük kendisine. "Niçin para verecekmişiz?" diyordu da başka bir şey demiyordu. "Bizler ne güne duruyoruz? Sekreterin yapacağı işi nöbetleşe bizler yaparız!" diyordu.

Yani, para ödemeyi hiç sevmemesi... Öyle ki, kitaplarının düzeltmelerini bile bir başkasına yaptırmaz, kendi yapar. Yayınevine, düzeltmen ücretini de telif ücretine eklettiğine tanık olmuşumdur.

Gene, örneğin, kediyi köpeği filan hiç sevmez bildiğim kadarıyla. Vakıf'ta, kedi köpek filan beslenmez bu yüzden. Çünkü o hayvanlar tüketicidir. Bir hayvanın beslenmesi için,


BOYUM KADAR KİTAP YAZMIŞIM. ŞİMDİ BENİ ÇEKEMEYENLER DİYECEKLER Kİ " ONUN BOYU ZATEN KISADIR. "

onun mutlaka ya kürkünden, ya yününden, ya sütünden, ya etinden, ya yumurtasından, yani bir şeyinden yararlanılmalıdır. Nitekim Çatalca'daki Vakıf'ta inek beslemektedir, tavuk beslemektedir, koyun beslemektedir. Hatta, Romanya'dan alacağı telif ücretlerine karşılık kürk hayvanları getirmiştir. Şimdi Vakıf'ta o kürk hayvanlarını çoğaltmaya çalışmaktadır.

1983 sonbaharındaydı galiba. Ülkede kuduz olayları çok arttığı için, Belediye sokak köpeklerini öldürtüyordu İstanbul'da da. Binlerce, onbinlerce köpek öldürülüyor ve leşleri bir yere atılıyordu.

Bir gün, bir rastlantı sonucu tanık oldum. Son yılların başarılı gazetecisi Necati Doğru da, Güneş gazetesi için, bu konuda bir araştırma yapıyordu. Acaba öldürülen bu köpeklerin derisinden yararlanılamaz mı diye araştırıyordu. Çok ilgimi çekti. Aziz beye anlattım bu olayı.

- Haa, dedi, olmaz. Köpek derisi bir işe yaramaz.

- Nereden biliyorsunuz? dedim.

- Subaylığım sırasında denedim, dedi. (Galiba) Kars'taydım. Kışlada öylesine çok başıboş köpek vardı ki... Başa çıkamıyorduk. Sonra, tabur komutanlığı odasında bile oturacak doğru dürüst bir koltuk yoktu. Yahu dedim kendi kendime, bu köpeklerin derilerini sepiletsek, onlardan koltuk yüzü yapsak?.. Köpeklerin derilerini yüzdürdüm, sepilettim. Döşemeci erlere de o derilerden koltuk yaptırttım. Aman Allah'ım... Öyle pis kokuyorlardı ki... Meğer, köpeklerin derileri gözeneksizmiş, bu yüzden de köpek derisi bir işe yaramazmış.

Şaştım kaldım. Aziz bey onu da denemişti yıllar öncesi.

Yani, bari derisinden olsun yararlanılmadığı için köpek bile beslememesi...

Vakıf'ta ön avluya güller diktirmiş. Sanırım arsanın çev-

resinde yabangülleri var. Bahar geldi mi, renk renk açar o güller. Bunlar doğal tabii. Bir yazarın doğayı sevmesi, yaşadığı çevreyi güllerle bezemesinde aykırı bir yan yok. Ama, Aziz bey, bu güllerin koparılmasına izin vermez, ama kendiliğinden dökülmesine de izin vermez. Güller iyice açtı olgunlaşınca da, taç yaprakları dökülecek aşamaya geldi mi, birer birer toplar onları, şişelere doldurur. Üstüne de su koyar. Sonra güneşe asar bu şişeleri. Gül yaprağı suyu yapar. Vakıfa gelen konuklarına şurup olarak sunar bu gül yaprağından renklenmiş suları.

Yani, bahçedeki güllerinin yapraklarının bile ziyan zebil olmasına gönlü elvermemesi...

İşte bütün bunlar, acaba gerçekten Aziz Nesin'in cimriliği yüzünden mi? Sevenlerinin, sevmeyenlerinin, yakın dostlarının bile cimriliğinin kanıtı olarak gösterdiği bu tutumları, gerçekten cimriliğinden mi?

Hayır!... Bence, kesinlikle hayır... Aziz Nesin cimri değil, çoğu yaşıtları gibi biraz aşırı tutumludur.

Örneğin, o kuşaktan kişilerde öylesine çok görmüşümdür ki; Aziz Nesin'in yaşıtları için, hastaya çiçek götürmek bile gereksiz bir lükstür, savurganlıktır. Çiçek yerine, o parayla bal götürülmelidir, olmadı reçel götürülmelidir. Yani, o parayla yararlı bir şey alınmalıdır. "Güzel, faydalı olmalıdır" kısacası.

Galiba, bu genel özellik, o kuşağın yetiştiği yılların bir doğal sonucudur. Osmanlı İmparatorluğu batmıştır. Yoktan bir Cumhuriyet yaratılmaya çalışılmaktadır. Hemen ardından İkinci Dünya Savaşı bastırmıştır. Hep yokluktur, sıkıntıdır, rüşvettir, karaborsadır, açlıktır yaşanılan. Annemden bilirim. Yakılıp kullanılmamış bir kibrit çöpüyle diş karıştırılmasına bile izin yermez annem. "Bir kibritle bir ateş yakılır" der bilgiç bilgiç.

İşte, Aziz Nesin de, Birinci Dünya Savaşı'nın sıkıntı, yokluk, açlık yıllarında doğmuştur. Zaten fakir bir ailenin çocuğudur. Çocukluğu, gençliği de hep sıkıntı içinde, yokluk içinde geçmiştir. Bu nedenle bir kibrit çöpünün bile değerini çok iyi bilir. Ayrıca, Babıâli'de de cimriliğiyle ünlü Halil Lütfü Dördüncü'nün yanında, Akşam gazetesinin eski sahiplerinden dilenerek ölmüş milyoner Kâzım Şinasi'lerin, yazarlarına yazı uzunluğunu iple ölçüp telif ücreti ödeyen Hakkı Tarık Us'ların, Yeni Sabah'ın eski sahiplerinden gene ünlü cimri Cemalettin beylerin arasında yetişmiştir. Öyle görmüştür yani. Aşırı tutumlu olmak bir zorunluluktur.

Ayrıca, o kuşaklarca solculuk da galiba biraz tutumluluk olarak bellenilmiştir. Solculuk, tutumluluk sanılmıştır.

Çünkü tanıdığım Aziz Nesin, gerekliliğine inandığı zaman öylesine de eliaçık biridir ki... Örneğin konuk ağırlamada... Örneğin çocuklarına karşı duyduğu sorumluluklarda... Bildiğim kadarıyla bütün çocukları için, karısı için ayrı ayrı birer konut almıştır. Hepsinin, kendilerine gelir getirecek birer işyerleri vardır. karısının adına ayrıca bir otomobil almıştır. Yani, kendisi otobüsle gider gelir, ama karısına bir otomobil almıştır.

AZİZ NESİN USULÜ KONUK AĞIRLAMA...

Kendisine konuk gelen yazarlara karşı da, gerçekten eli çok açık biridir. Hani... Belki onları otomobille gezdirmeyi pek sevmez. Otomobille gezdirmek zorunda kalırsa, bir taksiye binmek yerine, daha önceden otomobilli bir dostunu ayarlamayı yeğler. Taksiye binmek, taksi için para harcamak savurganlıktır çünkü, Aziz bey için. Ama... İş, konukları yedirmeye, içirmeye geldi mi?... Gerçekten üstüne yoktur. Yazarlar Sendikası'nın konuklarını bile ağırlarken, bir günden

bir güne masraflarını Sendikaya yüklememiştir. Gözünü kırpmadan milyonlarca lira harcamıştır onlar için. Kimine deri ceket, kiminin eşine kürk palto bile almış, armağan etmiştir. Tanığıyım.

Konuklarını şayet Hilton gibi, Divan gibi, Süreyya gibi lüks yerlerde ağırlamamış, yedirip içirmemişse, eminim, öyle yerleri kendisinin de bilmediğindendir. Öyle yerlerden hoşlanmadığındandır.

Kendisi de çok konuk olmuştur. Ne var ki, ünü dünyayı tuttuktan sonra anca çıkabilmiştir yurtdışına. Bu yüzden de, gittiği yerlerde bir turist gibi değil, ünlü bir yazar ayrıcalığıyla ağırlanmıştır hep. Yani konukluk konusunda, konuk ağırlama konusunda oldukça deneyimlidir.

Türkiye Yazarlar Sendikası olarak 1977 yılında önce Sovyet Yazarlar Birliği'yle, ardından da Bulgaristan Yazarlar Birliği'yle ikili anlaşmalar imzalayıp, karşılıklı yazar gönderip, yazar ağırlamaya başlayınca, doğrusu Aziz beyin bu deneyimlerinden çok yararlandık.

Aziz bey:

- Bakın, dedi, ülkemizde birkaç gün kalacak bir yazarı ağırlamak hiç de zor değil. Çünkü, bir yabancı için konukluğun unutulamayacak sadece iki günü vardır. Birincisi, ilk günüdür. Bilmediği bir ülkeye gelmektedir. Beki kafasında o ülkeyle ilgili birtakım olumsuz fikirleri bile vardır. Şaşkındır. Siz, şayet onu, ilk günü iyi karşılar, iyi ağırlarsanız, bu şaşkınlığıyla ağırlamanızı unutamaz. Hatta bire bin katarak anımsar. İkincisi de, son günüdür. Artık evine dönecektir. Bu kez de sabırsızdır. Özlemleri kabarmıştır. Siz onu, şöyle görkemli bir biçimde uğurlarsanız, bunu da unutamaz. Yani, biz de gelen konuklarımızı önce ilk günü iyi karşılayıp, yedirip içireceğiz, sarhoş edeceğiz. Sonra da sarhoş edip göndereceğiz ülkesine. Aradaki günler pek de önemli değil.

Gerçekten de, nice alıngan, titiz, güçbeğenir, hatta mıymıntı konukların ağırlanmasında bile bu ilkenin ne denli etkin olduğunu çok görmüşümdür.

Ama, sadece bir ayrıklık (istisna) ile...

"GÜLMEYEN GÜLMECE YAZARI" GENCO UZUNOV'U OTELDE UNUTTUK...

Çünkü, Akşehir Nasrettin Hoca Şenliklerine katılmak üzere TYS konuğu olarak ükemize gelen Bulgarların ünlü gülmece yazarı Genco Uzunov'u tam üç gün otelde unuttuk.

1979 yılı yaz aylarıydı. Aziz Nesin, haziran ayı içinde Asya-Afrika Yazarlar Birliği'nin bir toplantısına katılmak üzere Angola'nın başkenti Luanda'ya gitmişti. Afrika'daydı yani. Yönetim Kurulu üyesi öteki arkadaşlarımızın da hemen hepsi Ege sahillerinde tatildeydi. Sadece ben İstanbul'daydım.

22 Haziran'da, Sovyetler Birliği'nden üç konuk yazar geldi. Azerbaycanlı Elçin Efendiev, Ukraynalı İgor Kavelenko ve Rus Muzo Pavlova. Sovyet Yazarlar Birliği Yöneticileri, nasıl olsa Elçin Efendiev Türktür, Türkçe biliyor deyip, heyete ayrıca bir de dilmaç katmamışlardı. Yani, Elçin'in dışındaki konuklar Türkçe bilmiyorlardı. Biraz İngilizce konuşuyorlardı Rusçanın dışında. Bu yüzden benim için problem daha da büyüktü. Çünkü , Elçin Efendiev, ne zaman "Şu konuklarımız ne diyorlar? Allah aşkına biraz çevir." desem, hemen "Men, heyetin reisiyem. Tercüman olarak gelmemişem. Sen meni apar, biraz danışalım." diyordu. İnatla çevirmiyordu onların dediklerini veya bizim onlara söylediklerimizi. Rusça bilen birini de bulamıyorduk. Hele, Elçin sık sık İstanbul'daki Azeri soydaşlarıyla buluşuyor, gruptan kaçıyordu.

Kısacası, o bir haftayı gerçekten kolay kolay unutamam. Bir yandan TYS'nin İzmir Fuarı hazırlıkları, bir yandan sendikanın öteki güncel işleri, bir yandan özel işlerim ve öte yandan da Elçin Efendiev problemi ve bu dil bilmez konuklar... Ne yaptım, yaptım, bir hafta sonra Cuma günü bu üç konuğu İzmir'e gönderdim, şöyle bir soluk aldım.

Hiç unutmam. Ertesi günü, Cumartesi, evde dinleniyordum. Akşamüstü telefon çaldı. Bulgaristan İstanbul Başkonsolosluğundan bir yetkili. "Akşehir Nasrettin Hoca Şenliklerine katılmak üzere TYS konuğu olarak çağırdığınız gülmece yazarımız Genco Uzunov, yarın öğleden sonra geliyor uçakla." demez mi?

Haydaaa!

- Yahuuu... Bir gün önce mi haber verilir? Bu ne biçim organizasyon? Ya beni evde bulamasaydınız? Tatil günü ben kimi görevlendireyim (sanki Sendika'da görevlendirebileceğim biri varmış gibi)?

Ama çaresiz. Adam, konuğumuz olarak geliyor.

- Bakın, dedim, ben şimdi otelde odasını ayırtırım. Yarın öğleden sonra da Yeşilköy'e gelir karşılarım. Akşam da birlikte olurum, bir yemek yeriz. Ama pazartesi gününe karışmam. Siz, konsolosluk olarak ilgilenirsiniz o gün.

- Tamam, dediler.

Yeşilköy'de karşıladım. Birlikte yemek yedik. Ama adam, zaten az konuşan, hiç gülmeyen bir gülmece yazarı. İstanbul'a da daha önce turist olarak gelmiş. "Ben tek başıma da gezerim" diyor. Bulgarcadan başka dil bilmediği halde. Ama arada bir "Bir insan bir işi yapacaksa, mutlak bir çaresini bulur" gibisinden Türkçe özdeyişler de söylüyor.

Galiba, biraz da adamın bu sözlerinin verdiği güvenle... Fakat asıl önemlisi, nasıl olsa İzmir'de üç dört gün kalırlar dediğim, ona göre İzmir'deki arkadaşlara da program yaptır-

dığım o üç Sovyet yazarı konuk, İstanbul'da olduğu gibi İzmir'de de birbirlerine düşerek problem yaratmışlar ve Cuma akşamı vardıkları İzmir'den, bir gün sonra pazar sabahı hareket edip, akşama İstanbul'a dönmüşlerdi. Pazartesi sabahı bunu öğrenince, sözcüğün tam anlamıyla beynimden vurulmuşa döndüm.

İşte, bu üç Sovyet yazarıyla uğraşmaktan, Genco Uzunov aklıma bile gelmedi vallahi.

Tam üç gün otelde unuttum Genco Uzunovu... Genel Sekreterimiz Ataol Behramoğlu tatilden döndü geldi de, ancak o zaman anımsadım Genco Uzunov'u otelde unuttuğumuzu. Sonra, temmuzun da üçü dördü olmuştu. Birkaç gün sonra Akşehir Şenlikleri başlayacaktı. Genco Uzunov'u acele Akşehir'e göndermemiz gerekiyordu.

- Aman Ataol, dedim... Amanı bildin mi? Yetiş!... Ben bittim artık. Adamı üç gündür otelde unuttuk. Hemen bul. Gönlünü al. Sonra, genç arkadaşlarımızdan birini tedarikle ve Akşehir'e gönder onları.

Gerçekten de Ataol, hemen ertesi sabah onları Akşehir'e gönderdi.

- Mihmandarı kim? dedim.

- Yusuf Ahıskalı ağabeyimiz, dedi.

Tanımıyordum. Hiç görmemiştim.

- Eski topraktır, dedi. Bir iki dil bilir. Deneyimlidir. Her şey yolunda, sen artık gerisini düşünme.

Adam, iki dil biliyormuş, deneyimliymiş böyle işlerde.

— Kim söylüyor yahu? dedi bağırarak. Sen Yusuf Ahıskalı'yı tanımıyorsun galiba. Tanısan, izin vermezdin buna.

- Tanımıyorum, evet, dedim.

- Aman Demirtaş dedi, mahvolduk!.. Yahu olacak iş mi Allah aşkına? Aman... Hemen bu akşam Akşehir'e telefon et, yarın sabah ilk otobüsle ben de Akşehir'e gideceğim... Uzu-

nov beni beklesin orada.

Doğrusu, Aziz beyin bu tepkisine bir anlam verememiştim. Hatta, kişisel bir sorunu olduğu, aralarında bir husumet bulunduğu sanısına bile kapılmıştım. Ama Yusuf Ahıskalı'yı da gerçekten tanımıyordum. Hiç görmemiştim o güne dek.

Gece telefon ettim Akşehir'e. Yusuf Ahıskalı'yı bulamadım, ama not bıraktım. Aziz Nesin'in de hemen yarın Akşehir'e geleceğini, dönmemelerini, ona beklemelerini söyledim.

Aziz bey, kendisini biraz keyifsiz ve yorgun hissettiği için cumartesi gidememiş, ama pazar sabahı Akşehir'e hareket etti.

Ne var ki, pazar akşamı, gene hiç beklemediğim bir olayla karşılaştım. Hani, Aziz beyin havaalanında böylesine tepki göstermesini Yusuf Ahıskalı ile aralarında bir eski husumetin bulunduğuna yormuştum, ama kimselere de söyleyememiştim ya, galiba doğruydu tahminim.

Çünkü, rahmetli, benim notumu alıp da, Aziz Nesin'in acele Akşehir'e geleceğini öğrenince, Genco Uzunov'u apar topar kapmış, İstanbul'a getirmişti. Pazar akşamı, "Biz İstanbul'dayız" diye telefon ediyordu bana. Kan beynime sıçradı. Yaşlılığını filan da unuttum. Ağzıma geleni söyledim. Güya Genco Uzunov orada sıkılmış, dönmek istemişmiş. Aziz Nesin, boş yere onca zahmete katlanıp, Akşehir'e gitmişti. Yapacak başka bir şey yoktu artık.

- Otelde misiniz? dedim.

- Hayır, dedi. Bizdeyiz. Bu akşam bizim gecekonduda kalacak konuğumuz.

- Hay Allah... Peki, dedim, yarın sabah saat 10'da Sendikaya getirin. Bekliyorum.

Yusuf Ahıskalı'nın gerçekten de Taşlıtarla'da bir gecekondusu varmış. Geceyi orada geçirmişler.

Hemen o akşam, telefon ettim, bir dilmaç tedarikledim. Bulgarca bilen birini buldum. Ertesi sabah da erkenden Sendikaya gittim. Sendika dediğimiz de, Çemberlitaş'ın oralarda, İstanbul Belediye Konservatuvarı'nın karşısındaki eski bir binada, topu topu küçük bir oda.

Hiç unutmam. Sırtım kapıya dönük, toplantı masasının bir ucuna oturmuş, hem gelen yazıları yanıtlıyordum, hem de onları bekliyordum.

Saat 10'a doğru kapı açıldı. Kapının gıcırtısına döndüm baktım biri. Niçin yadsıyayım... Kapının önünde ufak tefek, üstü başı da pek ahım şahım değil, elleri kolları zangır zangır titreyen yaşlı bir adam vardı. Rahmetlinin anısı beni bağışlasın, sokakları kapı kapı dolaşıp yardım dilenen o binlerce özürlüden biri gelmiş gene, sandım ve hemen döndürdüm başımı. Fakat bir iki saniye sonra garip bir sezgiyle yeniden dönüp baktım. Genco Uzunov da ardındaydı. Fırladım, sarıldım, bilinçsiz bir kendini bağışlatma dürtüsüyle. Gerçekten, rahmetliyi gördükten sonra Aziz Nesin'e hak vermemek elde değildi. Sözcüğün tam anlamıyla rezil olmuştuk. Bu ayıbımızı örtmek için ne yapacağımı bilemiyordum. Derhal telefon ettim, uçak biletini çarşambadan cumartesine aktarttım. Daha öğle yemeğinde, Gazeteciler Cemiyeti Lokalinde ağzına dayadım içkiyi. "İç... Hele iç... Hele Nazdrave!.." Oradan Bebek'e. Bebek Oteli'nin o dünya cenneti terasında akşam aperitifini aldırdım. Ünlü sinema oyuncuları, ünlü yazarlar, gazeteciler, tiyatrocularla birlikte. Boğaz lokantalarında sofralar kurdurdum. "İç... Hele iç... Nazdrave!.." Gece on bire doğru, dilmacımıza "Yahu, Demirtaş galiba beni alkolle zehirleyecek" demiş. Artık uçağa bineceği saate kadar... Bir an için olsun ayık kalmasına izin vermedim. Verdirmedim.

O içki sofralarımızda Fatih Güllapoğlu da vardı. Bir de röportaj yaptı Uzunov'la. Cumhuriyet'te yayımlandı: "Gül-

meyen Gülmece Yazarını Güldürdük" başlığıyla.

Eh... Nihayet yüzünü güldürmüştük Genco Uzunov'un. Ama gerçekten Akşehir gezisi bir karabasan olmuştu. Öylesine tatlı, öylesine güzel anlatıyordu ki geziyi, kendisiyle de gırgır geçerek. "Yusuf Ahıskalı'yı Akşehir'e götürdüm" diyordu. Sahiden de, Yusuf Ahıskalı'nın çantasını da kendisi taşımıştı. Hatta yemeğini yedirmiş, geceleri çişe bile götürmüştü.

İşte, bu olaydan sonra, yani Genco Uzunov ülkesine döndükten birkaç gün sonra, Bulgaristan İstanbul Başkonsolos Yardımcısı, tarihçi yazar dostumuz Paruşev, Aziz Nesin'i aramış.

- Aziz bey, demiş, ödemeniz gereken bir fatura var bizde.
- Ne faturası Allah aşkına?
- Sendikanız adına kesilmiş bir fatura Aziz bey. Bizim Genco Uzunov, mihmandarlık ücretini istiyor. Sizin yazarlarınızdan Yusuf Ahıskalı'yı Akşehir'e götürmüş...

AZİZ NESİN'İ BEN DE CİMRİ SANMIŞTIM...

Yanlış anımsamıyorsam, TYS'ye üyelik başvurum, 26 Mart 1977 günü yapılan 3. Kongrede Genel Kurulca kabul edilmişti. TYS üyesi olduğum o Genel Kurul'da da Yönetim Kurulu üyeliğine seçilmiştim. O kongrede çok sayıda yazar arkadaşımız TYS'ye katılmıştı. Yönetim Kurulu'nun ilk toplantısında da Aziz Nesin Genel Başkan, Şükran Kurdakul İkinci Başkan, ben de Genel Sekreter seçilmiştim.

Yönetim Kurulu üyeliğinden de istifa ettiğim 1978 Haziran ayına kadar süren bu bir buçuk yıllık TYS Genel Sekreterliğim sırasında Aziz beyle ilişkilerim, doğal olarak daha da artmıştı.

Ama itiraf etmeliyim. Aziz beyi biraz daha yakından tanı-

dıkça, yakın çevrelerince de cimriliğinin kanıtı olarak gösterilen kimi davranışlarına tanık oldukça, ben de, kolayca onun cimriliğine inanmıştım.

Bir süre sonra, aramızda sendika yönetimi konusunda da anlayış ayrılıkları doğmaya başlamıştı. Örneğin, ben, Sendikanın bir an önce kurumlaşabilmesi için profesyonelliği savunanlar arasındaydım. O ise, sendikaya yarım günlüğüne bile ücretli bir memur tutmamıza karşı çıkıyordu. Her şeyin amatörce yürütülmesini istiyordu. Bu ayrılıklar zamanla öyle boyutlara geldi ki, artık birlikte çalışamayacağımıza inandım ve Yönetim Kurulu'ndan istifa ettim. Aziz beyin yönetim anlayışıyla savaşmaya karar vermiştim artık. Bu anlayışının cimriliğinden doğduğuna inanıyordum. Dolayısıyla cimriliğini vurguluyordum.

4. Genel Kurul'dan önce, bir gün özel olarak aradım buldum kendini.

- Aziz ağbi, dedim, sizin bu cimri yönetim anlayışınızın Sendika yönetimine egemen olmaması için, hatta sizin Yönetim Kurulu'na bile seçilmemeniz için uğraşacağım. Bu amaçla, Shakespeare'in Jül Sezar'ını yeni baştan tam üç kez okudum, bilesiniz. Çünkü, sizi çok seviyorum ama sendikayı daha çok seviyorum. Sizden ricam, bu kongrede bana en az bir saat konuşma hakkı tanımanız.

- Hıh, etti. Kahkahayla güldü. Bir saat değil, istersen iki saat konuş, dedi. Nasıl olsa ben seni beş dakikada yerim...

Daha sonraki yıllarda, içtenlikli, sıcak dostluğunu benden esirgememesi, beni de yakın dostları arasına alması, acaba bu açıksözlülüğüm yüzünden midir, kim bilir... İkiyüzlülük yapamayacak kadar geveze olduğumu tanımasından mıdır?

Gerçekten de, o tartışmalı, sürtüşmeli 4. Kongreden sonra başlayan, üstelik kaderin bir cilvesi sonucu Başkan-İkinci Başkan yakınlığı içinde süren işbirliğimiz sırasında kendisini

daha da yakından tanıyınca, sanılarımın, kanılarımın ne denli yanlış olduğunu anladım.

Ama şunu da söylemeliyim. Bu yanlış kanılara, sanılara düşmemde, Aziz Nesin'in o büyük içtenliğini, açıksözlülüğünü, dobracılığını, başlangıçta tam olarak kavrayamamamın da büyük rolü vardır. Çünkü, tanıdığım Aziz Nesin, bu aşırı tutumluluğunu, çoğu kişilerin aksine, ne anlatmak için, ne de saklamak için bir çaba harcamıştır. Tam karşıtı, kendini de gırgıra alarak, bu tutumluluğunu cimrilik olarak tanıtmış, bundan da ayrı bir gülmece çıkarmıştır. İşte, ben bunu anlayamamışım başlangıçta.

Bir kez daha belirtmek isterim ki, kesinlikle cimri değildir Aziz Nesin. Aşırı derecede tutumludur. Bütün yaşamı boyunca hep sıkıntı çekmenin tutumluluğudur bu.

"SAHİ... SEN NE ZAMAN ÇIKTIN YAHU?"

Gerçekten de, bütün yaşamı boyunca başına gelmedik kalmamıştır Aziz Nesin'in. Hemen her dönemde tutuklanmış, gözaltına alınmış, mahkûm edilmiş, hapse tıkılmıştır. Özellikle 1945-60 arası, nerdeyse dışarda geçirdiği zaman, içerde geçirdiği zamandan azdır.

Nitekim, TYS'nin konuğu olarak ülkemize gelen Sovyet gülmece yazarı Leonid Lenç onuruna verilen bir yemekte gene bu konu açılmıştı. Yazarların çektiği çileler anlatılıyordu. Türkiye'de hapse en çok girip çıkan yazarın Aziz Nesin olduğunu öğrenince Leonid Lenç:

- Kaç yıl yattınız? diye sordu.

Aziz bey, hapiste geçen yıllarını hesaplamak için, sesli düşünerek, gözaltına alınmalarını, mahkûm olmalarını sıralamaya başladı, ama işin içinden çıkamadı. Tarihleri karıştır-

maya başladı. Sonra da kestirip attı.

- Vallahi ben de şaşırdım artık, dedi, kahkahayı basarak. Hani, bir ara öyle olmuştu ki artık... Yolda kime rastlasam, "Yahu, sen ne zaman çıktın?" diye soruyordu. Her önüme gelen tanıdık, "Sahi, sen ne zaman çıktın yahu?" diyordu. Sanki, hep içerde olmam gerekmiş gibi. Yani, artık öyle olmuştu ki, hapiste olmamı doğal sayıyorlardı da, dışarda gezmemi yadırgıyorlardı.

MARKO PAŞA, MALÛM? PAŞA MERHUM PAŞA, BİZİM PAŞA...

Aziz Nesin, basınımızın yakın geçmişi üzerine yaptığımız bir araştırma sırasında, hem kendisinin gazeteciliğe nasıl başladığını, hem de 1940'lı yılların Babıâli'sini anlatırken şöyle diyordu:

- 1940-43 yılları arasında Kars'ta bulunuyordum. Askerdeyken de şiir ve öyküler yazardım. Ama askerlerin yazı yazmaları pek iyi karşılanmadığı için, işte o zaman Aziz Nesin takma adını kullandım. Öykülerimi, sağcı Millet dergisinde yayımlardım. Remzi Oğuz Arık, Ankara'da çıkarırdı. Sağcı, ama gerçekten kaliteli bir dergiydi. İlk öykülerim orada çıkmıştır. Ondan sonra da İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun Yeni Adam'ında çıkmıştır. Şiirlerimi de taa 1937-38'den beri Yedigün'e gönderirdim, orada yayımlanırdı. Sonra öykülerimi de oraya göndermeye başladım. Öykülerimi Aziz Nesin adıyla, şiirlerimi de Vedia Nesin adıyla yayımlıyordum.

1944 yılında, hapis yattığım için askerlikten ayrılmak zorunda kaldım. İstanbul'a geldim. Ama gelmeden önce de Akbaba'yı çıkaran Yusuf Ziya Ortaç'a, Yedigün'e, Sedat Simavi'ye, Yeni Adam'a ve Millet'e mektup yazıp iş aradığımı

bildirdim. Mektup yazdığım bu kişilerden sadece Sedat Simavi ilgi gösterdi bana. İlk olarak Yedigün'de çalışmaya başladım. Babıâli'ye girişim böyledir.

Görüldüğü gibi, Aziz Nesin'in Babıâli'ye gelişi de bir "hapis" sonucudur. Artık yazgısı bellidir. Kalemi yüzünden başına gelmedik kalmayacaktır.

Önce Yedigün'de çalışır bir süre. Sonra, gene Sedat Simavi'nin çıkardığı Karagöz gazetesini yönetir. 1945 yılında da Tan gazetesine geçer ve orada fıkralar, röportajlar yazmaya başlar.

Ne var ki, 4 Aralık 1945 günü zamanın iktidarınca düzenlenen o ünlü "Tan olayı" ile Tan gazetesi yakılır, yıkılır, susturulur.

Aziz Nesin, bu kez de kendi adına bir dergi çıkarmaya başlar. Ama, ancak 8 hafta sürdürebilir bu dergiyi. Daha sonra Vatan gazetesine geçer. Fakat yetinmez, ille de kendi adına bir dergi çıkaracaktır.

İşte, 1946 yılı Aralık ayında, Sabahattin Ali ile birlikte, o ünlü "Marko Paşa"yı çıkarmaya başlarlar.

Marko Paşa, gerçekten bir olay olur. O zamana kadar günlük gazetelerin bile ulaşamadıkları tiraja ulaşır. Yanılmıyorsam, 60 bin satar. Ne var ki, dönem, CHP'nin tek parti iktidarı dönemidir ve İsmet Paşa, Yusuf Ziya Ortaç'ın deyimiyle "Henüz daha ortanın soluna geçmiş değildir." İktidar, Aziz Nesin'in bu sert eleştirilerinden hoşlanmaz ve ilk kez 1946 yılında bir yazısından dolayı tutuklanır.. 1947 yılında da Truman Doktrini'ni eleştiren Amerika'nın bu doktrin gereğince Türkiye'ye vereceği borç parayı almamasını, çünkü bu borcun kısa bir süre sonra bir sömürme-sömürülme ilişkisine dönüşeceğini anlatan bir broşür yayınladığı için 10 ay hapis cezasına çarptırılır zamanın sıkıyönetim mahkemesince. Ayrıca sürgün cezası da verilmiştir. Tam üç buçuk ay Bursa'ya sür-

güne gider cezasını çektikten sonra.

Ama ilginçtir; söz konusu broşür dizilip basılmıştır, fakat dağıtılmamıştır. Yani yayımlanmamıştır. Polisler matbaadan topluca almışlardır ve yayımlanmamış bu broşür için mahkûm olmuştur Aziz Nesin. Dahası, Aziz Nesin'in mahkûm olduğu Ceza Yasası'ndaki 161. madde de, kısa bir süre sonra antidemokratik olduğu için kaldırılmıştır. Ceza yasasından çıkarılmıştır.

Tabii, daha ilk tutuklamada Marko Paşa da kapatılmıştır. Fakat, Aziz Nesin yılmaz. Bu kez gazete, Malûm Paşa adıyla çıkar. Artık bir yandan Aziz Nesin izlenir, tutuklanır, öte yandan gazete habire ad değiştirir. Malûm Paşa kapatılır, Merhum Paşa çıkar, Merhum Paşa kapatılır, Ali Baba çıkar. Sırasıyla Bizim Paşa, Hür Marko Paşa, en sonda Medet çıkar...

1950 yılında da, Politzer'in "Marksist Felsefe Dersleri" adlı kitabından bir bölümü çevirip yayımladığı için 16 aya mahkûm olur Aziz Nesin. 1944'te henüz daha 29 yaşında üsteğmenken ordudan ayrılıp Babıâli'ye gelen Aziz Nesin, 1950'lere gelindiğinde 35 yaşındayken tam 5,5 yıl hapis cezasına çarptırılmış ve yatmıştır.

"ARTIK SEN ALIŞMIŞSINDIR AZİZ... HAPİS SANA ZOR GELMEZ..."

Yukarıda da değindiğimiz gibi, artık Aziz Nesin'in dışarda geçirdiği zaman, içerde geçirdiği zamandan azdır.

Nitekim, yakın çevresi bile dışarda olmasını bir yandan yadırgarken, öte yandan da tutuklanmasına, hapse tıkılmasına, mahkûm olmasına öyle alışmıştır ki... "Altın Kirpi" adlı öyküsünde anlattığı gibi, yakın arkadaşları bile;

- Artık sen alışmışsmdır Aziz...

-Hapis sana zor gelmez! derler.

Hatta, İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı İsmail Hakkı Ketenoğlu bile, bu duruşmalarından birinde tahliyesini isteyince;

- Aziz bey, siz alışmışsınızdır, bilirsiniz, tahliyeniz mümkün değildir, der.

DP DÖNEMİNDE DE, KİTAPÇILIK YAPAR, FOTOĞRAFÇILIK YAPAR, AMA GENE TUTUKLANIR...

14 Mayıs 1950'de CHP'nin tek parti iktidarı yıkılmıştır. DP iktidarı kazanmıştır. Güya çok partili düzene geçilmiştir ve demokrasi gelmiştir ülkeye.

Fakat, 1951'de hapisten çıkan Aziz Nesin, Babıâli'de kendisine iş bulamaz. Hiçbir gazete iş vermemektedir. Çaresiz, tutar Levent'te bir kitapçı dükkânı açar. Beceremez. Bu kez 1952'de Beyoğlu'nda bir fotoğraf stüdyosu açar. 1954 yılına kadar oyalanır bunlarla. Fakat, yazmadan edememektedir. Bu işlerle oyalanırken, bir yandan da 1952'den beri takma adlarla Akbaba'da öyküler yayımlamaktadır. 200'den fazla takma ad kullanmıştır. Çünkü, Aziz Nesin adı bir kez çıkmıştır, polis kayıtlarına geçmiştir. Bu nedenle güya gizlenmekte, takma adlarla yazmaktadır.

Oysa, kendisinin haberi yoktur ya, Yusuf Ziya Ortaç, daha ilk gününden İstanbul Valisine telefon etmiştir, zamanın Başbakanı Adnan Menderes'e telefon etmiştir ve Aziz Nesin'in Akbaba'da takma adlarla yazdığını duyurmuştur. Bu yüzden de, polis bilmektedir. Ve...

Ve... Sonradan Yassıada duruşmalarında zamanın iktidarınca düzenlendiği açığa çıkan, 1955 yılındaki o ünlü 6-7 Ey-

lül olaylarının sorumlusu olarak yakalanır, gene. Aziz Nesin'in bu olaylarla uzak yakın bir ilişkisinin olmadığını Yusuf Ziya Ortaç da bilmektedir. Çünkü, artık bütün gün Akbaba'da çalışmaktadır Nesin. Birtakım takma adlarla derginin yüzde seksenini doldurmaktadır. Ama bir kez adı polis kayıtlarına geçmiştir ve nerede ne iş yaptığı bilinmektedir. Ve Demokrat Parti döneminde de aylarca delikte yatar... Üstelik sorgusuz, sualsiz... Niçin yattığını bilmeden...

27 MAYIS ÖZGÜRLÜK DÖNEMİNİN DE İLK KURBANI AZİZ NESİN'DİR...

27 Mayıs 1960'ta, Ordu Menderes'in diktatörlüğüne son vermiş ve Demokrat Parti'nin, demokrasi diye diye demokrasiyi halleden o baskıcı, faşist dönemi artık bitmiştir. Ülke yeniden özgürlük nidalarıyla çınlamaktadır. Nitekim, 27 Mayıs günü özgürlük bayramı olarak ilan edilmiş ve tam 20 yıl süreyle kutlanmıştır.

Aziz Nesin de, 27 Mayıs harekâtından yanadır. Yürekten desteklemektedir. Sevinçlidir. Umutludur. Öyle ki, 1956 yılında kazandığı Altın Palmiye ödülünü bile götürüp bağışlamıştır Devlet Hazinesi'ne, 27 Mayıs harekâtı başarı kazansın diye. Kendisi de, "Altın Palmiye" adlı öyküsünde bu gerçeği; **"Ayıbımı yüzüme vurmazsanız, ilk Altın Palmiye'yi, 27 Mayıs'ın coşkulu, duygulu sevinci içinde, götürüp Devlet Hazinesi'ne verdiğimi söyleyeceğim; hani hacılarımıza döviz yetiştirmeye çalışan Devlet Hazinesi'ne..."** diye belirtir.

Oysa, o ödülü gümrükten çekip çıkarıncaya dek akla karayı seçmiştir. Her yıl İtalya'nın Bordighera kentinde düzenlenen uluslararası gülmece öyküsü yarışmasında 1956 yılında

18 ulustan katılmış 28 yazarın arasından kazandığı birincilik ödülü "Altın Palmiye"yi kendisine vermek için gümrükçülerimiz vergi istemişlerdir. Yani bir anlamda para cezasına çarptırılmak istenmektedir. "Milli gericilerimiz", gazetelerinde, jüri üyeleri komünist oldukları için Altın Palmiye'yi Aziz Nesin'e vermişlerdir, diye yazmaktadırlar. Hatta, 1957 yılında ikinci kez Altın Palmiye ödülünü kazanan kitabı "Kazan Töreni" hakkında, Türkiye'de Toplu Basın Mahkemesi'nde dava bile açılmıştır.

İşte, Aziz Nesin de, herkesin parmağındaki alyansı Devlet Hazinesi'ne armağan ettiği o günlerde, götürüp, bu altın Palmiye ödülünü armağan eder.

Ne var ki, özgürlükler için 27 Mayıs'ta bir askeri harekâta giriştiklerini söyleyen Milli Birlikçiler, bu özgürlüklerin Aziz Nesin için de işlemesinden yana değillerdir.

Olay şöyledir;

1959 yılında, İnönü ile sürtüşmesi sonucu CHP Genel Sekreterliğinden ayrılmak zorunda kalan Kasım Gülek, gerek bu yeni dönemi, gerekse kendisinin Kurucu Meclis üyesi olmasını fırsat bilerek, yeniden bir politik saygınlık kazanabilmek amacıyla bir gazete çıkarmaya karar verir. Kasım Gülek'in sahibi olduğu Tanin gazetesi 1 Mart 1961 günü yayınlanmaya başlar. Gazetenin genel yayın yönetmeni, Vatan gazetesinin eski yazı işleri müdürü ve eski CHP Hatay milletvekili İhsan Ada'dır. Gazetenin kadrosunu da İhsan Ada kurmuştur. Sabahattin Eyüboğlu, Yaşar Kemal, Melih Cevdet Anday'la birlikte Aziz Nesin de Tanin'in kadrosundadır ve günlük fıkralar yazmaktadır. Gazetenin çıkışı bir olay olmuştur. Kısa sürede tirajı 40 bine ulaşır.

Tam o günlerde yeni anayasa tartışmaları da başlamıştır. Tartışmaların odak noktasını da, "sosyal devlet" deyiminin yeni anayasaya girip girmemesi konusu oluşturmaktadır. Gir-

mesi tezinin en hızlı (belki de tek) savunucusu Tanin'dir. Ne var ki, 27 Mayısçılar, Tanin'in bu tutumundan yana değillerdir. Tanin'ciler içtenlikle 27 Mayısçıları destekledikleri halde, onlar, Tanincileri aşırı solcu, komünist saydıkları için benimsememektedirler.

CEMAL GÜRSEL, AZİZ NESİN'İ BASIN TOPLANTISINA ÇAĞIRTIR...

İşte, bu fırtınalı günlerde, Milli Birlik Komitesi Başkanı Cemal Gürsel gene bir basın toplantısı düzenler. 13 Mayıs 1961 günü Ankara'da yapılacak olan bu basın toplantısına, Tanin'den Aziz Nesin'in de katılmasını Cemal Gürsel'in özellikle istediği özel kuryeler aracılığıyla duyurulur.

Aziz Nesin, bu çağrıyı, iyi niyetle, asker kökenli bir yazar oluşuna yorar. Cemal Gürsel'in yazılarını ve düşüncelerini beğendiğini sanıp, kendisini yerli yabancı yüzlerce gazetecinin önünde onurlandıracağını ummaktadır.

Bir rastlantı sonucu, bir süre önce terzisine başvurmuş ve kendisine ber yeni elbise ısmarlamıştır. Hemen terzisine telefon eder ve elbisesini bir an önce bitirmesini ister. Ve akşamüstü terziye uğrayıp elbiseyi alır. Gece trenle Ankara'ya gideceğinden, elbiseyi giyip bakacak vakti yoktur.

Sabah Ankara'da, otelde elbiseyi bir giyer ki... Rezalet. Pantolon hem uzundur, hem de boldur. O telaşla yanma bir kemer de almamıştır. Çaresiz, giyer ve pantolonunu çekiştire çekiştire basın toplantısına koşar. Salon hınca hınç doludur. Önlere doğru süzülerek, bir kenarda ayakta kalır.

Cemal Gürsel, basın toplantısı metnini okur. Gazetecilerin daha önce yazıp verdikleri sorular yanıtlanır. Basın toplantısı tam biteceği sıra, birden:

- Aziz Nesin burada mı? der.

Aziz Nesin, bir eliyle pantolonunu çekiştirerek, öteki elini yukarı kaldırarak, telaşla:

- Buradayım efendim!.. der.

- Seninle sonra görüşeceğiz!.. der Cemal Gürsel, kaşlarını çatıp ve hışımla çıkar gider.

Aziz Nesin'in çevresindekiler bir anda çil yavrusu gibi kaçışırlar. En yakın dost bildikleri bile, yanına sokulmaya cesaret edemez. Yapayalnız kalır. Tepesinden aşağı bir kova kaynar su boşaltılmıştır sanki. Polislerin, askerlerin gelip kendisini tutuklamalarını beklemektedir. Fakat herkes çıkar gider. Kimse kendisini tutuklamaz. Yalnızca, uzaktan tanıdığı biri gelir yanına. Alır evine götürür. O kişiyi hâlâ unutamaz Aziz Nesin.

KASIM GÜLEK: "ZATEN AZİZ NESİN'İN İŞİNE SON VERMİŞTİK!.."

Bu olaydan beş gün sonra, 18 Mayıs 1961 Perşembe günü akşamı, Tanin gazetesine İstanbul Emniyet Müdürlüğü Birinci Şube Müdürlüğü'nden iki sivil polis gelir ve İhsan Ada ile Aziz Nesin'i tutuklar, götürür.

Böylece, Milli Birlik döneminde de tutuklanan ilk gazeteci olma onuru Aziz Nesin'e düşer, İhsan Ada'yla birlikte.

Tam 50 gün tutuklu kalır. 3 Temmuz 1961 günü, yapılan incelemeler sonunda Tanin'deki yazılarında bir suç görülmediği için, Askeri Sorgu Yargıçlığının kararıyla "tahliye" edilir.

Ama işin tam Aziz Nesin'lik kısmı, Tanin gazetesinde, bu tutuklanmanın hemen ertesi günü (19 Mayıs 1961'de) yayımlanan açıklamadır.

Açıklama aynen şöyledir:

"Dün nezaret altına alınan muharrir Aziz Nesin'in bir hafta önce gazetemizle ilişkisi kesilmiştir. Esasen bizden önce birçok gazete ve dergilerde yazıları çıkan ve halen de çıkmakta olan bu yazarın son zamanlarda gazetemiz için yararlı olmadığına kanaat getirmiş ve kendisiyle ilgimizi kesmiştik."

Ve Kasım Gülek'in, gerçekten kolay kolay unutulmayacak, dehşet verici bu davranışına en güzel yanıtı okuyucu verir. Gazetenin tirajı birkaç gün içinde kırk binden on bine düşer.

ANCELO'DA, 34 YIL SONRA ÖZÜR DİLEYEN EMEKLİ POLİS...

Kısacası, Aziz Nesin, İnönü döneminde Birinci Şubeye götürülmüş, gözaltına alınmış, tutuklanmış, hapsedilmiştir. Polislerce evi didik didik aranmıştır. Menderes'in (güya demokrasi) döneminde gözaltına alınmış, tutuklanmıştır. Cemal Gürsel döneminde tutuklanmıştır. Süleyman Demirel döneminde, 5 Temmuz 1967'de, düzmece gerekçelerle gene evi didik didik aranmış, Birinci Şube'de gözaltına alınmıştır. 12 Mart fırtınasında başı derde girmiş midir? Bilmiyorum. Ama, 12 Eylül'de, yurtdışında bulunduğu için gözaltına (güvence altına) alınmaktan kıl payı kurtulmuştur. Çatalca'daki Vakıf'a gelen güvenlik güçleri, kendisini bulamayınca, oğlu Ateş Nesin'i gözaltına almışlardır bu kez de.

5 Temmuz 1967 günkü olaylar üzerine, 15 Temmuz 1967 günü Akşam gazetesinde yayımladığı "Başbakan'a Açık Mektup"unda, Marko Paşa'daki yazılarından dolayı ilk Birinci Şube'ye götürülüşünü şöyle anlatır:

"Bundan yirmibir yıl önce, 4 Aralık 1946'da, bugün tıpkı sizin siyasi polislerinizin yaptıkları gibi, o zamanki CHP iktidarının siyasi polisleri evimi aramışlar, aldıkları üç çuval dolusu kitap ve yazılarımla birlikte beni Emniyet Müdürlüğü'ne götürmüşlerdi. İki sivil polis beni Emniyet Müdürünün odasına soktu. Karşımda elinde kırbaç, meşin ceketli biri, yanında da şaşı bakan başka biri vardı. Bunların, İstanbul Emniyet Müdürü Ahmet Demir'le yardımcısı Kemal Aygün olduklarını sonradan öğrenecektim. O zamanlar, otuz yaşında, zayıf, çelimsiz bir gençtim. Kemal Aygün'ün ilk sözü şu oldu:

- Bu mu vatanı satacak hain!

Kemal Aygün, vatan satıcısı hainlerin besili ve iriyarı olmaları gerektiğini düşünmüş, beni görünce de sürprizle karşılaşmış, hayal kırıklığına uğramış olmalıydı.

Sözle cevap veremezdim. Önce Kemal Aygün'ün, sonra da iriyarı Ahmet Demir'in yüzüne bakmıştım. Ahmet Demir:

- Neden öyle bakıyorsun? diye bağırarak bana iki tokat attı."

Görüldüğü gibi, Aziz Nesin'in anımsadığı kadarıyla, poliste kendisine ilk tokatı atan kişi, daha sonraki yıllarda sanırım Emniyet Genel Müdürü de olan Ahmet Demir'di.

Ama 1980 yılında öyle bir olaya tanık oldum ki... Galiba, tıpkı Aziz Nesin'in "Fil Hamdi" öyküsünde olduğu gibi, Emniyet örgütünde de **"Aziz Nesin'e ilk tokatı atan benim"** diyen polisten geçilmiyordu... Aziz Nesin'e ilk tokat atan kişi olmak, daha üst görevlere atanmak için, bir üst dereceye yükselmek için yeterli neden mi sayılıyordu, kim bilir?

1980 yılı Haziran ayında, Arnavutluk Yazarlar Birliği Başkanı Dritori Agoli ile Niko Nikola, TYS'nin konuğu olarak ülkemize gelmişlerdi. Arnavutluk İstanbul Başkonsolosu

da, işte bu konukların onuruna Ataköy'deki Ancelo'da bir yemek vermişti. 11 Haziran 1980 gecesi. (O gece çekilmiş bir fotoğrafın arkasını Aziz bey tarih atıp imzalamış. Oradan çıkarıyorum tarihi.) Konuklarımız Agoli ile Nikola, Sayın Başkonsolos, Aziz bey, ben ve eşim. Daha sonra Müjdat Gezen'le Savaş Dinçel de yemeğe katılmışlardı anımsadığım kadarıyla.

Gazinoda bir nişan töreni vardı. Galiba bu yüzden başka müşteri de almıyorlardı. Ama, Sayın Başkonsolosu tanıyor olmalılar ki, onu kıramamışlar ve bir köşede ayrı bir masa hazırlamışlardı bize.

Bütün nişan törenlerimizde olduğu gibi, henüz birbirlerini iyi tanımadıkları için başlangıçta resmi ve çekingen davranan oğlan tarafı ile kız tarafı, bir iki saat sonra, galiba biraz, artık akraba olduklarının bilincine yeni varmanın coşkusuyla, biraz da alkolün o yapay yüreklendirmesiyle kendilerinden geçmişler, piste fırlayıp, işi çiftetelliye, göbek havasına dökmüşlerdi. Keyifle eğleniyorlardı.

Özellikle konuklarımız açısından, gerçekten ilginç bir geceydi. Biz de, kâh onlarla ilgilenerek (hatta bazen hep birlikte kalkıp oyunlarına katılarak), kâh kendi aramızda söyleşiyi yoğunlaştırarak (bir yandan Aziz beyin esprileri, bir yandan Müjdat Gezen'in anlattığı öyküler, gerçekten kırıp geçiriyordu hepimizi) keyifli bir akşam yemeği yiyorduk.

Saat on biri filan bulmuş olmalıydı. Müzik birden sustu. Pistteki kalabalık masalara çekildi. Bir görevli, pistin ortasına ayaklı bir mikrofon getirdi, koydu. Sonra da, (galiba) kızın babasıyla oğlanın babasını piste çağırdı. Önce babaları, sonra da nişanlanacak kızla oğlan, konukların alkışları arasında piste çıktılar. Kızın babası mıydı, yoksa oğlanın babası mıydı, bilemeyeceğim, yaşlıca biri duygulu bir şeyler anlatmaya koyuldu. "Çocukların mürüvvetini görmek", "Tanrı on-

ları mutlu etsin, bir yastıkta kocatsın" filan gibisinden bir şeyler söylüyordu işte. Babaların konuşmaları bittikten sonra da, gene alkışlar arasında çocukların nişan yüzükleri takıldı. Müzik yeniden başladı. Nişanlılar dans ettiler. Gençlerin kısa süren danslarından sonra, gene hava göbek havasına döndü. Artık tam bir çengü çegane... Kadınlı erkekli göbek atmalar, para yapıştırmalar, çiftetelli oynamalar...

İşte, tam bu şamata arasında, biraz önce mikrofonda duygulu bir şeyler anlatan, kızın veya oğlanın babası o yaşlıca kişi, sallana sallana masamıza geldi. Aziz beyin yanına sokuldu saygılı saygılı. İyice kulağına eğildi, bir şeyler söylemeye başladı pısır pısır.

Aziz bey, hemen kalktı, yan masadan bir sandalye çekti, yanına oturttu. Adamın gözleri dolu doluydu. İç dökermiş gibi konuşuyordu habire. Aziz bey, sırtını sıvazlıyor, avutmaya çalışıyordu onu.

Konuştuklarını işitmediğimizden, ne olup bittiğini tam anlayamamıştık doğrusu. Bir tanıdığı sandık. Demek, bir tanıdığı, gelmiş derdini anlatıyor kendisine yardımcı olması için dedik, fazla da ilgilenmedik. Başbaşa bıraktık onları.

Birazdan adam gitti.

- Hayrola Aziz bey? dedik hep birden.

- Sormayın... dedi. Kimmiş, biliyor musunuz?

Meğer polis emeklisiymiş. Kızı (veya oğlu) büyümüş, bugün nişanlıyormuş onu. Uzaktan beni görünce, birden vicdanı ayaklanmış. Gelmiş, günah çıkarıyor şimdi. Dediğine bakılırsa, beni ilk tutuklayıp, Birinci Şube'ye götüren polismiş. O gün bir de tokat atmış bana. Öyle diyor. Beni bağışlayın Aziz bey, pişmanım, diyor. Cahilliğimden size tokat attım. Emir verdikleri için sizi dövdüm, ama şimdi utanıyorum, diyor. Ne diyeceğimi, ne yapacağımı şaşırdım vallahi.

Tam 34 yıl sonra, emekli olunca gelip özür diliyordu Aziz

beyi döven nice polisten biri... Suspus olduk kaldık bir an...

HACI ADAYI SANMIŞ DA PASAPORT VERMİŞLER AZİZ NESİN'E...

Aziz Nesin, ilk pasaportu da ancak 50 yaşında alabilmiştir. Taa 1965 yılına kadar yurtdışma çıkmasına da izin verilmemiştir yani.

Anlattığına göre, pasaport almak için ilk başvurusu 1950 yılındadır. O tarihte yürürlükte olan yasalara göre de, başvurana 24 saatte pasaport verilmektedir. Aziz beyin de, yaşamında belki ilk kez şansı yardımcı olur ve başvurusundan 24 saat sonra gerçekten pasaportunu verirler.

Ama ne yazık ki, yurtdışına çıkamaz bu pasaportla.

Çünkü bir yanlışlık olmuştur. O sırada Hacca gidecek hacı adaylarına pasaport verilmektedir. Aziz bey de hacı adayı sanılmış ve yanlışlıkla kendisine bir pasaport verilmiştir.

Aziz Nesin'in sevinci kursağında kalır. Uzun sürmez. Bir iki gün içinde yanlışlığın farkına varırlar ve pasaportunu hemen elinden alırlar. Yurtdışına çıkmasına fırsat vermezler.

Pasaportuna gerçekten kavuşması, tam 15 yıl sonradır.

Bu ara 1961 yılında da, 1950'dekine benzer bir olay olur.

Almanya'da bir oyunu sahnelenecektir. Kendisini de çağırmışlardır. Bu amaçla Pasaport Müdürlüğü'ne gene başvurur. İki üç gün sonra evine telefon ederler ve pasaportunun hazır olduğunu bildirirler. Hem evine telefon edip pasaportunun hazır olduğunu bildirmelerine şaşırır, hem de pasaport alacağı için çok sevinir.

Gerçekten de Pasaport Müdürlüğü'ne gider, pasaportunu alır. Ama ne yazık ki, Aziz beyin sevinci gene kursağında kalır. Bu kez de tam uçağa bineceği sırada, polisler pasaportunu


PASAPORT

elinden alırlar ve yurtdışına gitmesine izin vermezler. İçişleri Bakanlığı'na filan başvurur ya, bir sonuç alamaz.

Ancak 1965'te... O yıl, Berlin'de düzenlenecek uluslararası "Antifaşist Yazarlar Konferansı" için çağrı almıştır. Pasaport için, bu kez, doğrudan doğruya zamanın Başbakanı Ürgüplü'ye başvurur. Ve pasaportunu alır!.. Üstelik uçağa bineceği sırada da bir olay çıkmaz.

"Hazır pasaport almışken..." der. İlk kez çıkmaktadır yurtdışına. Tam. beş ay boyunca gezer. Almanya, Macaristan, Sovyetler Birliği...

Nitekim bu düşüncesinde haklı olduğu bir yıl sonra ortaya çıkmıştır. Çünkü, pasaportunun dolan bir yıllık süresini uzatmak için başvurduğunda, pasaportunu alırlar ve bir daha vermezler.

"PASAPORTLARINI ARTIK ALSINLAR DA..."

Orhan Veli, ünlü "Kitabe-i Seng-i Mezar" şiirinde "Süleyman Efendi" için, "Hiçbir şeyden çekmedi dünyada / Nasırdan çektiği kadar" der.

Galiba Aziz Nesin de, dünyada, şu pasaport işinden çektiği kadar hiçbir şeyden çekmemiştir.

Bu nedenle olsa gerek... Aziz Nesin de, arada bir zar zor kavuştuğu pasaportunun kendisine bir anlamda eğreti, ödünç verildiğini iyi bilir. Ve kendini yurtdışına attı mı, artık aylar boyu gezer. Nitekim, anca 50 yaşında pasaportuna kavuşmuş olduğu halde.

1965'ten 1982'ye kadar bunca kısa bir süre içinde dünyada hemen hemen gitmedik yer bırakmamıştır.

Ama ne var ki, bu uzun gezilerinin nerdeyse hepsinin dönüşünde yurda geldiğinde başına bir pasaport olayı çıkmıştır.

1982 yılında tanık olmuştum. Bir özel işim için, karayolundan Viyana'ya giderken bir iki geceliğine kaldığım Sofya'da rastlaştık. Galiba, gene uluslararası bir yazarlar toplantısına katılmak üzere çağrılmıştı. Sofya'dan da Almanya veya Fransa'ya geçecekti. Fakat pasaportunun süresi doluyordu. Türkiye'ye dönüp, pasaportunun süresini uzattırıp, sonra Avrupa'ya gitmesi ise olacak iş değildi. Yanımdan, o zamanlar Sofya Büyükelçisi olan Yıldırım Keskin'e telefon etti. Pasaportunun süresini oradan uzattırıp uzattıramayacağını sordu. Olumlu yanıt almıştı Yıldırım Keskin'den. Yani, pasaportunun süresini 1982 yılında Sofya'daki Büyükelçiliğimizde iki yıl uzattırdığına ben tanığım.

Ama, 1983 yılı başlarında, gerek Moskova'daki hastanelerin verdiği rapoprlara göre, gerekse Haydarpaşa Göğüs Cerrahisi'nin verdiği raporlara göre, Amerika'da bir "Bypass" ameliyatı geçirmesi zorunluydu. Bir rastlantı... 1983 Mayıs veya Haziran ayında da, Amerika'da yapılacak bir toplantıya çağrılıyordu. Bu çağrıyı değerlendirecek, hem toplantıya katılacaktı, hem de ameliyat olacaktı.

Ne var ki, kısa sürede çok sayıda ülkeye girip çıkmış olmaktan, pasaportunda damgalanmamış, işlem görmemiş boş sayfa kalmamıştı. Pasaportunun ya değiştirilmesi gerekiyordu, ya da içine sayfa eklenmesi. Pasaport Müdürlüğüne, "Pasaportumun daha 1984 yılı mayısına kadar süresi var. Sizden süre uzatılması filan istemiyorum. Ama boş sayfa kalmadı. Ya değiştirin, ya da sayfa ekleyin" diye başvurdu, çaresiz. Böylece eliyle teslim etti pasaportunu ve bir daha geri alamadı.

Salt pasaportunu geri vermemek için, taa 1963 yılında önce gazetesinde çıkmış bir yazısı hakkında İstanbul Ağır Ceza Mahkemelerinin birinde dava açtılar. Başbakan Sayın Bülend Ulusu'ya kadar başvurdu. Bu garip davanın bitmesi

için uğraştı. Hatta kısa sürede sonuçlandırdı, beraat etti. Ama gene de pasaportunu geri alamadı. O gün bugündür pasaportsuz.

26 Kasım 1983 günü, bir beyin kanaması sonucu, sağ yanına felç inmişti. Yüzü sağ yana doğru çarpılmıştı. Doğru dürüst konuşamıyordu. Sağ kolu hiç hareket etmiyordu. Sağ bacağı hareketsiz, sarkmış gitmişti. Durumu gerçekten kötüydü. 27 Kasım günü sabahı, Okmeydanı SSK Hastanesi'ndeki o ilk karşılaşmamızda nasıl ağlaştığımızı, olanaksız, unutamam. Aziz bey, bu durumda yaşayamazdı. Hayır. Nitekim kendi de bu durumda, başkasına gereksinim duyarak yaşayamayacağına karar vermiş, sözcüğün tam anlamıyla ölmeye yatmıştı. Bilinçle yaşamına son verecekti.

İşte o gün, artık salt kendisine moral vermek amacıyla mıydı, kim bilir?.. Avukatı kulağının dibine sokuldu.

- Aziz bey, dedi, sabah telefon ettiler, pasaportunuz hazırmış.

Gözleri hınçla açıldı, iri iri. Çarpık ağzıyla yarı anlaşılır, yarı anlaşılmaz;

- Pasaportlarını artık alsınlar da... dedi.

Sözcükler öylesine zor ve bozuk çıkıyordu ki ağzından... Gerisini anlayamadım söylediklerinin.

"İLK KİTABIM ÇIKTIĞINDA 40 YAŞINDAYDIM..."

Bugün Aziz Nesin'in yayımlanmış kitaplarının toplamı boyundan yüksektir. Ama Aziz Nesin, kitap çıkarmak konusunda da uzun yıllar savaşım vermek zorunda kalmıştır.

1978'lerdeydi galiba. Gene kitap yayımı, yayıncılar üstüne filan konuşuyorduk. Aziz Nesin, yayıncılardan da öylesi-

ne çok kazık yemiştir ki... Bu yüzden de sık sık ya yayınevi kurmak, ya da kendi kitaplarını kendisi yayımlamak zorunda kalmıştır. Tanığıyım; saygı duyduğu, ardından saygıyla andığı tek yayıncı rahmetli Oğuz Akkan'dır.

Çalıştığım yayınevi sahibinin sahteciliklerini yakalamış, o yayınevinden de ayrılmıştım. Kitaplarımı hangi yayınevinde yayınlatacaktım? Yayınevi bulamıyordum. Onlardan dert yanıyordum işte.

- Yahu, dedi, sizler öyle şanslısınız ki... Bir şey söylemeye hakkınız yok aslında. Söyle bakayım, ilk kitabın kaç yaşındayken çıktı?- 27, dedim.

- Benim, dedi, ilk kitabım kırk yaşındayken çıktı. Senin önünde daha öylesine uzun yıllar var ki...

Bildiğim kadarıyla, 46'larda da birtakım broşürler, hatta kitapçıklar çıkarmıştı ama, galiba hepsi de takma adlıydı. Kendi adıyla çıkardığı ilk kitap, sanırım "Geriye Kalan"dır. 1953 yılında çıkan bu kitabını, kendi bastırmıştır. Fakat, üzülerek belirteyim ki, değil bu kitabını dağıtabilmek, Cumhuriyet gazetesine bile kitabının ilanını koydurtamamıştır. Cumhuriyet'te çıkan bu kitabıyla ilgili bir ilanı, tıpkı bir kayıp ilanı gibidir. Adı yoktur.

İlk kitabım dediği ilk kitabı, 1955 yılında çıkmıştır. Yani, gerçekten de artık 40 yaşındadır. Akbaba'da da, ancak 1956 yılında Altın Palmiye ödülünü kazandıktan sonra öyküleri Aziz Nesin imzasıyla çıkmaya başlamıştır.

YAZARLIKLA NASIL GEÇİNİLİR?

Yazarlık da, yayıncılık da, ülkemizde nedense hiçbir dönemde ciddi bir iş olarak kabul edilmemiştir. Ozanlarımıza, yazarlarımıza, toplum olarak bütün tarih boyunca özel bir

saygı göstermişizdir, onları, hatta kutsallaştırmışızdır, doğrudur. Ama bugüne dek ne yazarlık kurumlaşabilmiştir, ne de yayıncılık. Sahaflar Çarşısı'nda bile geçmişi yüzyılı aşan (ya da varan) bir kitapçı bulunsun, sanmam. Gene, ozanlarımıza, yazarlarımıza saygılıyızdır da, çocuğumuzun ozan olmasını, yazar olmasını kolay kolay istemeyiz. Okumaya da fazla düşkün olduğumuz söylenilemez doğrusu.

Bu yüzden de, ülkemizde yazarlıkla geçinmek, gerçekten olanaksıza yakın zordur. Çünkü, bizdeki yayıncılık, genellikle edebiyata düşkün kişilerin bir düşküsü (hobisi) olarak başlar ve yayınevlerimiz kişilerle vardır, ömrü de o kişilerin ömürleriyle sınırlıdır. Kitapçılık da bir anlamda böyledir. Doğru dürüst bir dağıtım örgütü de yoktur. Bu nedenle, Türkiye'nin her köşesine dağıtılabilmiş bir kitabın varlığından söz edilemez bence. Kısacası, yazarlıkla uğraşmak, ülkemizde, tıpkı Müslüman mahallesinde salyangoz satmaya benzer. Ne halkımız kitap okumaya fazla meraklıdır, ne telif ücretini hakkıyla alabilmenin olanağı vardır, ne de kitapçılara gönderdiğiniz kitapların parasını...

1976 yılındaydı. "Yağmur Sıcağı" adlı romanım yeni çıkmıştı. Aziz beye de hemen bir kitap imzaladım götürdüm.

Kitabı şöyle bir evirdi çevirdi.

- Sen, dedi, bu romanı daha önce bir yerde tefrika filan ettirdin mi?

- Yooo, dedim.

- Yani, hemen kitap halinde bastırdın?

- Evet.

- Yahu, dedi, sen böyle yaparsan, Türkiye'de yazarlıkla filan geçinemezsin, bilesin. 3-4 bin basan bir kitaptan gelecek telif ücreti, bu romana verdiğin emeği karşılar mı hiç? Şayet, yazılarınla geçinmek istiyorsan, yazdığın her şeyden birkaç kez yararlanacaksın. Diyelim bu romanı, önce bir ga-

zetede tefrika ettirip para alacaksın. Sonra, bir başka gazetede, taşra gazetelerinde filan, başka bir adla bir daha tefrika ettirip, bir para daha alacaksın. Anca sonra kitap halinde bastıracaksın. Hatta, baktın kitap istediğin hızla satmıyor, bir süre sonra başka bir adla o kitabı bir daha bastıracaksın.

Gerçekten Aziz Nesin de, yazarlıkla geçinebilmek için yıllarca gazetelerde çalışmıştır. Dergilerde çalışmıştır. Değişik takma adlarla her konuda yazılar yazmıştır. Gazetelerin çıkardığı ekleri yönetmiştir. Örneğin, yıllarca Günaydın gazetesinin cumartesi günleri verdiği "Ustura" adlı mizah ekini yönetmiştir. Doldurmuştur. Kimi kitaplarının adlarını değiştirip yeniden yayımlamıştır. Kimi kitaplarını birleştirip yeni bir adla tekrar çıkarmıştır.

Kitaplarını başka adlarla yeniden çıkardığı için okuyucuları çok eleştirmişlerdir onu. Ama başka çaresi yoktur.

"TÜRKİYE'DE 67 KİTABIM ÇIKMIŞKEN, İRAN'DA YETMİŞ KÜSUR KİTABIM YAYIMLANMIŞTI..."

Yazarların çilesi yalnız Türkiye'de mi?..

Ne gezer... Türkiye hâlâ uluslararası telif hakları anlaşmalarından Bern Anlaşmasına imza atmış bir üyedir. Üstelik de, bu anlaşmanın, 1896 Paris toplantısında değiştirilmiş 5. maddesini de kabul etmeyerek bu anlaşmayı imzalamıştır. İşte, hâlâ üyesi bulunduğumuz bu anlaşmaya göre, yayım tarihi üzerinden 10 yıl geçmiş bütün yabancı yapıtlar, yayıncılarımızca bir kuruş bile telif ücreti ödenmeden dilimize aktarılabilip yayımlanabilmektedir. Tabii aynı durum yazarlarımız için de geçerlidir. Yani Türkiye'de yayıncılarımızın çıkarına olan bu durum, yazarlarımızın yapıtlarının başka dillere çev-

rilmesi halinde, yazarlarımızın zararına olmaktadır. Bir yabancı yayıncı, şayet isterse, bütün Türk yazarlarının, yayım tarihleri üzerinden 10 yıl geçmiş bütün yapıtlarını bir kuruş telif ücreti bile ödemeden kendi diline aktartıp yayımlayabilir. Yazarının da yapacağı hiçbir iş yoktur. Dava bile açamaz.

Nitekim, Aziz Nesin bu durumdan da en çok zarar görenlerden biridir. Örneğin İran, Aziz Nesin'in en çok zarar gördüğü ülkelerdendir.

Şah'm devrilmesinin arifesi yıllardaydı. Viyana'ya sığınmış bir grup İranlı yazar, Aziz Nesin'e TYS Başkanı olarak mektupla başvurmuşlardı. TYS olarak bizlerden, İranlı yazarlara yardımcı olmamızı istiyorlardı. Ama İran, belki de tarihinin en karanlık günlerini yaşıyordu. En çok çile eken de yazarlardı. İtiraf etmeliyim; bu nedenle de Yönetim Kurulumuz üyesi arkadaşlarımızdan hiçbiri İran'a gitme ve yazarlarla ilgili durumu saptama yürekliliğini gösteremedi. Açıkçası, canımızdan korktuk. Ama, bu başvuru, bizlerin, İran'daki yayın dünyasıyla ilgili, Şah terörünün yazarlar üstündeki baskısıyla ilgili bazı bilgileri de edinmemize yol açtı. Aziz bey de, o günlerde öğrenmişti. Bir gün, öfkeyle:

- Yahu, dedi, gerçekten inanılır gibi değil. Benim Türkiye'de 67 kitabım yayımlandı. İran'da ise yetmiş küsur kitabım çıkmış. İranlı yayıncılar kitaplarımı da çoğaltmışlar.

- Telif ücretiniz? diye soracak olduk.

- Ne telif ücreti? dedi. Yayımlanan kitaplarımdan birkaçını edinmiştim. Ama öteki kitaplarımı görmedim bile. Bugüne dek bir kuruş telif ücreti almadığım gibi, adamlar bastıkları kitaplarımdan da bir tane olsun göndermiyorlar. Bari, kitaplarımı nasıl çoğaltmışlar, onu öğrensem...

AMA... KİTAP GÖNDERDİĞİ TEBRİZ'Lİ BİR ÖĞRENCİYİ SAVAK TUTUKLAMIŞ

Ama ilginçtir... İran'da böylesine sevilir, kitapları kapış kapış satılır okunurken, hatta İranlı yayıncılarca adına yeni yeni kitaplar bile üretilirken, tam Aziz Nesinlik olaylar orada da Aziz Nesin'in peşini bırakmamış.

1980 yılı başlarında İstanbul'a gelen İranlı ozan ve Azerbaycan dili ve edebiyatı uzmanı yazar Hüseyin Düzgün'den dinlemiştim.

1945 yılında Tebriz'de doğan Hüseyin Düzgün, öğretmen okulu öğrencisi olduğu 60'lı yıllarda Aziz Nesin'in bir öyküsünü okumuş ve hayran olmuş. Sonra da nerden bulmuşsa bulmuş, Aziz Nesin'in adresine bir mektup yazmış, imzalı bir kitabını istemiş.

Aziz Nesin şimdi anımsar mı? bilmiyorum. Demek eşref saatine gelmiş. Tutmuş, Hüseyin Düzgün adına bir kitabını imzalamış ve göndermiş.

Vay sen misin? Şah'ın uyanık polisleri daha İran'a girişte kitaba el koymuşlar. Kitap, derhal Savak Merkezine gönderilmiş tıpkı bir bombalı paket yakalanmış gibi. Uzmanlar bulunmuş, kitap çevirtilmiş, uzmanlara inceletilmiş. Acaba, Aziz Nesin'in İran'da yapmak istediği şey ne? Aylar sonra, Hüseyin Düzgün'ün daha öğretmen okulu öğrencisiyken bir grup arkadaşıyla birlikte çıkardığı "Mehdi Azadi Honer ve İçtima" adlı dergi Savak hafiyelerince basılmış ve Hüseyin Düzgün tutuklanıp götürülmüş.

Sordukları tek şey:

- Aziz Nesin'i nerden tanıyorsun? Niçin mektuplaşıyorsun? Aziz Nesin'in gönderdiği kitaptan haberi bile olmayan, hatta mektubuna yanıt vermediği için biraz da ona kırgın öğ-

renci Hüseyin Düzgün, şaşırmış. Kem küm etmiş.

Olmadık işkencelerle:

- Söyle, diyorlarmış polisler, Aziz Nesin'le ne ilgin var? Ve Aziz Nesin kendisine bir kitabını imzalayıp gönderdiği için tam altı aya mahkûm olmuş Hüseyin Düzgün.

BEDRETTİN DALAN'IN, AZİZ NESİN'E ON YIL SONRA ÖDEDİĞİ BORÇ...

Aziz Nesin'in, İranlı okurlarca ne denli sevildiğini ve İran'daki etkinliğini belirten bir başka olayı da, halen İstanbul Anakent Belediye Başkanı olan Bedrettin Dalan'dan dinlemiştim.

25 Mart 1984'te yapılan Yerel Yönetim Seçimlerinin arifesindeydi. Siyasi Partilerin adayları hızlı bir seçim kampanyasına girmişlerdi. İşte o günlerde, ANAP İstanbul Anakent Belediye Başkan Adayı Sayın Bedrettin Dalan, yakınlarıyla yaptığı bir görüşme sırasında TYS'nin adı geçince:

- Sahi, demiş, Yazarlar Sendikası'nı da ziyaret etmek isterim.

TYS hakkında, İstanbul 1 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi'nde açılmış bir dava olduğu, ayrıca sendika binasının da Union Francaise binasında çıkan bir yangın sonucu yandığı, yani halen bir binasının bulunmadığı açıklanınca da:

- Öyleyse, demiş, madem benim onları ziyaret etme olanağım yok, ben onlara bir yemek vereyim.

Bedrettin Dalan'ın bu daveti bize iletildiği günlerde, SODEP İstanbul Anakent Belediye Başkan Adayı Sayın Korel Göymen'in de TYS Yönetim Kurulu ile bir görüşme istediği bildirilmişti.

Aziz bey, TYS'nin halen bütün sendikal eylemlerinin

durdurulmuş olmasını dikkate alarak, -resmi bir kabul yapamayacağımızı, ancak lütfedip gelirlerse kendileriyle Nişantaşı'ndaki bürosunda görüşebileceğini bildirdi. Yanlış anımsamıyorsam, Sayın Bedrettin Dalan 10 Mart Cumartesi günü öğleden sonra, yanında arkadaşlarıyla, Aziz Nesin ve TYS Yönetim Kurulu üyesi kimi yazarlarla tanışmak üzere Aziz beyin Nişantaşı'ndaki bürosuna geldi. Aklımda kaldığı kadarıyla, o toplantıda Vedat Türkali, Emin Galip Sandalcı, Asım Bezirci, Adnan Özyalçıner, Aziz Çalışlar ve ben de vardım.

Hoşbeşten sonra, Aziz bey, kendine özgü o üslûbuyla:

- Allah aşkına, dedi, bildiğim kadarıyla sizin partinizin kültürle, sanatla öyle fazla bir ilişkisi yoktur. Sanat denince, aklınıza "sanat güneşimiz(!) gelir. Yazar deyince, Gönül Yazar'ı, Mehmet Yazar'ı filan anımsarsınız. Allah aşkına, bizlerle görüşmek nereden aklınıza geldi? Doğrusu bu ziyaretinize bir anlam veremiyorum.

Bedrettin Dalan, birden şaşırdı. Böyle bir soruyla karşılaşacağını hiç ummamış olmalıydı.

- Beni tanımıyorsunuz ki... dedi. Öyle bir şey söylediğimi ne zaman duydunuz?

- Canım, sizi tanımıyoruz, doğru. Ama Partinizin başındakiler şimdiye kadarki icraatlarında hep böyle davranmışlardır. Yazarlardan pek hoşlanmazlar.

Karşılıklı konuşmalar üç beş dakika böyle elektrikli bir havada sürdü. Aziz beyin, bu beklenilmedik suçlamalarına karşı, Bedrettin Dalan, partisinin daha iktidara geçer geçmez yazarların telif haklarının vergi bağışıklığı miktarını 900 bin liraya çıkardıklarını, yurtdışından gelecek telif haklarının da 1 milyon 800 bin liralık kısmının vergiden bağışlandığını anlatıyor, savunuyordu. Öteki sorunlarınızı da çözeceğiz, bize zaman tanıyın, diyordu.

Üç beş dakika sonra hava yumuşamıştı artık. Bedrettin

Dalan, birden:

- Aziz bey, dedi, bu vesileyle size şunu da söylemek isterim. Tam on yıldır size olan bir borcumu ödeyememiştim. Size bir borcum var.

Aziz bey, hayretle:

- Ne borcu? dedi.

- Size müteşekkirim. Bir teşekkür borcum var.

Hepimiz şaşırmış, dikkat kesilmiştik.

- 1974 yılında, İngiltere'de bir teknik kongreye Türkiye'yi temsilen katılmıştım, diye sürdürdü konuşmasını Bedrettin Dalan. Tam kongre sırasında, Kıbrıs çıkartmasını yaptık. Yunanlı delege, bu olayı öylesine büyüttü ki, kongre teknik kongre olmaktan çıktı, siyasal bir kongre haline döndü. Bize işgalci diye saldırıyordu ve Yunanlının bu girişimi öteki üyeleri de etki altına aldı. Bütün ülkelerin delegeleri Türkiye'ye cephe aldılar. Yapayalnız kaldım. İnanmazsınız, hayatımda böylesine kendimi yalnız hissettiğim başka bir an anımsamıyorum. İşte bu bocalamam sırasında, bir tek delege beni destekledi. Hiç unutamam. İranlı delege. Adı bile hâlâ aklımdadır: Cemşit... (Sayn Dalan, İranlı delegenin soyadını da söyledi ama, şimdi ben çıkaramıyorum.) Niçin desteklemiş, biliyor musunuz? Bizi desteklediği için kendisine teşekkür ettiğimde, "Niçin destekliyorum sizi, bakın, dedi. Sizin bir yazarınız var. Adı Aziz Nesin. İran'da bugüne kadar 25 kitabı çıktı. Hepsini okudum. Hayranım ona. Böyle bir yazar yetiştiren ulusu destekliyorum ben. Aziz Nesin'in halkını destekliyorum." O an, size nasıl müteşekkir kaldım, anlatamam. İşte, size on yıldır bir teşekkür borcum vardı boynumda. Bu vesileyle ödüyorum. Bir kez daha teşekkür ederim size.

GÖNÜL YAZAR: "NE VAR? İKİMİZ DE YAZARIZ!"

Aziz Nesin, Bedrettin Dalan'ın ziyaretinde de söylediği gibi, kendi uydurma deyimiyle sonradan görme "ZÜBÜK" yöneticilerimizin sanatla, kültürle, edebiyatla ilişkilerini gırgıra alırken sık sık yineler bu esprisini. "Onlar, der, sanat denilince sanat güneşini, yazar denilince de Gönül Yazar'ı anımsar."

1977 ve 1978 yılındaydı. Gene yurtdışından konuklarımız vardı. Sendikanın öteki üyeleri de yabancı yazar konuklarımızla daha yakından tanışsınlar diye, onlara da çağrı çıkarır ve herkes kendi hesabını ödeyecek şekilde (hatta, konukların hesaplarını da katarak bölüştürür, kişi başına düşen payı öyle bulurduk) birlikte yemek yerdik. Genellikle de, Gümüşsuyu'ndaki Cennet Bahçesi'nde. Gene Cennet Bahçesi'nde topluca yemek yemiştik. Yemekte Müjdat Gezen de vardı. Yemekten sonra Müjdat Gezen, konuklarımızı, Aziz beyi, bir iki kişiyi daha çalıştığı gazinoya davet etti.

Gecenin bir saatinde Aksaray tarafındaki o gazinodan Boğaz'daki evime dönmem çok güç veya çok pahalı olduğu için, gitmemiştim. Ama öteki arkadaşlardan dinledim.

Gazinonun assolisti Gönül Yazar'mış. Müjdat Gezen, konuklarını en öndeki masalardan birine oturtmuş. Artık, Müjdat Gezen mi kuliste, öteki sanatçı arkadaşlarına Aziz beyin gazinoda bulunduğunu söylemiş, yoksa onlar mı tanımışlar?

Gönül Yazar da, sahneye çıkar çıkmaz, Aziz beylerin oturduğu masaya yönelmiş. Onları saygıyla selamlamış. Sonra da:

- Aziz Nesin de aramızda!.. diye, mikrofonla duyurmuş herkese.

Ardından da esprisini patlatmış, bir anlamda da Aziz beyin sık sık yinelediği o ünlü esprisini yanıtlarmış gibi.

- Ne var? demiş. Aziz beyle meslektaş sayılırız. İkimiz de yazarız. O kalemiyle geçiniyor, ben de hokkamla!..

•

"İNSAN, MEĞER SOSYALİST ÜLKEDE YAZAR, KAPİTALİST ÜLKEDE DE TÜCCAR OLMALIYMIŞ... BEN, BUNDA DA YANILDIM..."

Doğrudur, ülkemizde kalemiyle geçinebilen birkaç yazardan biridir Aziz Nesin. Belki de birincisidir. 1952-53'lerde bir ara, bir yan gelir sağlama amacıyla niyetlendiği, fakat başaramadığı o kitapçılık ve fotoğrafçılık serüvenleri de sayılmazsa, 1944'lerden bu yana, tam kırkbeş yıldır sadece ve sadece kalemiyle geçinmektedir.

Kitaplarından ve yazılarından en çok kazanan yazardır. Ama bu kazancı, acaba sıradan bir Batılı yazarın kazancıyla olsun, oranlanabilir mi? Örneğin, bugün yurtdışındaki hastanelerde çalışan bir genç doktorumuzun, Arap ülkelerindeki şantiyelerde çalışan bir genç mühendisimizin, bir Arap havayolu şirketinde çalışan bir genç pilotumuzun bile çekici bulmayacağı 2-3 bin dolarlık bir aylık ücrete denk düşüyor mu acaba ülkemizdeki aylık geliri? Hiç sanmam.

Aziz Nesin düzeyindeki bir Batılı yazarın kitaplarından elde ettiği gelirin miktarı şöyle dursun, sosyalist bir ülkedeki sıradan bir yazarın sadece bir kitabından elde ettiği gelir bile, Aziz Nesin'in yıllık gelirinin hayli üstündedir. Sosyalist ülkelerde en gözde meslek, yazarlıktır. Ama Türkiye'de?..

Aziz bey, bu durumu anıştırarak, sık sık:

- İnsan, der, meğer sosyalist ülkede yazar, kapitalist ülkede de tüccar olmalıymış. Ama ben şanssız biriyim. Şansım

nerede yaver gitmiş ki... Tutmuşum, kapitalist bir ülkede tüccar olacağım yerde, yazar olmuşum. Vay sen misin yazar olan?..

İZMİR FUARI'NDAKİ YARIŞ...

Sanırım 1980 yılı Fuarı'ndaydı. 20 Ağustos günü Türkiye Yazarlar Sendikası'nın pavyonunu zar zor tamamlamış, açmıştık. Aziz beyle birlikte kitap imzalıyorduk.

Şunu da hemen belirtmek isterim; çoğu yazar arkadaşımız Aziz Nesin'le birlikte kitap imzalamak istemez. Çünkü her zaman Aziz Nesin'in önünde uzun kuyruklar oluşur. Bu nedenle de, TYS'nin düzenlediği kitap imza günlerinde, Aziz Nesin'le birlikte imzaya katılacak yazar arkadaş bulamadığım için, kendimi kordum, çaresiz. Çok imza gününe birlikte gitmişizdir yani.

İzmir Fuarlarındaki imza günleri akşam saat 6'da başlar, gece 11'e, 11.30'a kadar sürerdi. Bizler bu süre içinde, bir kaçamak yapar, Paraşüt Kulesi'nin yanındaki gazinoda bir iki tek atıp iki lokma bir şey yerdik. Ama Aziz beyin önündeki kuyruk hemen hemen hiç bitmediğinden, o böyle bir şeye de fırsat bulamaz, genellikle aç kalırdı.

O gün de öyle olmuştu. Gecenin saat on birine dek hiçbir şey yememişti Aziz bey. Saat on bire doğru Hikmet Çetinkaya ile Ali Rıza Bodur pavyona geldiler. Hikmet Çetinkaya'nın soluksuz içki içtiği günler... Zaten gün boyu bizlerle beraberdiler. Yakındaki gazinolardan birinde sofrayı kurmuşlar, arada bir uğruyorlardı.

Ali Rıza Bodur, kulağıma sokuldu iyice:

- Ağbi, dedi, Aziz bey acıkmadı mı hâlâ? Göl Gazinosu'nda sofrayı kurduk, bekliyoruz. İstersen kulağına fısılda

da bir artık imzayı bıraksın, iki lokma bir şey yesin.

- O da nereden çıktı? dedim hayretle. Göl Gazinosu'nda masa kurmak? Değirmenin suyu nereden geliyor?

- Keko, ağbi... dedi Ali Rıza. Keko kurdu masayı, özel olarak sizleri bekliyor. Sen artık Aziz ağbiyi ayarla.

Duymuştum. O yılki Fuar dedikodusu da Keko'ydu. Kimdi? Neyin nesiydi? Kimse tam olarak bilmiyordu aslında. Kendisi Diyarbakırlı olduğunu söylüyormuş. Fuar'ın açılmasından üç beş gün önce gelmiş. Sendikacıyım diyormuş ve her gece on binlerce lira yiyormuş gazinolarda. Nasıl olmuşsa işte, Hikmet Çetinkaya ile Ali Rıza Bodur'la da tanışmış, dost olmuşlar.

Madem arada Hikmet'le Ali Rıza vardı, masayı Keko'nun kurmuş olmasının üstünde fazla da durmadım doğrusu.

Aziz beye söyledim, arkadaşların Göl Gazinosu'nda bir masa kurduklarını ve bizi götürmeye geldiklerini.

- Sahi yahu, dedi, hiçbir şey yemedim. Acıkmışım.

Aziz beyin önünde kuyruğa girmiş üç beş kişinin dışında başka kimseye kitap satılmamasını söyledik çalışan arkadaşlara. Birkaç dakika sonra da hep birlikte gazinoya gittik.

Gerçekten de, Keko, podyumun tam yanında bir masa hazırlatmış, bizleri bekliyordu. Masada sözcüğün tam anlamıyla bir kuş sütü eksikti. Kırk çeşit deniz ürünüyle donatılmıştı. Ama iyice de içkiliydi Keko. Ayakta, ceketini iliklemiş, saygıyla karşıladı Aziz beyi. Başköşeye buyur etti. Keko ortada, Aziz beyle ben masanın bir yanına oturduk. Hikmet, Ali Rıza ve Keko'nun bir arkadaşı (mı acaba?) karşıya oturdular. Keko'nun arkadaşı, tam karşımda, sırtını podyuma dönmüş, yüzü salona dönük oturuyordu. Önünde bir bardak renkli bir sıvı vardı ya, içmiyordu o kadar üstelemelerine karşın. Keko'nun arkadaşı değil de, koruyucusuydu galiba, (Gorili,

bodyguard'ı).

Aziz bey, iyice acıkmış, bir şeyler yemeye çalışıyordu. Ama olanaksız. Çünkü, yan masadakiler tanımıştı. Bir yandan onlar laf atıp, konuşmaya, tanışmaya çalışıyorlardı. Bir yandan, o sıra sahneye çıkan assolist Zeki Müren, podyumdan iltifatlar yağdırıyordu. Asıl önemlisi, bir yandan da Keko, arada bir coşup sarılıveriyordu Aziz beye, yanaklarından şapur şupur öpüyordu salya sümük, bir çeşit teşekkür edermiş gibi. Aziz bey, sağdan soldan sataşanlara yanıt vermekten, ikide bir yüzünü ekşiterek peçeteyle yanaklarını kurulamaktan, doğru dürüst bir şey yiyemiyordu.

Keko, Aziz Nesin'e olan hayranlığından bütün bunları yapıyor sanıyorduk önce. Meğer Vehbi'nin kerrakesi başkaymış ama. Birazdan anladık.

Bizden birkaç masa ötede de, gene podyumun dibinde uzun bir masada Erol Simavi vardı. Aklımda kaldığı kadarıyla galiba Nükhet Duru da masadaydı.

Gazinoya geleli bir saat olmuş olmamıştı. Keko, o keyifle birkaç kadeh daha mı içmişti, kim bilir? Gene coşkuyla fırladı yerinden. Aziz beye sarıldı. Şapur şupur öpmeye başladı yanaklarından salya sümük.

- Şükran sana ağbem!.. dedi sonra da. Kurban olsun sana bu Keko. Yeter ki sen emret!.. Sayende fark atmıştık Erol Simavi'ye bile. Onun masasında olsa olsa Nükhet duru, bizim masamızda bugüne bugün Aziz Nesin var be!..

KEKO'NUN ÖZÜR ARMAĞANI...

Aziz bey, gerçekten çok öfkelenmişti. Fazla belli etmiyordu belki, fakat öfkeliydi. Neyse ki, birazdan Zeki Müren'in konseri de bitti. Hep birlikte kalkıldı. Yürüyerek otele

dönüyorduk. Aziz beyle, önden gidiyorduk biz. Ali Rıza ile Hikmet de arkadan Keko ve adamlarıyla geliyorlardı. Bir ara kulağıma çalındı. Ali Rıza, biraz da konuşmasını Keko'nun konuşmasına benzetmeye çalışarak:

- Ulan Keko, diyordu, rezil ettin hepimizi. Aziz ağbi, dehşetli bozuldu sana. Ne öyle ikide bir sarılıp sarılıp öpmeler? Adamı salya sümüğe boğdun. Ulan Keko!.. Ulan Keko!.. Git de özür dile ulan, diyordu.

Ali Rıza, Keko'yla şakalaşıyor, onu gene gırgıra alıyor diye değerlendirdiğimden, fazla da üzerinde durmamıştım. Aziz beyle konuşa konuşa gidiyorduk.

Kültür Park'tan çıkacağımız sıra, Keko ardımızdan koşarak yetişti.

- Bağışla beni Aziz ağbem, dedi.

Aziz beye bir paket uzattı. Sonra da bana döndü.

- Sen de hoşgör beni abem, dedi, aynı paketten bir tane de bana verdi. İyice sarhoştu artık.

- Nedir bunlar yahu? Filan diyecek olduk ya, Keko'nun anlayacak hali yoktu.

Ali Rıza:

- Ağbi, dedi, kendini affedesiniz diye, Keko size Safir'den birer armağan aldı.

Biz paketleri geri vermeye çalıştıkça, "Vallah olmaz, billah olmaz", "Keko kurban olsun size" filan gibisinden bir şeyler söyleyerek direniyor, paketleri geri almıyordu Keko. Ali Rıza da, armağanları almazsak Keko'nun kırılacağını söylüyordu habire. Bir şamatayla otellere geldik. Aziz bey Efes'te kalıyordu. Ben de bir başka otelde.

Otelde odama çıkınca, "neymiş acaba?" diyerek, merakla açtım paketi. Şaştım kaldım. Bir eşofman üstüydü. Altı yoktu. Bir anlam veremedim doğrusu.

Ertesi sabah, Aziz beye:

- Allah aşkına ağbi, dedim, Keko akşam sana ne vermiş?
O da:
- Anlayamadım vallahi yahu... dedi. Anlamı ne, bilemedim. Bana bir eşofman altı armağan etmiş.

GEZİ SIRASINDA BİLE BOŞ DURAMAZ. ÖYKÜ YAZAR, OLMADI ŞİİR YAZAR...

Yusuf Ziya Ortaç, "Bizim Yokuş" adlı kitabında Aziz Nesin'in çalışkanlığını anlatırken: **"Bir yaz günü evlerine uğradım. Kısa gömlek, kısa şort giymiş, kitaplara, gazetelere gömülü çalışıyordu... Tanrı korusun, sağlam yapılıdır Aziz. Öyle cam açılınca aksırmak, kapı aralanınca öksürmek gibi nazlılıkları yoktur. Başladı mı çalışmaya, haftada bir kurulan saatlere benzer, durmak bilmez!"** diyor.

Gerçekten de öyledir. Vakıf'ta olsun, hatta (son zamanlarda galiba Çatalca'yı da yeğlemeye başladı) Nişantaşı'ndaki apartman katında olsun, hava birazcık sıcaksa, Yusuf Ziya Ortaç'ın anlattığı gibi, üstünde bir bisiklet fanila, ayağında bir şort harıl harıl çalışmaya bayılır. (Tabii, Yusuf Ziya Ortaç'ın "kısa gömlek ve kısa şort" dediği şey, şayet Yusuf Ziya'ya yakışmayacak bir dikkatsizlik ise... Çünkü, demek istediği "kısa kollu gömlek ve şort" olsa gerek.) Tanıdığım Aziz Nesin, yalnızca evinde değil, gezide bile bir an boş duramaz. Yurtdışında olsun, yurt içinde olsun birlikte çok gezi yaptım. Birkaç kez beraber Sofya'ya gittik. İzmir'de, Ankara'da, Antalya'da filan çok beraber olduk. Kolay kolay inanılır gibi değildir. Program dışı şöyle iki saatlik bir boşluk yakaladı mı, hemen otel odasına çekilir ve yazmaya koyulur. Öykü yazar. Olmadı şiir yazar. Kendisinden istenilen demeçleri yazar. Yazar, yazar, yazar...

"YÜZ METREYİ İYİ KOŞMAK İÇİN, ÖNCEDEN BİNLERCE METRE KOŞMUŞ OLMAK GEREK..."

Bir gün, hiç olmazsa gezi sırasında biraz dinlenmesini, bu kadar çalışmamasını anıştıracak oldum. Unutamayacağım bir yazarlık dersi verdi bana:

- Yüz metreyi on saniyenin altında koşan atletler, bir koşmada mı başarıyorlar bu işi sanıyorsun yoksa? dedi. Yüz metreyi iyi koşabilmek için, kim bilir kaç aydır, kaç yıldır her gün kaç kilometre koşmuşlardır da anca başarabilmişlerdir. Yazarlık da, bence tıpkı öyle. İyi bir kısa öykü yazabilmek için, önceden yüzlerce, binlerce sayfa yazmış olmak gerek. Gene, tıpkı atletler gibi, antrenmanı kısa bir süre de aksatsan hemen formunu yitirirsin. Yani, her gün yazacaksın. Bir süre yazmayı boşladın mı, hemen yitirirsin düzeyini.

"NİÇİN ŞİİR YAZMAMI İSTİYORLAR, BİLİYOR MUSUNUZ?.."

Son yıllarda, nedense öykü yazmayı azaltmış, şiir yazmaya ağırlık vermişti. "Böyle Gelmiş Böyle Gitmez"in öteki ciltlerini yazmayı bile savsaklıyordu. Oysa, Aziz Nesin'in bence ilginç yanlarından biri de özellikle anılarıyla ilgili konuşmayı sevmemesidir. Dost toplantılarında anılarını keyifli keyifli anlatır da, birisi yazmak amacıyla sormasın, anlatmasını istemesin... Hemen "Onu ben yazıp para kazanacağım, size (sana) niçin anlatayım?" der.

Oysa, "Böyle Gelmiş Böyle Gitmez"de, henüz daha "Yokuşun Başı"ndadır. Bildiğim kadarıyla da hemen bütün yakın çevresi, bu anılar dizisini bir an önce yazması için devamlı

zorlamaktadır kendisini.

Ama bunu da, kendine özgü bir biçimde kullanır. "Elbet bir gün bunları da Böyle Gelmiş Böyle Gitmez'de yazacağım." diye gözdağı verir şakayla karışık, sıkıştırmak istediği kişilere.

Gerçekten yazıp bitirecek midir anılarını? Doğrusu, gördüğüm kadarıyla oldukça zor. Çünkü öylesine meşguldür ki... Bir yandan yerli-yabancı hayranları... Bir yandan Vakıf... Bir yandan, sözcüğün tam anlamıyla Marko Paşa'lığı amatör meslek edinmesi... Öte yandan da, asıl önemlisi, o büyük toplumsal sorumluluğu... Aydın sorumluluğu... Anılarını yazıp bitirmesi kuşkusuz çok önemlidir, ama aydın sorumluluğunun, toplumsal sorumluluğunun yükümlülükleri daha mı az önemlidir? Elbette, hayır.

Yani, Aziz Nesin'in, şu son yıllarda, gördüğüm kadarıyla, oturup uzun yazacak zamanı yoktur. O da, galiba biraz da bu yüzden, dar zamanlarda da, ayakta şiir yazmayı yeğler. Uçakta, otel odasında, hastane koğuşunda. Zarfların üzerine, küçük kâğıt parçacıklarına, eski yazıyla şiir notları alır, dizeler karalar.

İlginçtir, şiir yazdığı için -ama, salt şiir yazdığı için, yani şiirlerinin içeriğinden filan değil- düşman sayısı da artmıştır. Kimi ozanlar, eleştirmenler düşman olmuşlardır. Hakkında cadı kazanları kaynatmışlardır. Örneğin, adı ozana çıkmış nice kişinin halen yazdıklarının şiir olup olmadığı konusunda bir tartışma açmak kimsenin aklına bile gelmez de, Aziz Nesin'in yazdıkları nerdeyse herkesin gözüne batar. "Onlar şiir midir, değil midir?" tartışması, üstelik yazıya da dökülmez, sözlü olarak, hababam yoğunlaştırılır.

Bir gün:

- Ağbi, dedim, inanır mısın, yazdığın şu şiirlerin böylesine büyük bir gürültü koparmasını hiç beklememiştim doğru-

su. Öyle ki... Bakıyorsun, hiç umulmadık biri övüyor. Göklere çıkarıyor. Gene hiç umulmadık bir başkası ise, bu kez yerin dibine batırıyor. Anlayamıyorum...

- Doğrusu, başlangıçta ben de şaşırmadım dersem, yalan... dedi. Hani, niçin kötülediklerini anlıyordum. Çünkü kendileri öylesine kötü şiirler yazıyorlardı ki artık. Benimkileri kıskanıyorlar, diyordum içimden. Ama asıl anlayamadığım, şiirlerimi niçin bunca övdükleri?.. Fakat şimdi onu da çözdüm; bir kısmı, öykü yazmayıp, sadece şiir yazayım da, öykü alanı kendilerine kalsın diye övüyor. Bir kısmı da, Böyle Gelmiş Böyle Gitmez'in kendileriyle ilgili bölümlerini yazmayayım diye hep şiir yazmamı istiyor.

Sözü biter bitmez de, odadakilere döndü.

- Demirtaş da, dedi, hep şiir yazmamı isteyenlerden!..

Ardından da kahkahayı patlattı.

SON KÖŞE YAZARLIĞI: "AZİZ NESİN KİLİNG'E KARŞI..."

Yukarıda da değindiğimiz gibi, Aziz Nesin Babıâli'ye 1944 yılında gelmiştir. Hatta bir süre Sedat Simavi'nin Karagöz gazetesinde de çalışmıştır. Fakat, gerek Yedigün dergisindeki, gerekse Karagöz gazetesindeki görevleri, yazarlıktan çok, düzeltmenlik vb. gibi işlerdir. Ne var ki, yüreğinden alev alev taşan o büyük coşkusu, o büyük yeteneği bu gibi işlerle daha fazla uğraşmasına izin vermez. İşin kolay yanını da, yani gazetecilik zanaatını da, daha Babıâli'ye gelmesinin yılı dolmuş dolmamışken zaten öğrenmiştir. Nitekim 1945 yılında Tan gazetesine geçer ve köşe yazarlığına başlar. Ama çok sürmez. 4 Aralık 1945'teki o ünlü "Tan Olayı" ile gazete kapanır. 1946 yılında kısa bir süre için Vatan gazetesinde yazar-

sa da, asıl gazeteciliği 1946 yılı Aralık ayında Sabahattin Ali ile birlikte çıkarmaya başladıkları Marko Paşa'lardır. Marko Paşa, haftalık bir dergi olduğu halde, en büyük gazetenin bile ancak 30-40 binlik tirajlara ulaşabildiği o günlerde 60 bin satar.

İşte, bu başarının yüreklendirmesiyle de, artık Aziz Nesin'in asıl amacı günlük bir gazete çıkarmaktır. Kazandığı deneyimlerle yeni yeni projeler tasarlamaktadır. Fakat, ne var ki, gözaltına alınmalar, tutuklanmalar, hapisler peşini bırakmamaktadır.

Basınımızın son yarım yüzyıllık geçmişiyle ilgili bir araştırma için kendisiyle de yaptığım bir görüşmede, bu tasarılarını bana şöyle anlatmıştı:

- Bak, sana bir anımı anlatayım. Hapisten sonra Bursa'ya sürgüne gitmişim. Sürgünde olduğum sırada bir Halil Lütfü'den yardım gördüm. Halil Lütfü'nün Bursa'da bir işhanı varmış. Kiraları alamıyormuş. Bana "O paraları tahsil et, senin olsun" dedi. Halil Lütfü'den çok yardım gördüm doğrusu. İşte, sürgünden döner dönmez gene Halil Lütfü'ye başvurdum. "Hanımeli" adında bir kadın dergisi çıkarıyordu. "Şimdi bu dergide çalışıp, borcunu ödeyesin" dedi. Orada çalışmaya başladım. Bir süre sonra da Halil Lütfü'ye; "Matbaanız var. Rotatifiniz var, her şeyiniz hazır. Sermayeniz de var. Gelin, birlikte bir günlük gazete çıkaralım" dedim. "Ben, gazetecilikte bir yenilik yapmak istiyorum." dedim. Henüz daha Hürriyet çıkmamıştı. Yıl, 1947 filan. "Nedir?" diye sordu. Dedim ki: "Bizim gazetelerde çıkan haberlerden çoğunu okurlarımızın çoğu anlamaz. Diyelim, kontenjan diye bir laf. Diyelim, kliring diye bir laf. Bu laflar kalkacak. Türkçesi nasılsa, o kullanılacak. Bu, birincisi. İkincisi; hiçbir haber mabadı (devamı) iç sayfalara sarkacak kadar uzun olmayacak. Bütün yazılar çok kısa olacak yani. Çünkü, günümüz insanı-

nın fazla zamanı yok. Üstelik, bizim insanımız, uzun yazının sonunu okurken başını unutuyor. Onun için, yepyeni bir gazete çıkaracağız. Ve bol resimli bir gazete çıkaracağız." dedim. Halil Lütfü'nün de aklı yattı ve tam üç ay bu gazetenin hazırlıklarını yaptık. Ama Halil Lütfü, üç ay sonra bir gün bana, "Yahu, dedi, Ali Naci Karacan Milliyet'i bizim tesislerde çıkarmak istiyor. İstersen, bizim gazeteyi biraz erteleyelim. Daha sonra çıkarırız." İşte, bizim proje böylece yattı. Aynı yenilikleri daha sonra Sedat Simavi yaptı Hürriyet'te. Ve başarılı oldu.

1950'lerden sonra ise, değil Aziz Nesin'in bir gazete çıkarmasına izin vermek, gazetelerde yazmasına bile izin verilmemektedir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Akbaba'da, anca takma adlarla öyküler yazabilmektedir. O da, 1952-1953'den sonra. Aziz Nesin imzasını, taa 1956 yılında Uluslararası Altın Palmiye ödülünü kazandıktan sonra kullanabilir. Gazeteciliğe yeniden dönüşü de, bu tarihten sonradır. Yeni Gazete'de fıkralar yazmaya başlar. 7 Mayıs 1958'de de köşeyazarı olarak Akşam gazetesine geçer. 1960'dan sonra da, taa 1970'lere kadar sırasıyla Tanin, Öncü, Yeni Tanin ve Günaydın gazetelerinde sürekli fıkralar yazar.

Yani, son köşeyazarlığı ve gazeteciliği Günaydın'dadır. Aziz Nesin'i en çok şaşırtan gazete de Günaydın olmuştur. Çünkü, ne yapsa bir türlü bağdaşamamıştır Günaydın okurlarıyla. Günaydın'ın gazetecilik anlayışı da, Aziz Nesin'in tasarladıklarının çok ötesindedir.

Günaydın'daki köşeyazarlığı serüvenini şöyle anlatmıştı:

- Haldun Simavi, Günaydın gazetesini çıkaracağı sıra, sanırım babasının dostu olduğum için, Yedigün'de çalıştığım sıralar babası aracılığıyla tanışmış olduğum için, beni de çağırmıştı. Fıkra yazarı olmamı önermişti. Yani, Günaydın gazetesinin ilk fıkra yazarlarından biriyim. Fakat, yazdığım fık-

ralardan Haldun Simavi'nin de pek memnun olduğunu sanmıyorum. Okurlar da pek memnun olmadılar. Çok daha az tirajlı gazetelerde yazdığım günlerde bile, Günaydın'da aldığım mektuplardan çok daha fazlasını alıyordum çünkü. Günaydın'da okurlarla ilişkim zor oldu. Nedeni şu: Günaydın başka bir okura sesleniyordu. Ben, Günaydın'ın okuruna seslenebilmek için de çok uğraştım. Ama, yapamadım. Hani, gazeteciliği biraz bildiğimi sanıyorum. Ama, Günaydın'ın tekniği, gazetecilik, mizanpaj anlayışı gazeteciliği... Bak, sana bir olay anlatayım. Hani bir arabesk şarkıcı var. Adı neydi? Adamın adını bile hâlâ aklımda tutamamışım. Tamam, Orhan Gencebay. Haldun bey, bu adamın şöhretini daha o zamanlar duymuş. Gazeteyi çıkarmadan önce, bu Orhan Gencebay'ın piyasada ne kadar plağı varsa aldırmış. Sonra kapanmış bir odaya, bir gece sabaha kadar onları dinlemiş. Acaba halk niçin bu adamı bunca seviyor, onu çıkaracak. İşte, Orhan Gencebay hayranlarına göre bir gazete çıkarmıştı Haldun bey. Gazete onlara sesleniyordu. Gazetenin ilk sayısını gördüğümde o kadar şaşırdım ki... İnanılır gibi değil. Günaydın, benim, hiçbir zaman satacağına inandığım bir gazete olmadı zaten. Ama çok fena yanıldım. İlk gün, gazeteyi görür görmez, hemen Haldun Simavi'ye gittim. "Bu gazete batar, Haldun bey" dedim. "Elbirliğiyle bir şeyler yapalım da, şunu kurtaralım" dedim. O da bana: "80 bin satsın, yeter" dedi. Hangi 80 bin tabii... Başlangıçta 80 bine belki zor ulaştı. Ama birden fırladı tiraj, 350 bini buldu. Başlığıyla, rengiyle, biçimiyle, öylesine başka bir kitleye sesleniyordu ki... Ben, alabildiğine aykırıydım... Yahu... Düşünsene o günlerin Günaydın'ını... Ne gazeteydi... Hani, bir de Kiling adında felaket bir fotoroman yayımlanıyordu. İşte o felaket fotoroman gazetenin seslenmek istediği o adamlarla kontağı hemen kurmuştu. Oluk oluk çekiyordu onları. Gazetenin bir sayfasının

köşesinde ben köşeyazıları yazıyordum. Karşı sayfa ise silme o felaket fotoromanla, Kiling'le kaplıydı.

Gerçekten de, aklımdaki kadarıyla, Kiling denilen bu fotoroman kahramanı dehşet korkunç bir şeydi. Kapkara bir giysinin üstüne beyaz bir insan iskeleti işlenmiş. Yani, James Bondvari eli silahlı bir iskelet. İşte, gazetenin bir sayfasında Aziz Nesin, karşı sayfasında da bu iskelet. Bu yüzden, o günlerde Babıâli'de bir de espri yayılmış.

- Yahu, diyordu Aziz Nesin, işte aynı gazetenin karşılıklı iki sayfasında olduğumuz için, okurlar bile gırgıra alıyordu bu durumu. Babıâli'de bir espri yayılmıştı: Aziz Nesin Kiling'e karşı, diyorlardı benim için.

AZİZ NESİN, CUMHURİYET GAZETESİNDE HİÇ YAZMAMIŞ...

Konu neydi? Hangi nedenle söylemişti? Şimdi anımsayamıyorum. Bir gün:

- Biliyor musun, demişti, Cumhuriyet'te hiç yazmamışımdır. Bugüne dek tek satırım bile çıkmamıştır orada.

Gerçekten, işittiklerime bir an için inanamamış, şaşakalmıştım. Bunca yıldır Babıâli'de çalışan, ünlü, ilerici bir yazar, ilerici bir gazetede hiç yazmamış olsun?..

Şaşkınlığın o bir anlık bocalamasından sonra:

- Yani, dediğimi iyi anımsıyorum, Cumhuriyet'te hiç çalışmamışsındır, köşeyazarı olmamışsındır, olabilir. Ama mutlaka bir dizi yazın çıkmıştır, bir romanın filan tefrika edilmiştir?

- Hayır, hayır... demişti. Ne çalıştım Cumhuriyet'te, ne de şimdiye dek orada bir yazım çıktı, bir romanım filan tefrika edildi. Dedim ya, tek satırım bile çıkmamıştır orada.

Gerçekten, kolay kolay inanılır gibi değildi.

Bu konuşmamızdan ne kadar sonraydı, bilemeyeceğim. 9 Temmuz 1982 gününde, Cumhuriyet'te, Oktay Akbal'ın köşesinde Aziz Nesin'in bir yazısı çıktı.

Aslında, Aziz Nesin'in bir yazısı çıkmadı. Oktay Akbal, Aziz Nesin'in kendisine gönderdiği bir mektubu (Aziz Nesin'in de isteği üzere) köşesinde yayımladı. Mektup çok uzun olduğu için, devam sayfasına da sarkıtılmasına karşın, bitmediğinden ertesi gün de yayımlandı.

Olay şöyleydi: Oktay Akbal, Cumhuriyet'teki köşesinde 16 Haziran 1982 günü "On Para Etmemek" başlıklı bir yazı yayımlamıştı. Yazısında, Aziz Nesin'in bir sözünü ele alıyordu. Aziz Nesin, İzmir'de yayımlanan Ortaklaşa dergisinden Yasemin Yazıcı'nın kendisiyle yaptığı bir konuşmada, Sait Faik Hikâye Ödülü'nün kimi yargıcılar kurulu üyeleri için "on para etmez" deyimini kullanmıştı. Oktay Akbal da, Aziz Nesin'i yanıtlıyordu.

Daha önce de değindiğimiz gibi, Aziz Nesin'in amatör edebiyatçı yanı gene ağır basmış olacak ki, Oktay Akbal'ın bu eleştirisine dayanamamış, sayfalar dolusu bir mektup göndermişti ona. Mektubunda, bu mektubunun da yayımlanmasını istiyordu üstelik. Oktay Akbal da, kısa bir açıklamayla yayımlıyordu mektubu köşesinde.

Bu tartışma daha sonraki günlerde de sürdü. Bu kez Mehmet Seyda, Aziz Nesin'in (mektubunda) kendisine de sataştığını söyleyip, gazeteye uzun bir yanıt göndermişti. Oktay Akbal'ın köşesinde, 21 ve 22 Temmuz günleri "Zorunlu Bir Yanıt" başlığı altında Mehmet Seyda'nın da mektubu yayımlandı.

Aziz Nesin, bu kez de Mehmet Seyda'yı yanıtlayan bir mektup gönderdi Oktay Akbal'a. 18 Eylül'de de "Kaç Para Eder" başlığıyla bu mektup çıktı Oktay Akbal'ın köşesinde.

Ne var ki, gerek Oktay Akbal, gerekse gazete bu tartışmanın daha da büyümesini istemiyorlardı. Tartışma da burada kesildi.

Kısacası, Aziz Nesin, gene bu amatör edebiyatçı yanının kurbanı olmuş ve bir kuruş telif ücreti almadan dünyanın yazısını yazmıştı Cumhuriyet'e.

Oysa bildiğim Aziz Nesin, telif ücreti almadan tek satır yazmazdı. Örneğin, anımsadığım kadarıyla, "Sabahattin Ali Olayı" adlı kitabını hazırladığı sıralarda kendisiyle de görüşmeye gelen Kemal Bayram'a "Niçin anılarımı sana anlatayım? Sana anlatırsam, sen yazar, telif ücretini de sen alırsın. İlerde ben yazacağım onları. Parayı da ben kazanacağım." demiş ve nice eleştirilere uğramıştı. Gene, Edebiyat Cephesi adlı dergiyi çıkardığım sıralarda, bir gün kendisinden de yazi istemiştim. İlk sorusu, "Kaç para veriyorsun?" olmuştu, gülerek.

Ama, dedim ya, Aziz Nesin'in o amatör edebiyatçı yanı, bakarsınız, en olmadık zamanda gene ağır basmıştır. Nitekim, tıpkı Cumhuriyet olayındaki gibi, 1980 yılında Edebiyat Cephesi'ne de yanıt şeklinde ücretsiz yazmıştı, Yalçın Küçük'ün yazısından heyecanlanıp.

Yalçın Küçük, 1980 Haziran ayında, "Sabahattin Ali ve Ölümü" adlı gerçekten ilginç ve o tarihi olaya yeni ışıklar tutan bir inceleme göndermişti Edebiyat Cephesi için. Bana yazdığı mektupta da, Aziz beyin bu olaya yeni boyutlar kazandıracağını, dolayısıyla incelemesini yayımlamadan önce Aziz beye vermemi ve onun da yazmasını sağlamamı salık veriyordu.

Aziz Nesin, mektubun geldiği günlerde Selanik'e gitmişti, Ataol Behramoğlu ve Deniz Türkali ile birlikte, Yunanistan Barışseverleri'nin konuğu olarak. Bu yüzden, Yalçın Küçük'ün yazısını Aziz beye gösteremeden, çaresiz dizgiye ver-

dim. Derginin temmuz sayında yayımlandı.

Ama Aziz bey döner dönmez, hem yazının daha yayımlanmadan bir prova baskısını, hem de Yalçın'ın mektubunu kendisine ilettim. "Yalçın, bu konuda sizin de yazmanızı istiyor. Şayet yazarsanız, çok memnun olurum" dedim.

O sıralar, Ataol Behramoğlu ile de, Selanik'teki toplantıyla ilgili, derginin ağustos sayısında ayrı bir bölüm yapmaya karar vermiştik. Aziz beye onu da söyledim. "Derginin ağustos sayısında da, Selanik'teki toplantıyla ilgili ayrı bir bölüm yapacağız. Şayet Sabahattin Ali konusunda yazmak istemezseniz, Selanik'teki toplantı izlenimlerinizi yazın hiç olmazsa." dedim.

"Sabahattin Ali konusunda yazmam" dedi, Yalçın Küçük'ü de onca sevmesine karşın. "Ama, Selanik'teki toplantı hakkında yazarım" dedi. "Nasıl olsa, o toplantılarla ilgili yazım başka bir gazeteden de para getirmez çünkü" diye ekledi ardından da gülerek.

Galiba bir hafta sonraydı. TYS Yönetim Kurulu toplantısı için Çatalca'dan gelmişti. "Getirdim istediğin yazıyı" dedi bana. Sevinçle, "Selanik toplantısı hakkında, değil mi?" dedim. Gene, kıs kıs güldü. "Yanıldın," dedi. "Yalçın'ın yazısıyla ilgili. Gerçekten ilginç bir yazı Yalçın'ın incelemesi." Aziz beyin, "Dünyanın En Borçlu İnsanı" adlı bu yazısı, Yalçın'ın incelemesiyle birlikte gerçekten büyük yankılar uyandırdı. Edebiyat Cephesi'ne tiraj kazandırdı.

Dedim ya, Aziz beyin o amatör edebiyatçı yanı gene kendiliğinden ağır basmıştı. Aynı şekilde, 1983 yılında da, Yazko'nun yayın organı Somut'a "Bir Felsefeci Bayana Dersler" başlığıyla bedava yazılar yazmıştı, coşup.

İşte, Aziz beyin, Cumhuriyet'te, Oktay Akbal'ın köşesinde o mektuplarının yayımlandığı günlerdeydi.

- Yahu ağbi, dedim, vallahi kolay kolay anlaşılır insan de-

ğilsin. Rüyamda görsem, inanmam. Aziz Nesin tutsun da, bir kuruş bile telif ücreti istemeden, nerdeyse Cumhuriyet'in koca bir sayfasını dolduracak kadar yazı yazsın ha?.. Ama... Cumhuriyet'çileri anlamak da kolay değil doğrusu... O nasıl gazetecilik, Allah aşkına? İnsanın eline Aziz Nesin gibi... Üstelik bedava... Bir yazar geçer de... Böyle mi yapılır hiç? İnsan bırakır mı bu işin peşini, yahu? Vallahi anlayamadım. Ne seni anlayabildim, ne de onları... O, beş altı tefrika sürecek mektubunu, tutup, çarşaf çarşaf yayımlayarak 2 günde bitirdiler. Haydi, bunu atladılar diyelim. Pekii... Aziz Nesin, daha sayfalar dolusu bedava yazmaya soyunmuş belli... Tartışmayı niçin zorla kesip bitirirler? Vallahi anlaşılır gibi değilsiniz, her ikiniz de...

Aziz bey, kıs kıs güldü.

- Cumhuriyet'çilere rağmen, Cumhuriyet'te de yazdım ya... dedi.

Aslında, bir süre önce bana söylediği o sözle de, yani kendisiyle de gırgır geçiyordu böylece. Çünkü, Cumhuriyet'te, daha önce de, soruşturmalara yanıt şeklinde yazıları çıkmıştı çünkü. Ama gerçekten de, Cumhuriyet, bir günden bir güne Aziz Nesin'den bir yazı, bir öykü, röportaj, bir roman filan istememiş, ondan, ücretli tek satır yayımlamamıştı.

TRT DE AZİZ NESİN'İ TANIMIYOR...

Aziz beyin, beyin kanaması geçirip, hastanede yattığı günlerdeydi.

Bu kanama sonucu sağ yanına felç indiği, ağzı sağ yana çarpıldığı, sağ eli ve sağ ayağı hiç tutmaz olduğu için, beyin kanaması geçirdiği sıra yanında bulunan ve kendisini hastaneye kaldıran yakın dostumuz Hadi Olca'ya, o kargaşada bi-

le; "Aman, demiş, kimseye haber filan verme. Gazetelere de duyurulsun istemiyorum."

Bir gün önce, TÜYAP yöneticilerinin 2. İstanbul Kitap Fuarı'na konuk yazar olarak gelen Roger Garaudy onuruna verdiği akşam yemeğinde beraberdik. Gece yarısına kadar birlikte içtik, eğlendik. Öylesine neşeliydi ki...

Haberi duyar duymaz, "acaba?" dedim. Gece fazla mı içmiştik? Ama hayır, öğleye doğru saat on bir sularında beyin kanaması geçirmişti. Sabah da çok neşeliymiş. Vakıf'tan çocuklar gelmişler. o gün öğleden sonra Kitap Fuarı'nda kitaplarını imzalayacaktı. Çocukları da Fuar'a getirecekmiş. Mutfakta yemek hazırlıyormuş çocuklara. Birden sağ yanının çekildiğini hissedince, kendini banyoya atmaya çalışmış. Soğuk suyun altına girer bir duş yaparsam iyileşirim diye geçiriyormuş içinden. Ama banyoya filan gidememiş tabii, yıkılmış kalmış.

Olayı duyduğumda, öğleden sonra saat ikiydi. Hemen Cumhuriyet'e telefon edip, Prof. Dr. Gencay Gürsoy'un telefon numarasını istedim. Gazeteye telefon etmeme engel olmaya çalıştı Hadi Olca. "Kendisi istemiyor" dedi. "Hayır, dedim, böyle bir kararı kendisi bile veremez. Okurlarının, halkının haberi olmalı." Hemen öteki gazetelere de telefon ettim.

Ertesi gün haber bütün gazetelerde çıktı. Dış basın da büyük bir ilgi göstermişti. Gelen mektuplardan, telefonlardan öğrendiğimize göre Batının hemen hemen bütün önemli radyo ve televizyonları, ertesi gün haberi ilk bültenlerinde vermişlerdi.

Hastanede yattığı sürece, gazeteciler nerdeyse hiç eksik olmadı. Sürekli aradılar. Ne var ki, Aziz bey, fotoğrafının çekilmesini istemiyordu o durumda. Dolayısıyla hiçbir gazeteciyle görüştürmüyorduk. Birkaç arkadaşı sürekli nöbet tutu-

yorduk odasının önünde. SSK Okmeydanı hastanesinden Çapa hastanesine götürürken de, yakın fotoğrafları çekilmesin diye, biz asansörle indik, gazetecilerin indiği merdivenin girişe açılan kapısını kilitlettik hastabakıcılara. Ancak uzaktan fotoğraf çekebildiler.

Hastane yöneticileri de gazetecilerin ısrarlı aramalarından artık rahatsız olmaya başlamışlardı.

Öte yandan, Aziz bey de, gerçekten kolay kolay inanılmayacak bir biçimde, iradesiyle felci yenmişti. Kimse kendisini o durumda görsün istemiyordu. Çocuklarının bile yanma girmesine izin vermiyordu. Yattığı yerde, parmaklarını oynatacağım, sağ ayağını hareket ettireceğim diye zorlayıp duruyordu kendini. Öyle ki, kalbini yormasından korkuyorduk. Ama laf dinletemiyorduk.

Hiç unutmam. Doktorlar bilmem şu kadar su içmesi gerek günde, şu kadar gıda alması gerek diyorlardı, biz de kahvaltısını, yemeklerini kontrol ediyorduk. Durmadan sulu bir şeyler içirmeye uğraşıyorduk. Üçüncü günüydü galiba Çapa hastanesinde. Bir sabah, hastaneye gelir gelmez, kahvaltısını yapıp yapmadığım sordum. "Yaptım" dedi. Ama biraz sonra:

- Demirtaş, dedi, sana bir sır vereceğim, kimseye söylemeyeceksin. Söz mü?

Gözleri tıpkı bir afacan çocuk gözleriydi.

Yatağının başucundaki komodini gösterdi.

- Dolabın kapağını aç, dedi.

Gözlerime inanamadım. Yedim dediği kahvaltılar, yemekler, içtim dediği sütler, meyvesuları tıka basa doldurulmuştu içine. Salt tuvalete gitmemek, tuvalet için, çiş için ördek getirecek bir hastabakıcıya gereksinmemek için ne yemişti, ne içmişti.

Neyse ki, iradesi birkaç gün içinde bayağı sağalttı da kendini, ayağa kalktı üçüncü veya dördüncü günü. Kimsenin


KITAPLA-
RIM

yardımı olmadan tuvalete gidip gelmeye başlayınca da, beslenmesi yoluna girdi.

Ayağa kalkıp yürüyebilir hale gelince de, hastane odasında bir basın toplantısı yapmasına hep birlikte karar verdik. Çünkü, gerçekten hastane yöneticileri, çalışanları gelenden gidenden, telefonlardan bezmişler, usanmışlardı. Hastaneye kadar gelen yakınlarına, arkadaşlarına, meslektaşlarına, okurlarına da ayıp oluyordu artık, sadece "ziyaretçi defteri"ni uzatmak. Ayrıca, sağır duymaz uydurur örneği, kimseyi yanına sokmamızın nedeni olarak olmadık dedikodular çıkarıldığı da kulağımıza gelmeye başlamıştı.

İşte bunları düşünerek, Aziz beyin 1 Aralık 1983 günü hastane odasında bir basın toplantısı düzenlemesine karar verdik. Hastalanmasından beş gün sonra.

Basın toplantısı haberini gazetelere duyurma görevini ben üstlenmiştim. Bütün gazetelere telefon ettim. Ama, acaba TRT'ye de bildirmeli miydim? Çünkü, TRT, ne radyolarında, ne de televizyonunda Aziz beyin hastalanmasından tek sözcükle olsun söz etmemişti. Bunu TRT'cilerin kötü niyetine mi yormalıydık, yoksa beceriksizliklerine mi, bilemiyordum. Doğrusu, olay da öylesine beklenilmedik bir zamanda olmuştu ki, zaten ağır işleyen TRT Haber Merkezi'nin bu haberi yakalayabilmesi (kimilerince) olanaksızdı. Atlaması doğal sayılabilirdi yani. Bu nedenle, "TRT, hastalandığı haberini veremedi, bari iyileştiği haberini verip hatasını giderme olanağı bulsun" diye düşündüm. TRT İstanbul Televizyonu Haber Müdürlüğü'ne de telefon ettim. Ünal bey adında bir yetkiliyi bağladılar.

- Beyefendi, dedim, Aziz Nesin, hastalanmasından bu yana ilk kez yarın gazetecilerle konuşacak. Doktoru Prof. Coşkun Özdemir de hastalığıyla ilgili bilgi verecek. Belki ilgilenir, bir kamera gönderirsiniz diye haber vereyim istedim.

Ünal bey adındaki yetkili, kestirdi attı.

- Biz, TRT televizyonu olarak kimsenin hastalık haberini vermeyiz dedi, biraz da beni tersleyerek. Bakanların bile hastalık haberini vermeyiz.

Gerçekten şaşırmıştım.

- Söylediklerimi yanlış işittiniz galiba beyefendi dedim. Aziz Nesin bakan filan değil, yazar. Aziz Nesin hastalandı demiştim size.

- Evet efendim, evet... dedi gene o Bay Yetkili sinirli sinirli. Anladım. Ama dedim ya size, biz TRT çalışanlarının bile hastalık haberini vermiyoruz.

- Yahu, dedim, derdimi anlatamıyorum galiba size. Aziz Nesin TRT yöneticisi filan değil, yazar!.. Yazar!.. Aziz Nesin, diyorum size.

- Tamam efendim, tamam. Söylediklerinizi Ankara'ya, Merkez'e bildireceğim, dedi gene o yetkili küçümser bir edayla.

Gerekten, ne yapacağımı, ne diyeceğimi şaşırmıştım. Bu halkın radyosu, televizyonu, bu halkın bir büyük oğlu, bir büyük yazarı hastalanıyordu da, dönüp bakmıyordu bile.

- Kimseye bir şey söyleme!.. diye bağırdım, hırsla kapattım telefonu.

Gerçekten de, Aziz Nesin'in 1 Aralık Perşembe günü düzenlediği basın toplantısına TRT'den kimse gelmedi. TRT, Aziz Nesin'i tanımıyordu.

OYSA, SOFYA'DAKİ SOKAK DONDURMACISI ONU GÖRÜNCE: "AZİZ NESİN DONDURMASI..." DİYE BAĞIRMAYA BAŞLAMIŞTI.

1979 yılı haziran ayında, Aziz beyle birlikte, Sofya'daki bir uluslararası yazarlar toplantısına çağrılmıştık. Aralarında, ülkemizde de tanınan (aklımda kaldığı kadarıyla) William Saroyan, John Cheever, Rafael Alberti gibi ünlü kişilerin de bulunduğu, 16 ülkeden 62 yazar katılmıştı toplantıya. Aziz Nesin de toplantının gözde kişilerinden biriydi.

Ama anlatmak istediğim, ne toplantıya katılan nice ünlü yazarın Aziz beye gösterdiği özel ilgi ve saygı, ne de toplantıyı izlemeye gelmiş çeşitli ulustan çok sayıda gazetecinin kendisinden bir demeç alabilmek için günlerce ardından koşması...

Toplantının sürdüğü günlerde, bir akşamüstü dilmaçlarımızla birlikte Sofya sokaklarında dolaşıyorduk.

Hani, insan görmemiş olsa gerçekten kolay kolay inanamaz.

Yabancı bir başkentte, güzel bir yaz günü akşamüstüsü. Herkes yollara dökülmüş, şakalaşarak, güle konuşa geziyor. Parklar, yol kıyılarındaki açık kahveler tıklım tıklım dolu.

Ve yabancı bir yazar...

Önce, ne dediğini anlayamamıştım: Ama kalabalığın birden çevremizi sarıvermesinden kuşkulandık da, farkına vardık. Önünden geçtiğimiz sokak dondurmacısı Aziz Nesin'i tanımıştı. Sofya'da, bir köşebaşındaki küçücük bir kulübede dondurma satan biri, yani sokaktaki insan, kitaplarının arka kapaklarında, gazetelerde, dergilerde çıkmış fotoğraflarından, karikatürlarından Aziz Nesin'i tanımıştı ve birden, dondurmasını Bulgarca "Aziz Nesin dondurması, Türk dondur-

ması" diye bağırarak satmaya başlamıştı. "Aziz Nesin'ski, Türski" filan gibisinden bir şeyler söylüyordu. Halk, o anda kuşatıvermişti çevresini Aziz Nesin'in.

Hem övünçlü, hem şaşkın... Dondum kaldım.

BAŞKAN TODOR JİVKOV DA...

Aynı günlerdeydi. Bulgaristan Başkanı Todor Jivkov, çağrılı yazarlar onuruna toplantının son günü Başkanlık Sarayı Boyana'da bir kokteyl verdi.

Bir rastlantıyla, Vedat Günyol da, Bulgaristan Çevirmenler Birliği'nin çağrılısı olarak o sıralar Sofya'daymış. Tam kokteyle gideceğim saatlerde kaldığımız otele geldi, karşılaştık.

Aziz bey;

- Haydi, sen de bizimle birlikte kokteyle gel, dedi.

Vedat Günyol, çağrılı olmadığını öne sürüp gelmek istemediyse de, Aziz beye dinletemedi. Ayrıca, öğle yemeğinde de bir iki kadeh içmişti Vedat Bey. Kim bilir, biraz da alkolün yüzünden mi fazla direnmedi? Çünkü Vedat ağabey, iyi bilirim, böyle konularda çok dikkatlidir, hatta çekingendir.

Gerçekten de, Boyana Sarayı'nın girişinde çok sıkı bir kontrol vardı. Kokteyle çağrılı yazarların adlarına özel çağrılıklar düzenlenmişti. Sarayın girişini iki yandan sıkı sıkı sarmış güvenlik elemanları, bu çağrılıkları havaya kaldırarak içeri girmemizi istiyorlardı. Vedat Günyol'a "Çağrılığınız nerede?" gibisinden Bulgarca bir şeyler söyleyerek girmesine engel olmaya kalkıştı. Aziz bey, adamı öyle bir tersledi ki Türkçe, şaşırdı kaldı polis. Hep birlikte girdik.

Görkemli kokteyl salonunun bir yanına içki ve yemek masaları kurulmuştu. Salonun tam ortasında da ayaklı bir

mikrofon vardı. Bütün yazarlar mikrofonun karşısında toplandık, yanlarımızda dilmaçlarımız.

Aziz bey:

- Demirtaş, dedi, ben daha önce de geldim bu salondaki bir kokteyle. Şimdi Başkanın konuşmasından sonra, bütün yazarlar, dilmaçlar yemek masalarına hücum ederler. O kargaşada ne doğru dürüst bir şey yiyebiliriz, ne de iki yudum bir şey içebiliriz. Sonra, oturacak fazla yer de yoktur. Bir elimizde kadehimiz, bir elimizde yemek tabağı, ayakta kalırız, bilesin. Şu yemek masalarının ardında, pencerenin önündeki girintide bir tane maa vardır. Elimizi çabuk tutup da o masayı kaparsak, paçayı kurtardık demektir. Dikkatli ol. Bu yüzden de ortalarda durmayalım, en uca geçelim.

Yemek masalarından yana, en uca gittik, durduk.

Biraz sonra Başkan girdi salona. Gerçekten, salonun ortasına bir mikrofon konulduğundan haberi yok muydu? Kendisinin bir resmi konuşma yapması önceden programlanmamış mıydı? Bilemeyeceğim.

Salonun ortasına bir mikrofon konulduğunu ilk kez görüyormuş gibi, şaşırdı. Görevlilere dönüp, hemen kaldırttı mikrofonu.

- Ben, dedi, dünyanın bunca ünlü yazarının karşısında nasıl söylev çekebilirim? Sizlerle sadece tanışmak istemiştim. Sizlerle tanışma onuruna kavuşmak istemiştim. Lütfedip geldiniz, hepinize teşekkür ederim, gibisinden çok kısa birkaç şey söyledi.

Sonra da, içtenlikli bir biçimde yazarların bulunduğu yere geldi. Tanışıp, onlarla söyleşmeye başladı. Toplantı düzeni dağılıvermişti. Yazarlar Başkanla şakalaşıyorlardı, çevresini kuşatmış.

- Tamam, dedi Aziz bey. Toplantı bitmiştir. Masanın başına.

Yemeklerimizi, içkilerimizi aldık hep birlikte ve masaya kurulduk. Kokteyl salonundaki o tek masaya... Tam bir çilingir sofrasıydı soframız.

Aziz beyin dediği gibi, birazdan ana baba gününe dönmüştü masaların başı.

Bu yüzden Başkan, bütün yazarlarla tanışmamıştı. Kokteyl sırasında da, tanışmasını sürdürüyordu, yanında Bulgaristan Yazarlar Birliği'nin yöneticileriyle.

Biz, masaya kurulmuştuk. Sayın Jivkov, Aziz Nesin'i uzaktan görünce, bütün protokol ilkelerini bir yana itti.

- Oooo, Aziz Nesin!.. dedi.

Yanımıza geldi. İçtenlikli bir hayran okur heyecanıyla sarıldı ellerine.

- Nasılsınız? Nasıl geçiyor geziniz? dedi. Sizi, tekrar aramızda görmekten mutluyuz, inanın!..

Sarılıp öpmesini bile bekledim Sayın Jivkov'un...

AZİZ NESİN'İN, VEDAT GÜNYOL'A İSTEMEDEN YAPTIĞI AZİZLİK...

Dünyanın dört bir köşesinden gelmiş, altmış küsür yazar... Bir yanda, ünlü Gürcü ozan Nonoşvili, can dostu Aziz Nesin'e sarılır durur. Öte yanda can dostumuz Kamen Kalçev, fır döner çevremizde soylu bir ev sahibi olarak. Ötede, dedim ya, William Saroyan, Rafael Alberti, ünlü Çek yazar Jan Kozak, John Cheever... Daha kimler yok, kimler... Gerçekten kolay unutulur gibi değildi o görkemli kokteyl. Hele hele edebiyata gönül vermiş bir yazar için...

Vedat Günyol da, bu coşkuyla olsa gerek, ardı ardına bir iki kadeh daha yuvarlayıvermişti.

Aziz Nesin, beni bir yana çekti. Kulağıma usulca:

- Demirtaş, dedi, sakın alınmayasın. Bizim Vedat, bildiğim kadarıyla öyle, fazla içmeye alışık değildir. Zaten öğleyin de içmiş. Şimdi de, ardı ardına iki kadeh yuvarladı. Bak, ben bir oyun düzenleyeceğim. Şimdi yanına gidip, "Yahu, Vedat, bu gençlerle uğraşmak zor" diyeceğim. "Bu Demirtaş'ın içkiye olan düşkünlüğüyle başedemiyorum. Şimdi gene fazla kaçıracak, rezil olacağız. Aman n'olunr, ikimiz de dikkatli olalım. Demirtaş'a dikkat edelim." Ona böyle bir sorumluluk yüklersek, fazla içmez. Tamam mı? Haberin olsun, alınmıyorsun.

- Tamam, dedim.

Hemen yanına gitti. Sanki ben farkında değilmişim gibi, gizlice izliyorum onları. Kulağına pısır pısır aynı şeyleri yineledi. Ama, olan da ondan sonra oldu.

Aziz bey, güya Vedat bey fazla içmesin diye düzenlemişti bütün bunları. Ne var ki, Vedat beyde tam tersi olmuştu. Örneğin, şöyle beş on adım ötede, kendime bir kadeh içki dolduruyorum, içeceğim. Daha kadehi dudağıma değdirmiş değdirmemişken... Uzaktan sürekli beni gözetleyen Vedat bey, koşup geliyor, kapıveriyor elimden kadehi ve ben az içeyim diye, başına dikiyor. Bir kadeh içebilmemin olanağı yok.

- Aziz ağbi, yaptığını beğendin mi? dedim, yanına hışımla gidip.

Kahkahayı patlattı.

- Farkındayım, dedi. Ama benim amacım da buydu zaten. Şimdi seninle Vedat beye dikkat edeceğiz. Sen içmeyeceksin, onu gözleyeceksin.

WILLIAM SAROYAN'A ÜÇ GÜZEL KIZ... AZİZ NESİN'E ÜÇ POSBIYIK DİLMAÇ...

William Saroyan'a üç tane gerçekten çok güzel genç kız vermişlerdi dilmaç olarak. O yıllarda yetmişini aşmış William Saroyan da, çevresinde fır dönen bu üç güzel kızın coşkusuyla olsa gerek, toplantı boyunca on sekizinde delikanlı gibi şakıyıp durdu sözcüğün tam anlamıyla. Aylardan haziran olmasına karşın, başında bir Rus kalpağı, hep yüksek sesle konuşuyor, önüne gelenle şakalaşıyordu. Bizleri ilk gördüğünde de, melekleriyle şen şakrak yanımıza geldi hemen.

- Oooo, Aziz Nesin, dedi İngilizce, nasılsınız? Nicedir görüşemiyoruz. O genç arkadaşınız nerede? Gelmedi mi? diye ekledi sonra da.

Bir başka uluslararası toplantıya Aziz bey, Ataol Behramoğlu ile katılmış. William Saroyan Ataol'u soruyordu.

Öte yandan, Bulgaristan Yazarlar Birliği yöneticileri bize öyle üç dilmaç vermişti ki... William Saroyan'ın dilmaçlarının tam karşıtı. Hepsi de bol saç, bol bıyık. Rumen Kovaçev'in favorileri nerdeyse çenesini buluyor. Hasan Karahüseyinov derseniz... Bıyıklar uzamış gitmiş, çeneden aşağıya sarkmış. Saçlarsa omuzlarında, savrulup duruyor. Fahri Erdinç dostumuz ise, tam posbıyık. Yani, dilmaçlarımız, bol saç, bol bıyık üç tane zebella adam.

Aziz beyin, hayran olduğum yanlarından biri de, tanımadığı kişilerin yanında kesinlikle ciddi şeyler konuşmaması. İşi hep şakaya vurması. Dış gezilerde de özellikle bu yüzden çevresindekileri kırar geçirir. O gezide de bizleri kırmış geçirmişti kahkahadan.

Gene böyle, William Saroyan'ın şakıyıp durduğu bir gün:

- Aziz ağbi, dedim, ben, bu Bulgaristan Yazarlar Birliği

yöneticilerinden şikayetçiyim. Şu haksızlığa bak yahu!.. William Saroyan'a üç tane fıstık kız vermişler dilmaç olarak. Bize ise üç tane zebella... Baksana şunlara... Üçü de bol saç, bol bıyık...

Dilmaçlarımız da yanımızda. Can dostlarımız üçü de...

- Hay kurban olayım, dedi, kahkahayı attı. Oğlum, dedi, Bulgarlar bilmezler mi? Bizler Osmanlıyız. Elin Amerikalısından ne tehlike gelir kızlara? Hiç. Ama bizden?.. Kız verilir mi yahu Osmanlıya?

Birkaç yıl sonraydı. 1981'de karayolundan Avrupa'ya geçerken Sofya'da mola vermiştik bir günlüğüne. Aziz bey de Sofya'daymış. Kaldığı otele gittim. Beni karşısında görünce şaşırdı.

- Hayrola? Ne geziyorsun burada? dedi.

- Görüyorsun, adım adım izliyorum, dedim. Elimden kurtulamazsın.

Her zamanki gibi neşesi yerindeydi. Gülüştük.

- Bıktım sizlerden, dedi. Nereye kaçsam, kurtulamıyorum elinizden. Bu dünyada hiç rahat yok mu bana?

Biraz sonra telefon çaldı. Dilmacı, mihmandarı gelmiş. Aşağıda otelin girişinde kendisini bekliyormuş. Birlikte indik aşağıya. Aaa... Baktım genç, güzel bir kız. Dilmaç olarak Aziz beye genç, güzel bir kız vermişler bu kez. Kulağına eğildim.

- Ne o ağbi? dedim. Bakıyorum, sana da William Saroyan gibi dilmaç olarak güzel kız vermeye başlamışlar?

Kahkahayı attı.

- Yahu, dedi, artık Bulgarlar da anladılar yaşlandığımı... Artık korkmuyorlar benden...

AZİZ NESİN'İN AŞK ŞİİRLERİ...

Bugün 90'ına merdiven dayamıştır, ama hâlâ günde yirmi dört saat çalışır. Şöyle beş dakikalığına olsun boş duramaz. Bir yandan konuk ağırlar, bir yandan roman yazar, öykü yazar. Her sabah mutlaka bütün gazeteleri gözden geçirecektir. Edebiyat dergilerinin, kültür sanat dergilerinin sanırım hepsini alır. Kim ne demiş, hangi dergide hangi tartışma var, hepsini izler, bilir onca işinin arasında, amatör edebiyatçı yanı hep uyanık olduğu için dergilere yanıtlar yazar, mektuplar gönderir. Vakıf'la uğraşır. Kitaplarının düzeltmelerini bile başkasına güvenemediğinden kendi yapar. Bugüne dek, yerli ya da yabancı, herhangi bir gazetecinin kendisiyle görüşme isteğini geri çevirdiğine tanık olmadım. Okurlarına, hayranlarına da kapısı her zaman açıktır. Çat kapı gelen okurlarıyla, hayranlarıyla da uzun uzun konuşur. Yani bir anlık boş zamanı yoktur. Çatalca'da, Vakıf'ta da öyle, bildiğim kadarıyla. Daktilonun başından kalktığı zaman, bu kez de inşaat işleriyle uğraşır, hayvanlara bakar, yemlerini verir, okşayıp severek su içirir, tımarlar, olmadı toprakla uğraşır. Sanırım geleni gideni daha az olduğu için, Çatalca'da kaldığı süreler sakallarını da kesmez. Ayağında bir şort, saçı sakalına karışmış, tıpkı Tarzan gibi... Zaten tıraş olmayı pek sevmez. Yıllar vardır ki, berbere gitmemiştir. Zorda kalırsa, saçını da kendi keser eğri büğrü. Bildiğim kadarıyla, bir berber koltuğuna son kez 1975'lerde, bir gezisi sırasında Moskova'da oturmuştur. Denilenlere bakılırsa, o berber koltuğuna da kendi isteğiyle değil, Şolohov, Gorki, Ehrenburg gibi ünlü yazarları tıraş ettiğini sürekli anlatıp övünmesiyle ün kazanmış Sovyet Yazarlar Birliği'nin berberi, "Ben Aziz Nesin'i de tıraş etmiş adamım" diyebilmek için kendisini zorla oturtmuştur o koltuğa.

Yaşamı boyunca bir saniye için olsun unutmadığı, savsaklamadığı en önemli işi de, halkına olan sorumluluk bilincidir, aydın sorumluluğunun yükümleridir yani.

Ama bunca işinin arasında, özel yaşamını da asla unutmamıştır. Tıpkı on sekizinde bir delikanlı gibidir her zaman. Öyle aşırı bir düşkünlüğü yoktur, fakat içmesini sever. Rakı sofralarında, içkiciyim diyen nice gence taş çıkartır vallahi. Her zaman da âşıktır.

İşte, son hastalığı sırasında da, kendisini o durumda görmesinler diye çocuklarının bile odasına girmesine izin vermezken, yattığı klinikte, Çapa Üniversite hastanesinin öteki bölümlerinde çalışan yüzlerce hastabakıcı genç güzel kızın, öğle tatillerinde, akşamları iş bitiminden sonra gruplar halinde kendisini görmeye gelmelerine en küçük bir karşı koymada bulunmamış, hatta istemişti. Geceleri de, o güzel kızlar yatağının çevresinden ayrılmıyorlardı. "Benim meleklerim" diyordu onlar için. Kısa sürede adlarını da öğrenmişti. Şayet biri, bir gün uğramasa, hemen sitem ediyordu ona. Bir bir dertlerini dinliyordu o halinde bile. Sorunlarına çözümler arıyordu. Tıpkı bir baba gibi... Melekleri, gizlerini de açıklıyorlardı kendisine. Hastaneye yatmasının daha ikinci gününden itibaren, o güzel kızlara yazılarını dikte ediyordu. Bir yandan sol elle de yazabilmeyi başarmaya çalışıyordu, bir yandan da onlara dikte ediyordu. Ve durmadan aşk şiirleri yazıyordu.

Bir gün:

- Ağbi, dedim, galiba ölümle böyle birden burun buruna geldiğin için, telaşla, hep aşk şiirleri yazmaya başladın. Yarın, okurların, edebiyat tarihçileri, eleştirmenler, incelemeciler, şiirlerindeki bu aşka kim bilir ne çok, ne çeşitli kutsal anlamlar yükleyecekler. Ne aşkı bu böyle, yahu?

Kahkahayı attı.

- Söyler miyim hiç!.. dedi. Onlar bulsunlar.

Sonra da ekledi.

- Basbayağı aşk işte yahu, dedi. Âşığım, âşık!

Gerçekten de âşıktı gene. Güzel bir kadına âşıktı, biliyordum.

AZİZ NESİN: "BEN DEDİKODU YAPMAM..."

"Çamasan" adlı kitabımla 1973 yılında Sait Faik Hikâye Ödülü'nü kazanmıştım. Aziz Nesin de, "İnsanlar Uyanıyor" adlı kitabıyla katılmıştı o yıl Sait Faik Ödülü'ne. Bu yüzden de, doğrusu hiç ummuyordum ödülü kazanabileceğimi. Çok çok, düşünebildiğim, ödülün Aziz Nesin'le bana bölüştürülebileceği olasılığıydı. Ödülü kazandığımı duyunca, şaşırmadım desem, yalan olur.

Ödüller konusunda da, Aziz beyin o amatör edebiyatçı yanı her zaman ağır basmıştır. Ne yarışmalara katılmakta bir sakınca görür, ne de kendisine verilebilecek herhangi bir edebiyat ödülünde. Çoğu yaşdaşlarından, yakın arkadaşlarından oluşan o demirbaş seçiciler kurullarının, kellelerini kesseler kendisine ödül vermeyeceklerini iyi bilir ama, gene de gönderir kitabını. O seçiciler kurulu üyelerinin çoğunun edebiyat anlayışına katılmaz, hatta edebiyat bilgilerine, yeteneklerine kesinlikle değer vermez, fakat umursamaz bütün bunları, amatör bir heyecanla kitabını yarışmaya gönderir. Sanki bir cimnastik keyfi bulmaktadır bunda.

Nitekim, İzmir'de yayımlanan "Ortaklaşa" dergisinin 1982 Haziran sayısında çıkan bir konuşmasında, bu yargıcılar kurulu üyelerinin kimileri için düşüncelerini açık açık belirtmiş, "on para etmezler" demiştir. Büyük tartışmalara, dalgalanmalara neden olmuştur.

İşte, 1973 yılı Sait Faik Ödülü'ne Aziz Nesin de katılmış-

tı ve yarışmaya katılan en genç yazar bendim. Bu yüzden, ödülü kazanmanın değeri ve sevinci daha da büyüktü benim için.

Şunu da belirtmek isterim: Bizde, nedense, her ödülün ardından, kazanan yapıt üzerine bir tartışma çıkmıştır. Büyük dedikodular yapılmıştır. Dolayısıyla, bu dedikodular ve tartışmalarla da ödülün önemine, değerine gölge düşürülmüştür. Hemen hemen gelenekselleşmiş gibidir bu.

İlginçtir, o yıl ödülden sonra böyle bir kampanya açılmamıştı. Bu sessizliği nasıl yorumlayacağımı, nasıl değerlendirmem gerektiğini de bilemiyordum.

Ödülün verilişinden birkaç ay sonra Ahmet Köklügiller benimle ödül üzerine bir konuşma yaptı. Varlık dergisinin 1974 Ocak ayında yayımlanan bu konuşmada, Köklügiller: "Her ödül, beraberinde birtakım tartışmalar, dedikodular... getirir. Ödüllerin sanatçı üzerindeki olumlu ya da olumsuz etkilerini anlatır mısınız?" diye de bir soru yöneltmişti bana.

Şöyle yanıtlamıştım:

- Biliyorsunuz, bu yıl Sait Faik Ödülü'ne Aziz Nesin de katılmıştı. Gördüğüm kadarıyla, Aziz Nesin'in ödülü kazanamaması edebiyat çevrelerinde öylesine büyük bir şok yarattı ki, dedikoducular henüz beni ele alamadılar olsa gerek. Bir şeyler duymadım. Bekliyorum.

Bu konuşmam yayımlandıktan nice sonraydı. Bir gün Aziz ağbi ile karşılaştık.

- Bak, dedi, konuşmanı okudum. Yanlış değerlendiriyorsun. Çünkü, Türkiye'de dedikoduları, adına dedikoducular denilen belirli bir çevre üretip, yaymaz. Yarışmaların ardından çıkan dedikoduları da, yarışmaya katılıp kazanamayan yazarların bizzat kendileri çıkarırlar. Adam yarışmaya katılıp da kazanamadı mı, hemen bir dedikodu kampanyası açar. Tabii, açık açık benim kitabım yarışmaya katılanların en iyisiy-

di, mutlaka kazanmalıydı dese, dedikoduları kendisinin körüklediği belli olacağından, onu da diyemez. Dolayısıyla kazanan kitaba yüklenilir. Yakın çevresini de bu işe seferber edeceği için, kampanya alır başını gider artık. Kazanan yazar için bir cadı kazanıdır kaynatılır ama, ben dedikodu yapmam. Dedikoduyu sevmem. Bütün yaşamımda her şey açık olsun istemişimdir. İşte bu yüzden, bu yılki Sait Faik Ödülü'nün ardından bir kampanya açılmamıştır. Çünkü, dedikoduyu sevmediğim. için ben böyle bir girişimde bulunmamışımdır. Kitabın hakkında böylesi bir dedikodu kampanyasının açılmamasının nedeni budur, bilesin.

Aziz bey, gerçekten haklıydı. Ödüllerin ardından açılan hemen hemen bütün kampanyalar, hep ödüllere katılıp da kazanamayan yazarlar veya yakınları tarafından düzenlenmiş, körüklenmişti. Örneklerini öylesine çok biliyordum ki...

AZİZ NESİN'İN UYDURDUĞU "ZÜBÜK" SÖZCÜĞÜ YABANCI DİLLERE BİLE GİRMİŞ...

Her soy yazar gibi, Aziz Nesin de dile çok büyük önem verir ve Türkçenin gelişmesine büyük katkılarda bulunmuştur. Örneğin, Somut dergisinin 6 Nisan 1984 günkü sayısında yayımlanan "Felsefeci Bayan'a Türkçe Dersi" adlı yazısı, bence okullarımızda bile dilbilgisi dersinde yardımcı yazı olarak okutulmalıdır.

Biliyorsunuz, Türkçemiz Osmanlı İmparatorluğu döneminde yüzyıllarca, yazı dili olarak kullanılmamıştır. İmparatorluğun resmi konuşma dili Türkçe olduğu halde, Osmanlıca denilen ayrı bir yazı dili oluşturulmuştur. Bu yüzden de, dilimizi yazıyla değil, konuşa konuşa bugüne getirmişizdir.

Hüseyin Cahit Yalçın, daha 1900'lerde, romanlarında

kullandığı yalın Türkçeyi öven İsmail Habip için: "Bilgisizliğimden yalın bir Türkçe ile yazıyordum. İsmail Habip bunu bilmiyordu işte. Cenap Şehabettin kadar Arapça bilseydim, Tevfik Fikret kadar zengin bir Osmanlıca sözlük hazinem olsaydı, hiç Türkçe yazar mıydım?" der.

Türkçenin yazı dili olması Cumhuriyet'ten sonradır. Bu nedenle Cumhuriyet dönemi yazarlarına çok büyük bir iş düşmüştür: Türkçe'nin bir yazı dili olduğunu da kanıtlamak ve yazı dili olarak geliştirmek. İşte bu görevi de hakkıyla yerine getirenlerden biri, bence Aziz Nesin'dir. 1958'den sonra Akşam gazetesinde çıkan fıkralarında Türk Dil Kurumu'nun ürettiği yeni sözcükleri kullanırdı, DP iktidarı dil konusunda da alabildiğine tutucuyken. Örneğin, iktidar, ""Genel Kurmay Başkanı" bile demeyi içine sindiremez, "Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisi" derken, Aziz Nesin fıkralarında sanki inadına öztürkçe sözcükler kullanır, hatta her fıkrasının altına bir de küçük sözlük eklerdi. Fıkralarında kullandığı yeni sözcüklerin, öztürkçe sözcüklerin Osmanlıca karşılıklarını yazardı, açıklamalar yapardı.

Bugünkü Türkçenin kuruluşunda Aziz Nesin'in çok büyük katkıları olmuştur.

Aziz Nesin, dilimize çok da yeni sözcükler kazandırmıştır. Örneğin, "Zübük", "Zübük" Aziz beyin uydurduğu bir sözcüktür ve dilimize artık yerleşmiştir. Toplumumuzda gerçekten "zübük"ler vardır. Birtakım "zübüklükler" yapılmaktadır.

Bir gün, dil üzerine söyleşirken:

- Zübük yalnızca Türkçeye girmemiştir ki, demişti. Örneğin, bugün Almanya'da da aynı anlamda "zübük" biçiminde kullanılmaktadır. Yani, benim zübük diye adlandırdığım tipin, meğer Almancada da karşılığı yokmuş. Romanı Almancaya çevirirlerken, Almanca bir karşılık bulamadıklarından,

aynen kullandılar ve bugün Almancada "Zübük" biçimiyle kullanılıyor.

"BİZİM KÖROĞLU" DEYİMİNİ DE ALMANCAYA ÇEVİREMEMİŞLER...

Yapıtların anadillerinden başka dillere çevrilirken neler yitirdiği üzerine konuşuyorduk. Hasan Ali Ediz'den dinlemiştim. Bir genç, Çehov'dan bir öykü çevirmiş dilimize. Öyküde, iki parasız serseri, bir arkadaşlarının cenaze törenine gidiyorlar. Genç çevirmen, bu iki kişinin mezarlıktan kente dönüşlerini, "Sıfır numara tramvaya binip döndüler" diye dilimize aktarmış. Rahmetlli Hasan Ali Ediz, "Önce anlayamadım bunu" diyordu. Acaba kent merkeziyle mezarlık arasında çalışan tramvayın plaka numarası mı sıfır diye düşünmüş. Ama öykünün Rusçasını bulmuş, bakmış ki... İş başka. "Çocuklar, Rusçayı iyi bilmedikleri için yanlış çevirmişler" diyordu. Çünkü Rusçada, tam bizim "tabanvay" karşılığı, "sıfır numara tramvay" diye bir deyim varmış. Yani o iki kişi, aslında mezarlıktan yürüyerek, yayan dönmüşler. İşte, Aziz beye rahmetli Ediz'den dinlediğim bu örneği anlatmıştım.

- Aynı şey benim de başıma geldi, dedi. Bir öykümü Almancaya çeviren Türkolog, dilimizin inceliklerini iyi bilmediği için, bak ne yapmış: Öyküde, kahraman karısından söz ederken "bizim Köroğlu" diyor. Ama çevirmen, halkımızın evdeki karılarından "bizim Köroğlu" diye de bahsettiklerini bilmediği için, "Köroğlu" sözcüğünün yanına hemen ayraç içinde bir yıldız koymuş ve öykünün altına not düşmüş. "Köroğlu, 16. yüzyılda yaşamış bir halk kahramanıdır" diyor. Yani bizim öykünün içine etmiş, kerata.

Ardından da kahkahayı patlattı.

AZİZ NESİN'İN KÜRKÜ...

Sosyalist ülkeler, "bütün halkların kültür ve edebiyatları insanlığın ortak malıdır" teziyle, uluslararası telif hakkı anlaşmalarına katılmamışlardır. (Galiba kimi ülkeler yeni yeni katılmaya başladılar.) Bu nedenle de, herhangi bir yabancı yazarın kitabını, kendisinden bile izin almaya gerek görmeden, dillerine çevirtip yayımlarlar. Kendi yazarları için de aynı kural geçerlidir. Yani, istediğiniz Sosyalist ülke yazarının kitabını, izin filan almadan çevirtip yayımlayabilirsiniz.

Ancak, telif ücreti mutlaka ödenir. Ne var ki, her ülke kendi parasıyla öder ve o paranın o ülke dışına çıkarılması olanaksızdır.

Aziz Nesin'in de, sosyalist ülkelerin hemen hepsinde nerdeyse bütün kitapları çevrilmiş olduğu için, oralarda çok parası vardır. O paraları Türkiye'ye de getiremediğinden, ne yapacağını bilemez. Her gezisinde olmadık şeyler alır gelir. Örneğin, Vakıf'ın birçok eşyası bu yüzden sosyalist ülkelerden getirilmiştir. Banyo muslukları Romanya'dan gelmiştir, porselen tabaklar, çatallar, bıçaklar, kaşıklar Bulgaristan'dan gelmiştir, 0-3 yaş grubu çocukların oturakları Sovyetler Birliği'nden gelmiştir, vs. vs...

Gene böyle, Sovyetler Birliği'ndeki bir gezisinden dönerken, parasını ne yapacağını bilemediği için, tutmuş, kendisine bir kürk almış. Mevsim de kış. Türkiye'ye döndüğünde, arkadaşları bir akşam birlikte olmak istemişler. Buluşup, Moda'daki ünlü içkili lokantalardan birine gitmişler topluca. Kürkünü çıkarmış, vestiyere asmış.

Gecenin bir saatinde lokantadan çıkıyorlar. Aziz bey de, vestiyerden kürkünü almış, giymiş.

Aziz beyi tanıyan müşterilerden biri, hemen atılmış:

- Aziz bey, demiş, galiba yanlış bir kürk aldınız vestiyerden?

Aziz bey, telaşla kürkünü çıkarıp bakacak olmuş. Ama yooo... Kürk, kendinin. Şaşkın şaşkın:

- Hayır, demiş. Benim kürküm.

- Olamaz Aziz bey, demiş gene aynı adam.

- Niçin?- Çünkü bu kürk, bir kadın kürkü.

- Bunu da nereden çıkardınız Allah aşkına?- Baksanıza Aziz bey, demiş adam, bu kürkün düğmeleri solda. Kadın giysilerinin düğmesi solda olur, biliyorsunuz.

- Vallahi bilmiyordum, demiş Aziz bey, kahkahayı atarak. Demek bu yüzden... Mihmandarım üstüme bir kürk uyduruncaya dek kahrolmuştu. Boyum kısa ya... Hangi kürkü giydirseler olmuyor. Denemedikleri kalmadı. Sonra başka bir yerden bulup getirdiler. Demek kadın kürklerinin bulunduğu kısımdan getirmişler bu kürkü...

Umursamamıştı bile. Sonraki günlerde de, kürk kürktür deyip giydi o kürkünü.

TURİSTLERİN TÜRKİYE'DE GÖRMEK İSTEDİKLERİ ŞEYLERDEN BİRİ DE AZİZ NESİN'MİŞ...

Galiba, 1975'lerdeydi.

Ülkemizdeki turizm acentelerinden biri, Sovyetler Birliği'ndeki turizm acentesiyle yaptığı bir anlaşma sonucu, karşılıklı turist grupları getirip götürüyormuş. İşte, o acenteye, Sovyetler Birliği'nden gelen bir turist grubuna, "Türkiye'de nereleri görmek istersiniz? Kimleri görmek istersiniz?" diye sormuşlar. Ayasofya, Kariye filandan sonra, turistler hep bir ağızdan "Aziz Nesin" demişler.

Acentenin sahibi veya yöneticisi, ne yapacağını şaşırmış

bir an. Acaba Aziz Nesin ne der? Sormuş soruşturmuş. Arif Keskiner'den rica etmiş en sonunda, turistlerin bu dileğini Aziz Nesin'e iletmesini.

- Hay hay... demiş Aziz Nesin.

Arif Keskiner ortak dostumuz olduğu için de:

- İstersen Demirtaş'a da bildir, diye eklemiş. Uygunsa, hep beraber olalım.

O gece, bu turist grubunun, Aziz Nesin gibi uluslararası değerdeki bir yazarın lütfedip kendileriyle birlikte yemek yemesinden dolayı nasıl mutlu olduklarını, olanaksız, sözcüklerle kolay kolay anlatamam.

YANITI TEK OLAN SORULAR...

O akşam, çok da neşeliydi Aziz bey. Turistlerle birlikte, Kadıköy'de bir lokantada yemek yemiştik o turizm acentesinin konuğu olarak.

Turistler birkaç gündür İstanbul'dalarmış. Yani, İstanbul'un gezip görülecek yerlerini gezmiş, görmüşler.

Aziz bey, onlara:

- Bakın, dedi, bazı sorular vardır ki, yanıtları tektir. Diyelim, insana karısı "Beni seviyor musun?" diye sorarsa, verilecek yanıt tektir: "Evet" denir. "Elbette hayatım" denir. Gene, Türkiye'de kimseye "Komünist misin?" diye sorulmaz. Çünkü yanıtı tektir: "Hayır" "Evet" derseniz, hemen polis yapışır yakanıza, komünist olmak ülkemizde yasak olduğu için. Yanıtı tek olan üçüncü soru da, turistlere "Yurdumuzu nasıl buldunuz? Beğendiniz mi?" diye sormaktır. Vereceğiniz yanıtı bildiğim için, ben sizlere bu soruyu sormuyorum.

Aziz beyin söyledikleri Rusçaya çevrilir çevrilmez, turistler kahkahalarla gülerek hep bir ağızdan çığrıştılar:

- Gerçekten evet!.. Gerçekten evet!.. İstanbul çok güzel!.. diyorlardı bağıra bağıra.

"TİFLİS, BENCE KOCAMAN BİR TAVAN..."

Bu turist grubunun içinde birkaç da Gürcü vardı. Aziz bey bunu öğrenince, ışıl ışıl oldu gözleri, hemen Gürcü dostlarını anlatmaya başladı sevgiyle. Ozan Nonoşvili'yi, adlarını şimdi çıkaramadığım öteki yazar dostlarını... Hele hele, Tiflis gezisinde başına gelenleri biraz da abartarak öyküleyip, kırdı geçirdi herkesi.

Yıllar önce, bir gezisinde Moskova'dan Tiflis'e de geçmiş. Moskova'dan öylesine erken kalkıyormuş ki uçak, sabah sabah bir çay bile içememiş Aziz bey. Oysa, dehşetli düşkündür çaya. Dehşet bir çay tiryakisidir. 60'lı yıllarda sigaraya da öylesine düşkündü. Günde en az üç paket Gelincik içerdi. Biri bitmeden birini tazelerdi sigaranın. Bildiğim kadarıyla doktorlar filan da yasaklamadan, kendi istenciyle şıp diye kesti bıraktı sigarayı. Yıllar var, bir tanecik olsun içmez. Ama çay... Şeker çayın tadını bozuyor diye, şeker de koymaz içine. Çalışırken de çaydanlık kaynar durur ocakta. Akşama dek bilmem kaç bardak şekersiz çay içer. İşte o gün de, Tiflis'te alana iner inmez, kendisini karşılayan mihmandara "Aman, demiş bana bir bardak çay bulun." Mihmandar, "Çay goley, demiş. Hele otele gidelim." Otele gelmişler. Aziz bey gene "Çay!" demiş.

- Çay goley canım... Hele sen odana çık, eşyalarını bırak gel.

Aziz bey, odasına çıkmış, eşyalarını bırakmış, elini yüzünü yıkamış inmiş. Ama bir de ne görse... Masada bir şişe şarap ve iki kadeh.

- Yahu, bir bardak çay...

- Canım, goley, demiş mihmandar. Önce, birer yudum şarap içip gelişini kutlayalım. Hoş gelmişsin.

Bir bardak, bir bardak daha derken şişe bitmiş öğlen olmadan.

- Yahu, bir bardak çay!..

- Çay goley canım... Hele şöyle bir Tiflis'i görelim, çıkıp da.

Birlikte otelden çıkmışlar. Sokaklarda dolaşırlarken, birisine rastlamışlar. Mihmandarlar, Gürcüce bir şeyler anlatmaya koyulmuş o kişiye. Mihmandarın "pisateli, türski" filan gibi sözcüklerinden, bir türk yazarı diyerek kendisini tanıtmaya çalıştığını anlamış Aziz bey. Ama karşılaştıkları kişi pek de önem vermiyormuş kendisine. Sinirli sinirli, ellerini kollarını sallayarak bir şeyler söylüyormuş. Bir ara, adamın sözlerinin arasında adının geçtiğini de duymuş Aziz bey. Dikkatle bakmış mihmandara.

- Şey, demiş mihmandar... Sizi tanıştırayım. Ünlü yazarlarımızdan bilmem kim. Bütün Gürcüler gibi biraz dik kafalıdır. Bu yüzden kusuruna bakmayın. Ben, diyor, Aziz Nesin'den başka Türk yazarı tanımam. Allah aşkına adınız neydi sizin? İkisi de, bir an inanamamışlar gerçekten Aziz Nesin olduğuna. Sonra ikisi iki yandan sarılmışlar. Kucaklayıp şapur şupur öpmüşler. Ardından da:

- Haydi, demişler, bu güzel tanışmayı kutlayalım şaraplа!..

Zorla, göl kıyısında bir lokantaya götürmüşler Aziz beyi. Hemen şaraplar söylenmiş. Aziz bey "çay" dedikçe, "çay goley" diye diye, şarap şişesinin biri bitmeden biri açılmış. Saat nerdeyse ikindiyi bulmuş. Lokantada, göl kıyısında kimseler kalmamış.

- Çay? diyecek olmuş Aziz bey gene.

- Canım, çay goley, demişler biraz da sinirlenerek. Hele önce göle girip biraz serinleyelim, kendimize gelelim.

Gözleri faltaşı gibi açılmış Aziz beyin.

- Yanımda mayo filan yok, demiş dehşetle.

- Olsun, demişler, bizim de yok.

Zorla onu da girdirmişler göle. Şöyle biraz yüzüldükten sonra çıkılmış. Kurulanıp giyinildikten sonra, yeniden şaraplar açılmış. Aziz bey "çay" diyormuş, onlar şarabı dayıyorlarmış ağzına "çay goley canım" deyip. Bilmem kaç şişe şarap daha içilmiş. Akşam olmuş. "Haydi, demişler, akşam yemeğine..."

Dişli trenlerle bir dağın tepesine çıkılmış Kafkaslar'da. Demek o ara başka yazar dostlarına da telefonla filan haber vermişler ki, lüks bir lokantada büyük bir masa kurulmuş. Başköşeye oturtulmuş Aziz bey. Bir yanında mihmandarı, öte yanında yeni tanıştığı dostu. Şaraplar açılmış gene. Ne var ki, bu kez şarap kadehle içilmiyor. "Bizde töredir" deyip, Aziz beyin de önüne bir boynuz konulmuş. Kocaman boynuzun içi şarapla dolduruluyor, boynuz masaya dik konulamadığı için, çaresiz, içindeki şarap bir yudumda içiliyor kafaya dikilip. Gecenin bir yarısına kadar, Gürcüce, Türkçe, Rusça "şerefe" denilerek içilmiş de içilmiş...

- Vallahi, ne kadar içtik, gecenin kaçına kadar içtik, anımsayamıyorum, diyordu Aziz bey. Anımsadığım; bir masanın başına oturmuşum, karşımda bir dolu insan. Fotoğraflarımı çekiyorlar. Sorular soruyorlar bana. Meğer gezim bitmiş, artık dönüyormuşum. Dönmeden önce de bir basın toplantısı yapıyormuşum. Gazetecilerden biri: "Tiflis'i nasıl buldunuz?" diye sordu. "Tiflis, benim için kocaman bir tavan!" dedim. Birden bir sessizlik oldu salonda. Şaşırdılar. "Anlayamadık" dediler. "Anlayamayacak ne var?" dedim. "Arkadaşlarınıza sorun. Geldiğim andan beri şarap içmekten

başka bir şey yapmadım. Sizin törelerine göre de, şarap boynuzla içiliyor. Boynuzla da yudum yudum içilemiyor. Boynuzun içini boş da bırakmıyorsunuz. Habire boynuzu kafaya dikmekten, tavandan başka bir yere bakamadım ki. Tiflis deyince gözümün önüne kocaman bir tavan geliyor.. Hepsi bu... Basit..."

AZİZ NESİN'İN MİMARLIĞI...

Anımsadığım kadarıyla 1974 yılındaydı. Çatalca'daki Vakıf inşaatlarından, girişteki yönetim binası tamamlanmış, ana binanın da betonarme karkası yapılıyordu.

O sıralar, Harbiye'de, Yapı Endüstri Merkezi'nin girişinde bir kitabevim vardı. Aziz bey, bir gün telefon etti kitabevine. "Demirtaş, dedi, ne de olsa eski bir mimarsın. Belki bana bir akıl verebilirsin. Kimileri, sakın ha, binaların kalorifer projesini yaptırmadan betonarmesini döktürme diyorlar. Bu konuda sen ne dersin?" Nicedir mimarlıkla uğraşmıyordum. "Vallahi ağbi, dedim, bildiğim kadarıyla, söyledikleri doğru. Kalorifer projesini yaptırıp da, betonarme döşemeleri ona göre döktürürsen, ilerde boş yere binayı yıktırıp kırdırmazsın."

"İyi, dedi. Öyleyse, sen bir mühendis bul da, şu bizim binaların kalorifer hesaplarını yaptırıver. Yalnız, bilesin ha... Param yok. Bu iş için, çok çok üç bin lira verebilirim. İki bin beş yüz, üç bin arası..."

Vakfın mimari projelerini Cengiz Bektaş'ın çizdiğini, ancak para konusunda Aziz beyle aralarında bir anlaşmazlık çıktığını, hatta bu yüzden aralarının şekerrenk olduğunu duymuştum. Para konusunun çok önemli olduğunu biliyordum yani. Ayrıca şunu da belirtmeliyim ki, Aziz beyin inşaatlar

için ayrılmış parası gerçekten yoktu. Kitaplarından filan para geldikçe, inşaatı azar azar, bölüm bölüm yapıyordu. Dolayısıyla, porjeler için de elden geldiğince para harcamamaya dikkat ediyordu. Nitekim, mimari projeleri, benim gibi yıllardır mimarlıkla uğraşmayan Tan Oral (galiba ücretsiz) çizmiş. Betonarme hesaplarını, can dostumuz rahmetli Mümtaz Zeytinoğlu, Eskişehir'de, ücretsiz yaptırmış.

O sıralar kitabevine şık sık uğrayan genç bir makina mühendisi arkadaşa, Aziz beyin dileğini açtım. Sanırım Aziz beyle tanışacağını düşünmenin coşkusuyla "yaparım" dedi. Telefon ettim, hemen sözleştirdim onları. Birkaç gün sonra kitabevinde buluştular. Aziz bey, elinde o ünlü, ağır çantası, kan ter içinde geldi. Genç mühendisle tanıştırdım. Tan Oral'ın çizdiği mimari projeyi çıkardı verdi. Bu iş için, 2500 veya 3000 liradan fazla parası olmadığını da söyledi Aziz bey. Anlaştılar Ama ne olduysa, bundan sonra oldu. O genç mühendis, sanırım Aziz beye ücretsiz bir iş yapıyor olmanın verdiği (çünkü, gerçekten 2500-3000 lira, kalorifer projesini çizecek desinatörlerin ücretlerini bile zor karşılardı) cesaretle, gençliğin toyluğuna kapıldı, küstahlaştı. Birden kendini Aziz beyle eşit düzeyde görmeye başladı. Oturduğu yerde şöyle bir dikeldi. Aziz beye kültürünü gösterecekti artık. "Aziz ağbi" demeye bile gerek görmeden, "Aziz bey, dedi, sizinle şu vakıf meselesini de görüşmek isterim. Vakıf bir burjuva müessesesi değil mi?"

Gerçekten de, Vakıf yüzünden Aziz bey için öylesine cadı kazanları kaynatılıyordu ki o günlerde. Neler denilmiyordu, neler...

Tanıdığım o soğukkanlı Aziz Nesin, bu delikanlının daha sözü bitmiş bitmemişken, birden nasıl oldu? Alı al, moru mor bağırmaya başladı: "Ulan, diyordu, vakıf bir Osmanlı müessesesidir. Önce onu öğren. Gidersiniz, zenginlere genelev

projesi çizersiniz, o burjuva müessesesi olmaz da, Aziz Nesin'in vakfı mı burjuva müessesesi olur?" Coştu, köpürdü, bar bar bağırdı. Sonra da hışımla aldı çocuğun elinden projeleri.

- Bana, sen de mi bunu yapacaktın Demirtaş? dedi ve çantasını kaptığı gibi fırladı gitti.

Ne yapacağımı şaşırmıştım. Ağzıma geleni ben de söyledim o delikanlıya ama, çözüm değildi ki...

Birkaç saat sonra, Aziz bey telefon etti. "Demirtaş, dedi, kimdi o oğlan? Adı neydi? Mutlaka bir kışkırtıcı ajandır. Özel olarak görevlendirilmiş, gönderilmiştir. İnan, hâlâ kendime gelemedim. Yüreğim sıkıştı. Kalp krizi geçirecektim vallahi. Uğraşacağım o itle ama..."

"Lütfen büyütmeyin Aziz ağbi" dedim. "Serserinin teki işte. Birden kendini sizinle eşit düzeyde görüp, kültürünü ispatlamaya çalıştı. Vallahi çocukluk, toyluk. Başka bir şey değil. Ben şimdi sizin işi çözeceğim. Başka birini bulacağım. Siz üzülmeyin."

Yakın dostum Aydın Boysan'ın mimarlık bürosunda, bildiğim kadarıyla o sıralar 30-40 mimar mühendis çalışıyordu. Ona telefon ettim, durumu anlattım. Aziz Nesin'in öykülerine hayran olduğunu biliyordum. Seve seve yapacağını söyledi. Hemen ertesi günü Aziz ağbiyi aldım, birlikte Aydın beyin bürosuna gittik.

Aydın Boysan, mimari projeyi de beğenmedi, yeni baştan çizdirdi. Üçümüz birlikte Çatalca'ya gittik. Vakıf inşaatını da ilk kez o gün gördüm.

Aziz Nesin'in projeye para vermemesinin nedeni başkaymış meğer. Çünkü Aziz Nesin de, bütün askerler gibi bir amatör mimardı. Proje filan dinlememiş, bildiği gibi yaptırmıştı binaları. Hele hele Vakfın girişi gerçekten evlere şenlikti. Tıpki bir askeri kışla girişi gibi yapılmıştı. Bir yandan ün-

lü mimar Aydın Boysan, bir yandan eski bir mimar ben, ne dedikse dinletemedik. Sonuna dek bildiğini okudu Aziz Nesin.

Aydın bey, kalorifer projelerini filan da yaptırmıştı. Betonarme kısımlar da bu projelere göre dökülmüştü.

Birkaç ay sonra, Aydın Boysan telefon etti.

- Demirtaş, dedi, biliyorsun, Aziz beyin işini yaptık bitirdik. Artık ücretimizi ödesin.

Nasıl oldum?. Tepemden aşağıya bir kova kaynar su boşaltıldı sanki. Dondum kaldım. Gerçekten de, Aydın Boysan'la ücret konusunu hiç konuşmamıştım. Ücret isteyeceği aklıma bile gelmemişti. Üstelik, bu tür işler için istenilecek parayı kestirebiliyordum. Aydın Boysan, öyle az buz şey de istemezdi. Aziz bey, daha baştan bu işe vereceği parayı bana söylediği için, Aydın Boysan'ın istediği parayı çaresiz ben ödeyeektim. O uzun sessizlikten sonra, derin bir soluk aldım.

- Peki, ağbi, dedim, neymiş borcumuz?

Benim ne durumda olduğumu bilmez mi Aydın Boysan? O da mizahçı. Meğer, önceden ayarlamış bütün bunları.

- Bize bir yemek borcu var, dedi sinsice gülerek. Ücret olarak bizimle bir yemek yesin.

Derin bir soluk aldım. Nasıl oldu da kalp sektesinden gitmedim o an, hâlâ bilemem.

- Yedirsin Allahsız!.. diye bağırmışım o sevinçle.

- Yoo, yooo, dedi Aydın Boysan. Bir şartım daha var. Yemeğin parasını da ben ödeyeceğim.

- Hayır, hayır!.. dedim. O ödesin, o!..

O an çektiğim sıkıntıyı nasıl unutabilirim? Hemen açtım telefonu. Tıpkı Aydın Boysan'ın bana yaptığı gibi, ağır ağır:

- Aziz ağbi, dedim sesime biraz da üzüntülü bir hava vererek, Aydın Boysan telefon etti biraz önce.

- Evet, dedi.

- Ücretini istiyor dedim ve sustum.

Birden bir sessizlik oldu. Biliyordum, biraz önce buraya düşen bomba, şimdi de Aziz beyin üstüne düşmüştü. Belki bir dakika sürdü o sessizlik. Aslında gerçekten altmış küsur yaşındaki Aziz Nesin'e yapılacak şaka değildi yaptığım.

- Peki, neymiş borcumuz? dedi. Sesi öylesine derinden çıkmıştı ki.

Gene inadına ağırdan aldım. Söylemekte güçlük çekermiş gibi, kem küm ederek:

- Ücret olarak... Bize... Bir yemek yedirsin diyor, dedim.

Derinden bir soludu Aziz bey.

- Tabii... dedi sevinçle. Yedirelim!

- Bir şartı daha varmış, dedim.

- Neymiş o?

- Yemek parasını da ben vereceğim diyor.

- Hayır!.. Hayır!.. dedi. Olmaz. Benim misafirim olacaksınız!..

Aziz Nesin'in böylesine içten ve sevinçli, birilerine yemek yedirmek istediğini o ana dek hiç görmemiştim diyebilirim.

TAN'DAKİ BAZI FIKRALARINI RIFAT ILGAZ YAZMIŞ...

Bir dergide Rıfat Ilgaz'la yapılmış bir konuşmada okumuştum. "Tan gazetesinde çıkmış kimi fıkralarını Aziz Nesin'in ben yazdım" diyordu Rıfat Ilgaz.

- Aziz ağbi, dedim, ne diyorsunuz bu suçlamaya? Rıfat Ilgaz, Aziz Nesin'in Tan gazetesinde çıkmış kimi fıkralarını ben yazdım diyor.

- Doğru, dedi. Bunda şaşılacak bir şey yok ki. Babıâli'de

çok yapılır. Gazeteye her gün yazı yetiştirmek zordur. İşimin çok olduğu günler veya İstanbul'da olmadığım, yazımı yetiştiremediğim günler, Rıfat Ilgaz'dan ben rica ederdim, yerime bir yazı yazsın diye. Ama o yazıları kitaplarıma aldım mı? Bir yazar için önemli olan kitaptır.

"ESAT MAHMUT'A DA BEN TEKLİF ETMİŞTİM, ROMANI BEN YAZAYIM, DİYE"

Esat Mahmut Karakurt'a da kendisi teklif etmiş, "Romanı ben yazayım, sizin imzanızla çıksın gazetede, parayı bölüşelim" diye.

1950'li yıllarda Esat Mahmut Karakurt'un Yeni Sabah gazetesinde "Erikler Çiçek Açtı" adlı bir romanı tefrika edilmiş. Gazete bu tefrikadan dolayı öylesine çok tiraj almış ki, o sıralar Aziz Nesin'in de çalıştığı Akşam gazetesinin sahibi Malik Yolaç, gazetesine tiraj kazandırmak için Esat Mahmut'tan bir roman istemiş. Telif ücreti olarak da 80 bin lira teklif etmiş. O güne göre korkunç bir para. Duyulmuş şey değil. Ama Esat Mahmut, 100 bin lira istiyormuş. Bu pazarlık sırasında Aziz Nesin de Malik Yolaç'ın odasındaymış. Malik bey 100 bine de razı olmuş, ama romanı bir ay içinde istiyormuş. Esat Mahmut ise, bu kadar kısa süre içinde romanı yazamayacağını söylüyormuş. Malik beyi bir türlü ikna edemeyince, Aziz Nesin'e dönmüş:

- Üstad, demiş yardım istermiş gibi, siz söyleyin Allah aşkına, bu kadar kısa bir sürede bir roman yazılabilir mi?

O sıralar gazetede belki de en yüksek ücreti alan Aziz Nesin'miş ve aylığı 3 bin liraymış. Demek o öfkeyle:

- Vallahi, demiş Aziz Nesin, isterseniz şöyle yapalım; romanı ben bir ayda yazayım. Böyle bir romanı bir ayda

yazarım. İmzayı siz atın. Sizin adınızla çıksın gazetede, parayı bölüşelim.

"DEMİRTAŞ, BENİM ADIMA DA İKİ SATIR BİR ŞEY YAZIVER ALLAH AŞKINA..."

1979 yılının Kasım ayında, Sofya'da çıkan "Narodna Kultura" adlı gazetenin yazı işleri müdürlüğünden adıma bir telgraf gelmişti. Aralık ayında kutlanacak, ünlü ozanları Vaptsarov'un 70. doğum yıldönümü dolayısıyla bir özel sayı çıkaracaklarını bildiriyorlar ve benden de bu konuda bir yazı istiyorlardı. Tabii, Aziz Nesin'e de telgraf çekmişler ve ondan da bir yazı istemişlerdi.

İşte o günler... Aziz bey eve telefon etti.

- Yahu Demirtaş, dedi, Narodna Kultura senden de yazı istedi mi?

- Evet, dedim..

- İyi, dedi. Öyleyse sen benim adıma da iki satır yazıver. Vallahi vaktim yok yazacak.

- Aman ağbi, dedim, ben kendi yazımı bitiremedim daha.

- O zaman, dedi, yazıyı biraz uzun tut. Ortadan böleriz, yarısını senin adına göndeririz, yarısını da benim.

- Olur mu öyle şey ağbi, dedim, Allah aşkına? Ben zaten ne yazacağımı bilmiyorum. Yazıyı nasıl uzatayım?

- Pekâlâ, dedi. Öyleyse şöyle yapalım. Sen şimdi yazıyı bitirince telefonda bana bir oku. Ben de ondan esinlenip bir iki şey yazayım.

- Aman ağbi, dedim, o zaman benden aşırdığın belli olur.

- Yoo, oğlum... dedi. Kimse, Aziz Nesin Demirtaş'tan aşırmış demez. Olsa olsa, Demirtaş Aziz Nesin'den aşırmış derler. Sen benim adıma korkma...

"KİMSEYE SÖYLEMEYECEĞİNİ BİR BİLSEM..."

Galiba 1978'lerde, Aziz bey, gene Vakıf için para gerekince, Hürriyet gazetesine gitmiş ve o sıralar Genel Yayın Müdürü olan Nezih Demirkent'ten, "İlerde size bir yazı verir ödeşirim" diyerek 250 bin lira avans almış.

Daha sonraki yıllarda, bu borcunu kapatmak için, yanlış anımsamıyorsam birkaç kez, örneğin Moğolistan gezisi dönüşünde, Arnavutluk gezisi dönüşünde, Angola gezisi dönüşünde izlenimlerini yazmayı önerdi onlara. Hatta, Almanya dönüşünde, oradaki işçilerimizin yaşamlarıyla ilgili izlenimlerini yazdı, verdi. Ama nedense ne önerilerini olurladılar, ne de Almanya yazısını.

1980 yılı haziran aylarıydı. TYS'nin İzmir Fuarı'ndaki pavyonunu onartacaktık. Fakat paramız yoktu. Aziz bey, o sıralar Hürriyet Yayınları Genel Müdürü olan Aydın Emeç'e telefon etti. "Aydın, dedi, Nezih beye benden selam söyle. Nasıl olsa Hürriyet Yayınları olarak pavyonumuzda stand kiralayacaksınız. Şu binayı da Hürriyet olarak onartın, bir köşeye yazalım 'Bu bina Hürriyet gazetesi tarafından onartılmıştır' diye. Reklam faslından giderleri ödeyiversinler."

Birkaç gün sonra, Aydın Emeç beni aradı. "Demirtaş, dedi, ben Aziz beye söyleyemiyorum. Nezih bey, Aziz beye çok kırgın. Önce gazeteden aldığı avansı kapatsın diyor. Fuardaki pavyonunuzu onartmaya filan yanaşmıyor. Bilesin. Sen artık, lisanı münasiple anlatıver Aziz beye."

Ben, sanki bu işlerle hiç ilgisi yokmuş gibi, bir gün:

- Aziz ağbi, dedim, ne yaptınız Allah aşkına Hürriyet'ten aldığınız avansı?

- Sahi yahu, dedi, çok ayıp oldu. Aslında, kabahat biraz da onlarda. Kaç tane yazı önerdim, kabul etmediler. İlle

roman filan istiyorlar. Gezi yazılarımı istemiyorlar. Aslında kafamda bir şeyler var. Ama zaman yok oturup yazmaya.

- Aman ağbi, dedim. Sendika olarak da Hürriyet'le ilişkilerimiz var. Bu avansı bir an önce kapatmalısınız.

- Doğru da, n'apayım, bilmiyorum ki... dedi.

- Kolayı var, dedim.

- Neymiş? diye hayretle sordu.

- Kolay ağbi, dedim. Siz iyi bilirsiniz aslında böyle işleri. Şimdi kafanızdaki konuyu bana anlatacaksınız. Ben yazacağım. Aziz Nesin imzasıyla gazeteye vereceğiz. Ama parayı da bölüşeceğiz. 250 binin yarısı benim.

Bir kahkaha attı.

- Bana bak, dedi. Vallahi olur derim. Yalnız, susmazsın ki. Her yerde söylersin.

- Yooo, dedim. O keyfi vermem. Çünkü işin asıl keyifli yanı orası. Elbette söylerim.

FAKİR'İN KUYRUĞU

Galiba Yarımca Belediyesi'nin düzenlediği bir şenlikte konuk yazarlar olarak bulunuyorduk. Masada Fakir Baykurt'da vardı.

Artık Fakir Baykurt'a niçin bozulmuşsa...

- Biliyor musunuz, dedi Aziz bey, geçen gün ne olmuş? Fakir Baykurt Ankara'da, Evrensel Kitabevi'nde kitaplarını imzalıyormuş. Köy Enstitülü bir öğretmen arkadaşı gazetede bu haberi okuyunca, aman demiş, Fakir'e ben de kitap imzalatayım. Böylece Fakir'i de görmüş olacak. Koşmuş gelmiş. Ankara'yı bilenler anımsayacaklardır. Evrensel Kitabevi'nin hemen yanında da Et-Balık Kurumu'nun bir mağazası vardır.

İşte o öğretmen, koşmuş gelmiş, bir de bakmış ki, uzun bir kuyruk dükkânın önünde. Kuyruğun en arkasındaki adamın kulağının dibine sokulmuş. "Arkadaş, demiş, Fakir'in kuyruğu mu?" Adam şöyle bir bakmış öğretmenin gözlerine bilgiç bilgiç. Başını sallamış. "Fakirin kuyruğu ya..." demiş. Kuyruğa girmiş öğretmen, elinde Fakir'in kitapları. Kuyruk da oldukça ağır ilerliyor. Saatlerce beklemiş. Yavaş ilerleyip de sırası gelince, bir de ne görsün. Fakir Baykurt'un kuyruğu diye girdiği kuyruk, Et-Balık Kurumu'nun mağazasının önündeki et kuyruğu. Bozulmuş. Homurdanaraktan kuyruktan çıkmış, Kitabevi'ne gelmiş. Kitabevindeyse in cin top oynuyor. Fakir, kitabevinin sahipleri ve birkaç kişiyle oturmuş sohbet etmekte...

"YÜZ YAZARDIK... ADNAN BİNYAZAR DA ARAMIZA KATILDI 1100 YAZAR OLDUK..."

Galiba Üçüncü Genel Kurul'dan sonra gelenekselleşmişti. Yönetim Kurulu'nun son toplantısı ile Genel Kurulun yapıldığı tarihler arasında başvuran yazar arkadaşlarımız, Genel Kurul kararıyla TYS üyeliğine alınırlardı.

Sanırım Adnan Binyazar'ın da TYS üyeliği Genel Kurul kararıyla kesinleşti.

İşte, Adnan Binyazar'ın da aramıza katılmasından sonraydı.

Aziz bey:

- Arkadaşlar, dedi, şimdiye kadar yüz yazardık. Bugün Adnan Binyazar da aramıza katıldı. Böylece artık bin yüz yazar olduk.

AZİZ NESİN KİTAPLARINI MÜHÜRLÜYOR

Aziz Nesin, 26 Kasım 1983 günü geçirdiği beyin kanaması sonucu sağ yanma felç inmiş ve hastaneye kaldırılmıştı. Bir süre, gerçekten bulunmaz dost, değerli hekim Prof. Dr. Coşkun Özdemir' in kontrolünde Çapa hastanesinde yattı. Ama hemen şunu belirtmeliyim, ilaçlarla filan değil, Aziz bey iradesiyle felci yendi. Kısa sürede ayağa kalktı.

Hastaneden çıkıp, eve döndükten kısa bir süre sonraydı. Akademi kitabevi' nin sahibi Hadi Olca dostumuz n'apmış yapmış, Aziz beyi, kitabevinde kitaplarını imzalamaya razı etmiş.

Ne var ki, Aziz beyin sağ eli henüz daha tam düzelmemişti. Belki kalem tutuyor, bir iki sözcük yazabiliyordu ama, öyle uzun boylu kitap imzalayacak hali yoktu.

Düşünmüş taşınmışlar, buna da güzel bir formül bulmuşlar.

Daha önce de değindiğim gibi, TYS'nin kitap imza günlerinde birlikte kitap imzaladığımız için, birlikte olmamız artık bir alışkanlık halini almıştı. Benim de Aziz beyle birlikte kitap imzalamama karar vermişler. Telefon etti Hadi Olca, "Yahu, ben senin orada bu yıl kitaplarımı imzaladım. Ayrıca şu sıra yeni kitabım filan da yok" deyip karşı çıkacak oldum.

Aziz bey, telefonu aldı.

- Demirttaş, dedi, biz seninle Edi ile Büdü gibi olduk artık. Nasıl hayır dersin!...

- Sizinle bir kez daha birlikte olmaktan onur duyarım ağbi, dedim.

Bir iki gün sonra gazetede ilanlar çıktı. "Bilmem ne günü, Akademi Kitabevi'nde Demirtaş kitaplarını imzalayacak, Aziz Nesin de mühürleyecek" deniliyordu ilanda.

Aziz bey için özel mühürler yaptırılmıştı imza günü dolayısıyla. Kitaplarını okurlarına imzalayamadığı için, mühürlüyordu.

MÜHÜR KİMDEYSE..

Aziz Nesin, bu kitap mühürleme işini daha sonra da sürdürdü.

Ümit Yaşar Oğuzcan'ın galerisinde de kitaplarını okurlara mühürlüyordu. Bir de, Aziz Nesin'in kitaplarından, çekilmiş fotoğraflarından bir sergi açılmıştı. Birlikte bu sergiyi geziyorduk. Bazı açıklamalarda bulunuyordu bize. Bu nedenle, kitaplarını mühürlediği masadan bayağı uzaklaşmışız. Tam karşı köşedeyiz. Bir okuru kitaplarını getirdi mühürlemesi için. Aziz bey, düşünmeden bir başka masaya oturdu. Ama baktı mühür yok.

- Mühür? dedi, nerede olduğunu araştırarak. Veya anımsamaya çalışarak.

Gittim, öteki masadaki mühürü aldım.

- Aziz bey, dedim, bundan böyle mühürüne sıkı sıkı sahip çık. Çünkü, artık mühür kimdeyse Aziz Nesin odur.

Güldü:

- Yooo, yooo... dedi. Aziz Nesin kimse, mühür ondadır. Sen asıl bunu unutma.

GÜM'E GİRMEDİM.... GALİBA GÜME GİTTİM..

Hastalığından sonraki ggünlerde, Müjdat Gezen Aziz beye gelmiş ve kendisinden Hürriyet gazetesinde her gün yayımlanan "Güm Güm" sayfası için bir gülmece romanı

yazmasını istemiş.

Müjdat Gezen, bir grup arkadaşıyla, kısa adı GÜM olan "Güldürü Üretim Merkezi" adında yeni bir yer kurmuştu. Önce Güneş gazetesine hazırladıkları GÜM adlı sayfa gerekten de başarılıydı. Şimdi de Hürriyet'te "Güm Güm" başlıklı bir gülmece sayfası hazırlıyorlardı.

Aziz Nesin, önerilen telif ücretini beğendiği için, hayır diyememişti Müjdat Gezen'e. Yıllar önce yazmayı tasarladığı bir romanı vardı. Bu romanla ilgili aldığı notlar, biriktirdiği gazete kesikleri koca bir dosya oluşturuyordu. "Se Be Se Me Genel Müdürlüğü" adlı bu romanı yazmak üzere anlaşmışlardı Müjdat Gezen'le.

Haber hemen o gün yayıldı Babıâli'ye. Duyar duymaz gittim yanına.

- Ne o ağbi, dedim, duyduğuma göre sen de GÜM'e girmişsin?

- Ne Güm'e girmesi yahu, dedi. Galiba ben güme gittim.

"HAYDİ GÜLE GÜLE!.. HAYDİ GÜLE GÜLE!.. BABANA SELAM SÖYLE!.."

Artık günü gününe bu romanı gazeteye yetiştirmeye çalışıyordu. Çünkü, Güm'cüler, romanı yazıp bitirmesini beklememişler, daha otuz kırk sayfa yazıp yazmamışken, elinden kaptıkları gibi onları, hemen ilan etmişler ve tefrikaya başlamışlardı. O güne dek hemen hemen bütün romanlarını, öykülerini, yazılarını, hep elle yazdığı halde, şimdi sağ eli henüz tam iyileşmediğinden daktiloyla yazmaya çalışıyordu. Böyle bir alışkanlığı olmadığı için de büyük zorluk çekiyordu. Sonra, uzun süreli çalışmalara hem sağlığı elvermiyordu eskisi gibi, hem de işlerinin yoğunluğu.

Romanımın müsveddesi sayıyorum artık bunu. Tefrika bittikten sonra yeniden yazacağım oturup, şöyle sakin bir kafayla.

Ben de çalışmasına engel olmuştum. Beş on dakikaya oturmuştum, ya oturmamıştım. Birden kalktı daktilonun başından. Geldi. Beni de kaldırdı. Kapıya doğru götürmeye başladı.

- Haydi güle güle, haydi güle güle!.. Babana selam söyle!.. dedi.

Şaşırdığımı görünce de:

- Bak, sana bir hikâye anlatayım, dedi. Köyde, ağanın biri, artık delikanlı olan oğluna bir at almış. Delikanlı da, ata atladığı gibi, dörtnala uçmuş, amcasının köyüne gitmiş. Aklı sıra, hem atını gösterecek amcasına; hem de ata nasıl bindiğini. Akşamüstü amcasının evine varmış. Amcası da cimri mi cimri. Yeğeni akşamüstü geldiğine göre, biraz daha oyalanırsa, hem yemeğe kalması gerek, hem de yatıya. Ne yapsın? Şöyle biri iki hoşbeşten sonra:

- Hele, demiş, yiğen, ata nasıl biniyorsun? Bin de, görelim bir!

Delikanlı, dedim ya, amcasına marifetini gösterecek. Hemen atlamış ata, dizgini koyverdiği gibi karnını mahmuzlamış.

Amcası ardından bağırıyormuş;

- Haydi güle güle, haydi güle güle!.. Babana selam söyle.

İşte benimkisi de o hesap Demirtaş. Vallahi gelenden gidenden çalışmaya fırsat bulamıyorum. Daha yazacağım kaç sayfa var. Sana da, haydi güle güle, haydi güle güle!.. Babana selam söyle!..



AD Yayıncılık,
bu yeni kitabıyla yine geniş kitlelere ulaşmayı hedefliyor.
Her söylediği, her yazdığı bir tartışma konusu olan Aziz Nesin,
her zaman olduğu gibi bugün de kamuoyunun gündeminde.
Aziz Nesin'in yazarımız Demirtaş Ceyhun'a söyledikleri
yine olay yaratacak.
Amacımız; Türk yayın hayatında devrim yapacak bu hizmeti
sizlere inanılmaz fiyatlarla sunmak,
ülkemizde okuma sevgisini yaygınlaştırmak,
herkesin kitap alabilmesini sağlamak,
yazarlarımıza yeni olanaklar sunmak ve
Türkiye'deki kitap satış rakamlarını
dünya ölçülerine çıkarmaktır.

100 BİN TL

2.BASKI

ISBN 975 325 002-9

9 789753 250023